

Csényei Óvoda
9611 Csénye, Ady Endre u. 2.
Tel: 06-95/310130, e – mail: csenyeovoda@airplanet.hu

Csényei Óvoda

Pedagógiai Program

***„Csak boldog gyermekből lehet boldog felnőtt,
s csak ezekből lehet boldog ország.”***

/Kodály Zoltán/

Készült: 2022.

TARTALOMJEGYZÉK

Jogforrás	
Óvodánk adatai.....	
A pedagógiai program hatályba lépése, felülvizsgálata	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1. Bevezetés	1
1.1. Az óvodánk küldetésnyilatkozata	3
2. Helyzetelemzés	3
2.1. Településünk földrajzi helyzete, környezeti sajátosságai, értékei	3
2.2. Óvodánk rövid, történeti áttekintése.....	5
3. Személyi feltételek.....	6
3.1. Pedagógus kép	7
3.2. Tárgyi feltételek.....	10
4. Óvodánk jellemzői	13
5. Óvodánk jövőképe, óvodakép, gyermekkép	14
5.1. Óvodaképünk alapelvei	14
5.2. Óvodaképünk célkitűzései	16
5.3. Gyermekképünk alapelvei	16
5.4. Gyermekképünk célkitűzései.....	17
6. Intézményünk jövőképe	19
6.1. Pedagógiai hitvallásunk.....	19
7. Az óvoda nevelési alapelvei, értékei, célkitűzései	21
7.1. Az óvodai nevelés alapelvei	21
7.2. Az óvodai nevelés értékei.....	22
7.3. Az óvodai nevelés célkitűzései.....	24
7.3.1. Általános célkitűzés.....	24
7.3.2. Az óvoda nevelési filozófiájára épülő sajátos célkitűzés	24
7.3.3. Az óvodai nevelés általános feladatai	25
8. Az egészséges életmód alakítása.....	25

8.1.1.	Az egészséges életmód alakításának célja	25
8.1.2.	Az óvodapedagógus feladatai.....	25
8.1.3.	Az egészséges életmód alakításának tartalma	26
8.1.4.	Testi nevelés elősegítése	28
8.1.5.	Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása.....	29
8.1.6.	Lelki egészség fejlesztése, viselkedési szokások formálása	31
8.1.7.	A bántalmazás, erőszak megelőzése	31
8.1.8.	Alapvető feladataink a bántalmazás, erőszak megelőzésében:	32
8.1.9.	A gyermekek egészségének védelme, edzése	32
8.1.10.	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	33
9.	Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvek.....	34
9.1.	Egészségnevelési elvek.....	34
9.1.1.	Környezeti nevelés elvei	36
9.1.2.	A környezet megismerésének fontos területe a környezetvédelem.....	36
9.1.3.	Egészséges környezet biztosítása	36
10.	Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	37
10.1.1.	Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés célja:	37
10.1.2.	Az óvodapedagógus feladatai	38
10.2.	Az érzelmi az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés tartalma.....	39
10.2.1.	Szokás-normarendszer	40
10.2.2.	Intézményi szintű hagyományos ünnepeink, programjaink	42
10.2.3.	A fejlődés eredménye az óvodáskor végére	44
11.	Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	44
11.1.	Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja.....	45
11.2.	Az óvodapedagógus feladatai	45
11.3.	Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés tartalma	46
11.4.	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	49
11.5.	A személyiségfejlesztést biztosító tevékenységek.....	49

12.	Játék.....	50
	Célok.....	51
12.1.	Feladatok.....	51
12.2.	Korosztályonként előforduló játékfajták.....	55
12.3.	A fejlődés várható eredménye	57
13.	Verselés, mesélés	57
13.1.	Mesélés	59
13.2.	Verselés.....	59
13.3.	Bábjáték	60
13.4.	Dramatizálás, szituációs játékok, drámajátékok	60
13.5.	A fejlődés várható eredménye:	62
14.	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	62
14.1.	Az ének, zene, énekes játék, gyermektánc tartalma.....	63
14.2.	A fejlődés eredménye, az óvodáskor végére.....	67
15.	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	67
15.1.	Feltételek megteremtése.....	68
15.2.	A fejlődés várható eredményei	69
16.	Mozgás	70
16.1.	Mozgásfejlesztés	73
16.2.	A fejlődés várható eredményei	74
17.	A külső világ tevékeny megismerése	75
17.2.	Környezetvédelem	82
17.3.	A környezet megismerésére nevelés helyszínei.....	83
17.4.	A külső világ megismerésére nevelés életkornak megfelelő tartalmának közvetítése:	84
17.5.	A fejlődés várható eredményei	84
17.6.	A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése	85
17.6.1.	Matematikai képességek kialakítását segítő tevékenységek	86

17.6.2.	A fejlődés várható eredményei	87
17.7.	A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai színterei.....	87
17.8.	A fejlesztés tartalma.....	88
18.	Munka jellegű tevékenységek	89
18.1.	A leggyakoribb munkafajták:	90
18.2.	A munka alapvető feltételei, irányításának alapelvei.....	91
18.3.	A fejlődés várható eredményei	93
19.	A tevékenységben megvalósuló tanulás.....	94
19.1.	A tanulás feltétele, formái, típusai, elvei	96
19.1.1.	A tanulás feltétele	96
19.1.2.	Az óvodánkban lehetséges tanulási formák.....	96
19.1.3.	A gyermek és környezetének sokoldalú megismerése	96
19.1.4.	A fejlődés nyomon követése, az eredmények elemzése, szükséges korrekciója.	97
19.1.5.	A tanulás típusai	97
19.1.6.	A tanulás szervezési elvei.....	98
20.	Intézményünk feladata, alaptevékenysége.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
21.	A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai feladatok, tevékenységek.....	99
21.1.	Gyermekvédelmi felelős feladatai.....	100
21.2.	A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések, szociális hátrányok enyhítését segítő feladatok, tevékenységek	100
22.	Az óvodai élet megszervezésének elvei	102
22.1.	Az óvodai élet megszervezése	102
22.1.1.	Az óvodai nevelés tervezése	105
22.1.2.	A szervezett tanulás munkaformái:	105
23.	A gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődés nyomon követését szolgáló dokumentumok.....	106
23.1.	A gyermekek mérése és értékelése az óvodában	106

23.2.	Az információk rögzítését szolgáló dokumentumok	108
23.2.2.	A csoport előrehaladásának értékelése	110
24.	A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái – az óvoda kapcsolatai	111
24.1.	A szülő, a gyermek a pedagógus együttműködésének célja	111
24.1.1.	Az együttműködés alapelvei.....	112
24.1.2.	Az együttműködés tartalma	113
24.1.3.	Kapcsolattartás lehetősége.....	114
24.2.	Az óvoda kapcsolatai	117
25.	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	119
	Felhasznált szakirodalom	123
	Mellékletek.....	124
26.	A nevelési program végrehajtásához szükséges, a nevelő-fejlesztő munkát segítő eszközök, felszerelések jegyzéke	125
28.	Legitimációs záradék.....	134
28.1.	Az intézményben működő egyeztető fórumok nyilatkozatai.....	134
28.2.	A pedagógiai program elfogadásáról és jóváhagyásáról szóló záradék.....	134
29.	Függelék	136
29.1.	Jogsabályi háttér.....	136

JOGFORRÁS

- 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelete A nevelési – oktatási intézmények működéséről, és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/2012. (VIII.28.) Kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

-32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

ÓVODÁNK ADATAI

A költségvetési szerv megnevezése: Csényei Óvoda

Az intézmény székhelye, telephelye: Csényei Óvoda 9611 Csénye, Ady Endre u. 2.

Az intézmény feladat ellátási helye, neve, címe:

Csényei Óvoda 9611 Csénye, Ady Endre u. 2.

OM azonosítója: 203084

Az intézmény fenntartójának neve és címe: Csénye Község Önkormányzata

Székhelye: 9611 Csénye, Ady Endre u. 42.

A költségvetési szerv tevékenysége:

- Óvodai nevelés 851020

A költségvetési szerv alaptevékenysége:

Az óvoda ellátja:

- Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételtől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen, fővárosi kerületben, vagy ha a felvételi körzet több településen található, az érintett településeken lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető.
- Az intézményben megvalósul a halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek integrált nevelése.
- Az intézmény közétkeztetést is végez.

A költségvetési szerv alaptevékenységének kormányzati funkció szerinti megjelölése:

- 091110 óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai
- 091140 Óvodai nevelés, ellátás működési feladatai
- 096015 Gyermekekétkeztetés köznevelési intézményben
- 096025 Munkahelyi étkeztetés köznevelési intézményben
- . 104037 Intézményen kívüli gyermekétkeztetés

A köznevelési intézményre vonatkozó rendelkezések

A gazdálkodásával összefüggő jogosítványok: Gazdálkodással összefüggő feladatait az Ikervári Közös Önkormányzati Hivatal Csényei Kirendeltsége (címe: 9611 Csénye, Ady Endre u. 42.) látja el.

A feladat ellátási helyenként felvehető maximális gyermeklétszám: 30 fő

Alapító okirat száma: 1-2/2021

Az intézmény típusa: óvoda

Csoportjainak száma: 1 csoport

Telefon/fax: 06-95/310-130

E-mail cím: csenyeovoda@airplanet.hu

A program megnevezése: Csényei Óvoda Pedagógiai Program

Az óvoda vezetője: Simon Zsoltné

Érvényes: A jóváhagyás napjától

A PEDAGÓGIAI PROGRAM HATÁLYBA LÉPÉSE, FELÜLVIZSGÁLATA

A pedagógiai programot a nevelői közösség a jogszabályi változások alkalmával felülvizsgálja, és azt, szükség szerint módosítja. Módosítani akkor is szükséges, amikor a nevelés folyamata megkívánja a belső átalakítást, ártértékelést.

Az óvoda pedagógiai programjának módosítását – indoklás mellett – kezdeményezheti az óvodavezető.

A módosítási javaslatot és annak részletes indoklását az intézményvezető köteles 30 napon belül a nevelőtestület elé terjeszteni.

A nevelőtestület dönt a javaslatról.

Amennyiben a nevelőtestület a módosítás mellett dönt, az óvodavezető a döntés után 10 napon belül köteles a módosítási kérelmet a fenntartónak felterjeszteni.

A Csényei Óvoda Pedagógiai Programjának módosítása: 2022. 03. 31.

A Pedagógiai Program érvényessége: visszavonásig

1. BEVEZETÉS

*„Minden gyermek egyedi, és mint ilyen, joga van elvárni
személyisége tiszteletben tartását.
Szüksége van arra, hogy saját ritmusának megfelelően
éljen és pihenjen.
Joga, hogy ne legyen mindig tiszta és tökéletes.
Joga van hibázni.
Szüksége van a feltalálásra és alkotásra.
Szüksége van esztétikai érzelmekre.
Joga van bármiféle tudás megszerzésére.”
/Celestin Freinet/*

Pedagógiai Programunk felülvizsgálatát az Alapító Okiratunk megváltoztatása tette szükségessé. Az óvoda alaptevékenysége az óvodai nevelés, a halmozottan hátrányos gyermekek integrált nevelése, a gyermekétkeztetés, a munkahelyi étkeztetés, és az intézményen kívüli gyermekétkeztetés lett.

Teljesen új Pedagógiai Programunk került kidolgozásra 2018. szeptember 1 – től. Ezt a Programot átdolgoztuk és módosítottuk az új Alapító Okiratunknak megfelelően, 2022. március 31 – én.

A nevelési céljainkat, feladatainkat, óvodapedagógiai hagyományainkra támaszkodva, az elmúlt évek tapasztalataira alapozva, fogalmazzuk meg. Alapelveink, céljaink feladataink az elmúlt két évhez viszonyítva, szinte alig változtak. Nagy hangsúlyt fektetünk, arra, hogy kedvező, helyi adottságainkat maximálisan kihasználva, értékrendünket, a családok felé is közvetítsük. Fontos célkitűzésünk, hogy óvodánk sajátos arculatát, hagyományainkat, szokásainkat, értékeinket minél jobban kidomborítsuk. Nevelő munkánk során felhasználjuk a korszerű óvodapedagógiai módszereket. Gyermekeink kompetenciáinak fejlődéséhez, személyiségük sokoldalú, harmonikus kibontakoztatásához inger gazdag, biztonságos környezetet biztosítunk, amelyben nagy hangsúlyt fektetünk az élményen, tapasztalaton alapuló ismeretszerzésre. Az ismereteket, a korszerű óvodapedagógiai módszerek felhasználásával, komplex módon, minél több érzékszervet bevonva, élményszerűen adjuk át gyermekeink számára. Pedagógiai Programunk egységes rendszerbe foglalja óvodai munkánkat. Két alappillére a játék és a mese. Ezek hangsúlyozásával valósítjuk meg feladatainkat, nagy figyelmet fordítva a differenciálásra. **Pedagógiai hitvallásunk alapján** meggyőződésünk, hogy a gyermekek személyi szabadságát tiszteletben tartva, meleg, szeretetteljes környezet biztosításával erős alapok lerakásával, tudatos óvodai neveléssel, gyermekeink olyan felnőtte

válnak, akik, saját céljaik megvalósítása közben, az emberi értékeket előtérbe helyezik. Ezt a meggyőződésünket mottónk is alátámasztja.

Új Pedagógiai Programunk bevezetése óta eltelt néhány év. Ez alatt az idő alatt beigazolódott, hogy pedagógiai munkánk sikeres, céljaink elérése megvalósult. Munkánk során arra törekszünk, hogy céljaink elérését elősegítő feladataink a gyermekek érdekeit szolgálják, fejlődésüket, személyiségük sokoldalú kibontakoztatását segítsék elő, miközben igaz emberi értékekkel gazdagodnak. Nevelőmunkánk során olyan eredmények elérését helyezzük előtérbe, amely a képességek, készségek komplex fejlesztésével az alkalmazható tudás megszerzését segíti elő.

Programunkban, a nevelőtestület már jól kialakított gyakorlatát foglalta egységes rendszerbe. Óvodapedagógiai hagyományainkra, tapasztalatainkra építkezve, helyi szokásainkat, hagyományainkat, értékeinket megőrizve, ezeket gazdagítva közvetítjük nevelési céljainkat, feladatainkat, értékrendünket, a családok felé.

A kitűzött célok és feladatok megvalósulását, szakmai megújulásra kész, elhivatott, felkészült nevelőtestületünk, a korszerű óvodapedagógiai módszerek figyelembe vételével, magas színvonalú pedagógiai munkával biztosítja. Sajátos arculatunk, szokásaink, hagyományaink kidomborítása mellett nagy figyelmet fordítunk az óvodapedagógusok módszertani szabadságának megőrzésére, tiszteletben tartására. A program általános irányelveket fogalmaz meg, amelyek betartása, minden, intézményünkben dolgozó alkalmazott számára kötelező érvényű. Pedagógiai Programunk átdolgozása közben arra törekedtünk, hogy a szakmailag megalapozott, valamint, megújult Pedagógiai Programunk segítségével, óvodai nevelőmunkánk még hatékonyabbá, eredményesebbé váljon.

Olyan intézményt kell működtetnünk, amely minden szempontból megfelel a változó törvényi előírásoknak, amelyben minden eddiginél jobban érvényesül, az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának szellemisége, iránymutatása, cél- és feladatrendszere. Intézményünk életére nagy hatással van a felgyorsult világ, és a környezetünk változásai. A változások, új feladatok és kihívások elé állítanak minket, amelyeknek meg kell felelnünk. Célunk, olyan minőségi szolgáltatás nyújtása, amely megfelel a törvényi változásoknak, modern korunk elvárásainak, napjaink igényeinek. Olyan innovációk bevezetésére törekszünk, amelyek segítik, támogatják kitűzött céljaink megvalósítását, színesebbé, élménytelibbé teszik óvodás életünket.

Természetesen nem mindenképpen keressük azt, ami új, hanem az óvodai gyakorlat jól bevált módszereit, tapasztalatait, értékeit, hagyományait is tovább örökítjük, amelyek gyermekeink személyiségének harmonikus kibontakoztatását, megfelelő ütemben történő fejlődését segíti elő. Az innovatív pedagógia egyes elemeit beépítve munkánkba olyan megoldásokat keresünk,

amelyek alkalmasak arra, hogy a gyermek egyéni adottságait, valamint az életkori sajátosságait figyelembe véve elősegítse a gyermekek harmonikus testi lelki, értelmi fejlődését.

Célunk, hogy az óvodáskor végére, gyermekeink birtokában legyenek a sikeres iskolakezdéshez szükséges képességeknek, készségeknek. Iskolába induló gyermekeinkben harmonikus egységet alkosson a szellem gazdagsága, az erkölcs tisztasága, a test fejlettsége. A jövő generációja a mi kezünkben van. Itt történik a felnövekvő nemzedék életszemléletének, a világhoz való viszonyulásának, belső érzelmi irányultságának megalapozása. Nagy felelősséggel tartozunk, hiszen ez a folyamat nem megismételhető, nem visszafordítható és nem korrigálható.

1.1. Az óvodánk küldetésnyilatkozata

Pedagógiai programunk, a gyermek mindenkifelelő érdekeinek érvényre juttatása, és gyermekeink igényeinek figyelembe vétele mellett, a 2,5-6 éves korú gyermekek sokoldalú harmonikus személyiség fejlesztését, fejlődésének támogatását valósítja meg. Az életkori sajátosságok, szükségletek, egyéni különbségek figyelembe vételével, olyan derűs, családias, szeretetteljes, befogadó, nyugodt, és biztonságot adó környezetben neveljük gyermekeinket, amelyben, az optimális feltételeket megteremtve, a gyermekek önmagukhoz képest megfelelő, egyéni ütemben fejlődhetnek, különös figyelmet fordítva az átlagtól eltérően fejlődőkre. Nevelőmunkánk során sokoldalú, változatos tevékenységek mellett, sokszínű élményt biztosítva megérezzetjük a felszabadult mozgás örömét, hangsúlyozzuk a játék komplex személyiség fejlesztő hatását. A feltételrendszer a tevékenységek tudatos befolyásolásával a gyermeki személyiség kibontakoztatását segíti elő, tekintettel az eltérő adottságokra, képességekre, szokásokra, nembeli, érzékszervi különbségekre, a családok értékrendjének sokféleségére, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést.

2. HELYZETELEMZÉS

2.1. Településünk földrajzi helyzete, környezeti sajátosságai, értékei

A mi kis falunk, Csénye, Vas megyében, Sárvártól 5 km-re, nyugatra, a Gyöngyös és a Hosszúvíz-patak találkozásánál fekszik. Porpác, Bögöt, Ikervár, és Megyehíd települések

veszik körül. A faluhoz tartozik még Fűztű is, amely Csénye és Megyehíd között található. Csénye, gyönyörű természeti környezettel rendelkező kicsi, de dinamikusan fejlődő település. Lakosainak száma folyamatosan növekszik. Ez a tény alátámasztható a falu honlapján található statisztikai adatokkal. A 2004. évi adatok szerint a falu lakossága 636 főre volt tehető. A 2013. évi adatok szerint 699 lakosa volt a falunak, 2014-ben már 706, majd 2015-ben 712 –re nőtt a lakosok száma. Ez a növekvő tendencia talán azzal is magyarázható, hogy nagyon közel vagyunk Sárvárhoz. Autóval, vagy akár busszal, néhány perc alatt be lehet érni a városba. Sok fiatal dönt úgy, hogy kiköltözik a csendes, idilli környezetű kis faluba, és innen járnak be dolgozni a városba. Az önkormányzat szívügyének tekinti, hogy ezt a fejlődést mindinkább elősegítse. A faluba költöző fiatalokat örömmel fogadja, támogatja. A gyermeklétszám a közeli városból kiköltöző fiataloknak köszönhetően folyamatosan növekszik. A munkanélküliség nem jellemző a falu lakosságára, nagyon alacsony (kb.2%). A családok életkörülményei az életvitelt, és az anyagi viszonyokat tekintve átlagosak.

Örömmel tölt el minket, hogy olyan gyönyörű falusi környezetben élhetünk, (mi pedig dolgozhatunk), ahol a csendes kispatak, az erdők, a rétek, és a szántóföldek váltakozva követik egymást. Tiszta levegő, festői táj, nyugodt környezet az, amely körbe öleli itt, a mi kis intézményünket. Arra törekszünk, hogy minél jobban kihasználjuk a kedvező környezeti adottságainkat. Úgy gondolom, hogy a kicsi közösség különleges összetartó erő, a családias, meleg légkör pedig az, amely talán egy kicsit megkülönböztet minket más intézményektől, és ettől lesz talán egy kicsit egyedivé, különlegessé a mi kis óvodánk. A falu lakói nagyon kedves, összetartó, segítőkész emberek lakják, akik elfogadják és segítik egymást. Úgy gondoljuk, hogy ezek a sajátosságok megkönnyítik a munkánkat, hiszen a szülőket is könnyebb talán összefogni és együttműködésre ösztönözni egy ilyen kicsi faluban. Intézményünk fontos feladata, hogy ezeket az értékeket, kialakult jó kapcsolatokat ápoljuk, és tovább erősítsük. Minden évszakban sokat kirándulunk, járjuk a természetet, ismerkedünk a környezetünkkel, rácsodálkozunk, a természet adta szépségekre. Ezeken az alkalmakon lehetőség nyílik a természeti változások, az élővilág megfigyelésére, tapasztalatok szerzésére. Igyekszünk a gyermekekben kialakítani a természet szeretetét, a szülőföldjükhöz, lakóhelyükhöz való kötődést, ragaszkodást. A faluban az óvoda közelében folyik a Gyöngyös patak egy kis erdő mellett, amely a maga varázslatos állat és növényvilágával még szebbé teszi a nyugodt, csendes falusi környezetet. Nagy örömünkre szolgál, hogy a falu varázsa idevonzza a fiatalokat, hiszen velük együtt van csak biztosítva a település jövője.

A legtöbb gyermek Csényéből érkezik hozzánk. Nagy örömmel tölt el minket, hogy a környező kis falvakból is egyre több szülő gondolja úgy, hogy a sárvári intézmény helyett inkább minket

választ. Olyan szülők is vannak, akik sárvári intézményből hozzák át a gyermeküket hozzánk. Most már, 2021 – ben, a csényei gyermekek száma 14, a porpáci, Bögöti gyermekek száma is ugyanennyi. Két sárvári gyermekünk is van. Óvodánk létszáma 30, elértük már a maximálisan felvehető gyermek létszámot. Ha intézményünkbe nem jelentkeztek volna Porpáci, Bögöti gyermekek, akkor a Csényeiek már nem tudták volna fenntartani óvodánkat. Nagyon örülök, hogy éppen, mire elfogytak volna a csényei gyerekek, akkor jöttek a szomszédos falvak gyermekei hozzánk. Nagy örömmel tölt el minket, hogy elértük a teljes felvehető gyermek létszámot. Úgy érzem, hogy ez igazán nagy elismerés a munkánkkal kapcsolatban.

Továbbra is nagy kihívást jelent számunkra, hogy minél jobban megfeleljünk a partneri igényeknek, elvárásoknak. Egy kis óvoda jövőjét nem csak a gyermek születések száma, hanem a szülők elégedettsége is nagyban befolyásolja. Kiemelt célunk, hogy intézményünkben barátságos, meleg, elfogadó, támogató, szeretetteljes légkör vegyen körbe mindenkit, gyermeket, szülőt, dolgozót, szakembereket és az ide látogatókat egyaránt.

2.2. Óvodánk rövid, történeti áttekintése

Intézményünk már több, mint 30 éves múltra tekint vissza. 1989. szeptemberében nyitotta meg kapuit a gyermekek, szülők előtt. Abban az időben, az óvoda körzetéhez tartoztak Bögöt és Porpác kis települések gyermekei is. Egy vegyes életkorú gyermek csoporttal kezdte meg működését az intézmény, majd az évek során, 1994-ben, az egyre növekvő gyermek létszám indokoltta tette még egy csoport indítását. Ez csak egy rövid időszak volt az intézmény életében, mert a csoport négy év után megszűnt, a gyermeki létszám lecsökkenése miatt. A három falu külön vált, Bögöt és Porpác falu gyermekei ezután Sárvár körzetéhez tartoztak. Újra egy csoportos óvodaként működött tovább az intézmény. 2006-ban az Ikervári Általános Művelődési Központhoz csatlakoztunk, majd 2013-tól, 2015 –ig, az Ikervári Mesevár Óvoda tagintézménye lettünk. 2015. szeptemberétől ismét önálló intézményként működünk tovább. Hosszú évekig, csoportunk létszámát csak a Csényei gyerekek alkották. Néha előfordult, hogy egy Bögöti, vagy Porpáci család hozzánk íratta gyermekét.

Nagy örömmel tölt el minket, hogy az utóbbi években, számunkra egy kedvező folyamat vette kezdetét. Óvodavezetőként, fontos célul tűztem ki, hogy olyan magas színvonalú szolgáltatást biztosítsunk intézményünkben, amely vonzó a szülők számára. Ez irányú törekvésem sikeresnek mondható, hiszen, mára már nagyon sok szülő választja a mi intézményünket,

gyermeke számára, a közeli kis falvakból is. A csoport összetételében látható, hogy a gyermekeinknek, már csak a 48%-a csényei, a többi, a környező kis falvakból, illetve Sárvárról jár hozzánk.

Óvodánk saját főzőkonyhával rendelkezik, ahol egészséges alapanyagokból, változatos vitamindús ételeket készítenek. Napi háromszori étkezést biztosítunk gyermekeink számára. A Konyhánk a HACCP követelményeinek megfelel. 2021-ben nagy átalakításokat hajtottunk végre a konyhán, hogy a korszerű követelményeknek megfeleljünk, illetve, eleget tegyünk.

A korszerű „Eperke” programmal dolgozunk, amely segítségével egy gyermek, napi energia és tápanyag bevitele könnyen kiszámítható. Véleményünk szerint, a helyi főzőkonyha a mai világban nagy érték, amely tovább emeli intézményünk színvonalát, sokszínűségét.

3. SZEMÉLYI FELTÉTELEK

Az óvodai nevelés a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg. Az óvodapedagógus a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek, hiszen ez, csak a pedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével történhet.

Elvárások az óvodapedagógus felé:

- ❖ Az óvodai nevelő munka fontos kulcsszereplője az óvodapedagógus, aki felsőfokú szakirányú végzettséggel rendelkezik.
- ❖ Természetesen az óvodapedagógus jelenléte állandó és folyamatos. Minden tevékenységet ő irányít, minden helyzetben: csoportszobában, udvaron, óvodán kívüli programok szervezésében.
- ❖ Segítő, támogató, elfogadó attitűd jellemzi.
- ❖ Természetes velejárója a környezettudatos szemlélet, valamint, az ismeretanyag csoportra, gyermekekre lebontott tudatos, tervszerű alkalmazása.
- ❖ Jellemző rá a hivatás iránti elkötelezettség, a humanizmus, empátia.

Fontos, hogy a szavak, mellett, a tetteinkkel is sugározzuk, éreztessük a gyermek iránti feltétel nélküli szeretetünket, tiszteletünket. A pedagógus számára legyen természetes a különbözőség elfogadása, a másság tolerálása, tiszteletben tartása. Példa értékű magatartásunkkal a gyermek szemében, mint modell jelenünk meg, A gyermekkel olyan szeretetteljes, befogadó, pozitív kapcsolat kialakítására kell törekedni, amelyben óvónő - és gyermek egyformán jól érzi magát. Ebben a kapcsolatban az óvónő, tudásának legjavát adja, a gyermeknél, pedig örömteli fejlődést idéz elő.

A legfontosabb alapelv, amit követnünk kell, az a céltudatos cselekvés, a szakmai hitelesség, a támogató attitűd a munkatársak képességeinek kibontakoztatása érdekében, nyitottság a kívüllág iránt. Az óvodapedagógust a példaértékű magatartás kell, hogy jellemezze.

3.1. Pedagógus kép

- Legyen elkötelezett az óvodapedagógusi hivatása iránt
- Legyen igényes a megjelenésében
- Legyen következetes, meleg, elfogadó, támogató
- Jellemezze viselkedését mások iránti tisztelet, szeretet, határozottság
- Legyen képes elfogadni az építő jellegű kritikát
- Tartsa fontosnak saját szakmai fejlődését
- Kommunikációja, bánásmódja, viselkedése legyen példaértékű
- Érthető, világos szabályrendszert alkalmazzon
- Jellemezze nagyfokú empátia, tolerancia, legyen érzékeny más problémáira
- Vegye figyelembe, tartsa tiszteletben és tolerálja a gyermekek életkori, fejlődésbeli, egyéni adottságaikból fakadó különbözőségeket
- Legyen pozitív, megértő, támogató, nyitott személyiség
- Viselkedésére legyenek jellemzőek a pozitív emberi tulajdonságok: nyugaltság, türelem, barátságos viselkedés, vidámság, segítőkészség, együttműködés, elfogadás, humor
- Legyen képes arra, hogy nyugodt, kiegyensúlyozott, barátságos, meleg légkört teremtsen maga körül
- Rendelkezzen jó kommunikációs készséggel, szervező készséggel
- Legyen fontos számára a konfliktusok okainak feltárása, megoldási módszerek keresése, és a konfliktusok megoldása
- A gyermeki konfliktusok megoldása esetében helyezze előnybe azokat a módszereket, amelyekkel a gyermekek konfliktus megoldó képességét fejleszti. Fogadjon el, általuk javasolt megoldási módokat, próbáljon olyan kompromisszumos megoldásokat keresni, amelyben egyik gyermek sem érzi magát vesztesnek. Lehetőség szerint vegye figyelembe a gyermekek igényeit.
- Legyen képes az érzelmi kötődések kialakítására, megalapozására

- Rendelkezzen olyan képességekkel, amelyek segítségével képes felismerni a problémákat, és segítséget nyújtani

Rendkívül fontos, hogy az óvodapedagógus együttműködő, segítőkész, támogató magatartásával hozzájáruljon a jó csapatmunkához. Az óvodai nevelés eredményességét a dajkákkal való, összehangolt közös munka segíti elő. A pedagógus, mint minta jelenik meg a gyermek előtt, tehát a gyermek személyiségének formálása szempontjából nagyon fontos az a kapcsolat, amely a pedagógus és más dolgozók között tapasztalható. Egymás közötti kommunikáció, viselkedés, bánásmód.

A dajkák is nagyon fontos szereplői óvodai életünknek, hiszen ők is aktív részesei, segítői óvodai nevelésünknek. Segítenek a gondozási feladatokban, a szokások, szabályok kialakításában, valamint részfeladatokat látnak el a nevelés minden területén az óvodapedagógus irányítása alatt. Ismerik értékeinket, nevelési céljainkat, elveinket. Ők gondoskodnak helyiségeink tisztaságáról, higiénijáról is. Ahhoz, hogy a nevelés célirányosan és hatékonyan működjön, minden dolgozónak a gyermeket elfogadó és tiszteletben tartó példaértékű magatartást kell tanúsítania. Intézményünkön belül, kiemelt hangsúlyt fordítunk az emberi kapcsolatok fontosságára, amelyek a kölcsönös bizalomra, egymás személyiségének tiszteletben tartására, egymás segítő támogatására épülnek.

Intézményünk dolgozóinak létszáma, összesen: 6 fő

Minden dolgozó végzettsége megfelel a jogszabályi előírásoknak.

Vezető+ óvodapedagógus: 1 fő

Óvodapedagógus: 1 fő

Dajka: 1 fő (részmunkaidőben)

Egyéb munkakört betöltők száma:

Élelmezésvezető (4 órában) + dajka (4 órában): 1 fő

Szakács: 1 fő

Konyhai kisegítő: 1 fő

Óvodánk dolgozói		
Fő	Munkakör	Képzettség
1	Óvodavezető	Felsőfokú végzettség, szakvizsgázott óvodapedagógus, közoktatási vezető szakképzettség
1	Óvodapedagógus	Főiskolai végzettség

1	Dajka munkakör (4 órában) Élelmezésvezető munkakör (4 órában)	Középfokú végzettség, (érettségi) Dajka képesítés, Szakács, élelmezésvezetői képesítés
1	Dajka (4 órás rész munkaidő)	Érettségi
Technikai dolgozók		
1	Szakács	Szakács végzettség
1	Konyhai kisegítő	Szakács végzettség
Külső szakemberek		
	utazó logopédus	1 fő
	Családsegítő szolgálat munkatársa Gyermejjóléti szolgálat munkatársa Védőnő	

A pedagógiai programunk megvalósításához szükséges személyi feltételek a rendelkezésünkre állnak. A nevelőmunkát, megfelelően képzett óvodapedagógusok, és a nevelő munkát segítő munkatársak a dajkák látják el. Programunk megvalósítását több szakember is segíti.

Továbbképzési Programunk a pedagógus munkakört betöltő dolgozóinkra terjed ki, de nagy hangsúlyt fektetünk a technikai dolgozók szakmai fejlődésére is. A fenti táblázatból is kiolvasható, hogy minden dolgozó végzettsége megfelel ahhoz, hogy az adott munkakört betöltse. A kisegítő technikai személyzet fejlődése is hangsúlyos a szervezet fejlesztés szempontjából, hiszen intézményünk működésében, mindenki munkája egyformán fontos és nélkülözhetetlen a saját területén. Nagyon hasznosak pl. a technikai dolgozók támogatása, a szakmai napokon való részvételben.

Mi óvodapedagógusok folyamatos önképzéssel, valamint továbbképzésekkel frissítjük és bővítjük szakmai tudásunkat.

Továbbképzés területén előnybe részesítjük:

- azokon a továbbképzéseken való részvételt, amelyek során új módszerekkel ismerkedhetünk meg, amelynek fontos eleme a komplexitás és az élménypedagógia

Célunk:

- Olyan gyakorlat kialakítása, illetve tovább folytatása, amelynek alapja a hospitálásokkal összekötött együttműködés. Intézményünkben ez már jól működik, hiszen a gyakornoki rendszernek is ez volt az alapja.

Feladatunk:

- Egymás munkájának minél teljesebb megismerése
- Egymástól való tanulás megvalósítása
- Együttműködés fejlesztése

Kis óvodánk sajátossága, hogy csak ketten vagyunk óvodapedagógusok, így ezek a kitűzött feladatok könnyen megvalósíthatók, a gyakorlatban már jól működnek. Nálunk fokozottan hangsúlyos feladat az önképzés, a továbbképzéseken való részvétel, hiszen ez, az egymástól való tanulás folyamatát képezi.

Tartalma:

- Képzéseken való részvétel, új módszerek megismerése (egyéni, mikro csoportos, differenciált fejlesztés, kooperatív technikák alkalmazása, multikulturális tartalmak közvetítése)
- Új dolgozó beilleszkedését segítő gyakornoki rendszer működtetése
- Nevelési értekezlet
- Szakmai napokon való részvétel
- Eset megbeszéléseken való részvétel
- A nevelési tervek megbeszélése, megismertetése a dajkákkal
- Szakemberekkel való konzultáció a fejlesztés érdekében
- Nevelési időn kívüli szabadidős tevékenységekben való részvétel

3.2. Tárgyi feltételek

Óvodánk rendelkezik a programunk megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel.

- Az óvoda épülete, helyiségei, az udvar (kert) úgy vannak berendezve, felszerelve, hogy az a gyermekek igényeit szolgálja.
- Megfelel testméreteiknek, biztosítja egészségük megőrzését, fejlődését.
- Elegendő hely és lehetőség van számukra a mozgás-és játékigényük kielégítésére.
- A gyermekek által használt eszközök biztonságosak, folyamatos biztonságukra figyelünk.

- Az óvoda egyidejűleg biztosít megfelelő munkakörnyezetet az alkalmazottaknak és a szülők fogadására is lehetőséget teremt.
- Az óvoda dolgozóinak munkakörnyezete jó. Rendelkezünk megfelelő számú öltözőhelyiséggel, zuhanyzóval, mosdóval, irodával, logopédiai, illetve óvónői szobával.
- A szülőket a csoportszobákban, irodában, óvónői szobában tudjuk fogadni, megfelelő körülményeket biztosítva számukra.

Intézményünk épülete nagyon régi, átalakításokkal, új részek építésével tette az önkormányzat alkalmassá a jogszabályokban előírt követelményeknek. Az évek során folyamatos beruházásokkal és fejlesztésekkel egyre szebb és korszerűbb intézményt sikerült létrehozni. Pedagógiai Programunk feladatainak megvalósításához szükséges eszközök, tárgyi feltételek maximálisan a rendelkezésünkre állnak. Intézményünk eszköz listája a Pedagógiai Programunk mellékletében található. Az épületben található helyiségek lehetővé teszik, hogy sokféle tevékenységet, elfoglaltságot, mozgáslehetőséget biztosítsunk gyermekeink számára. Kialakításuk, méreteik, berendezésük a gyermekek igényeinek, megfelelőek. A csoportszobánk tágas, világos, árnyékoló függönyök is a rendelkezésünkre állnak. Fontos számunkra, hogy gyermekbarát, színes esztétikus ízlésesen berendezett, környezetet teremtsünk gyermekeink számára. Csoportszobánk alapterülete, közel 50 m² Természetes és mesterséges megvilágítása nagyon jó. A mozgáshoz, a játékszigetek, játékkuckók kialakításához a gyermekek számára elegendő hely áll rendelkezésre. A bútorzat esztétikus, könnyen mozgatható, a gyermeki igényeknek megfelelő. Külön tornaterem is a rendelkezésünkre áll, amely sporteszközökkel, mozgásfejlesztő eszközökkel jól felszerelt. Rengeteg mozgásfejlesztő és sporteszközt sikerült beszerezni az évek folyamán. A folyamatos fejlesztést költségvetésbe tervezve, illetve pályázati úton sikerült megvalósítanunk. Az eszközök biztonságos tárolása is megoldott, hiszen szertár is rendelkezésünkre áll. Az intézmény tárgyi feltételeinek fejlesztését mindig fontosnak tartottuk, hiszen ez is jelentősen befolyásolja a pedagógiai célkitűzéseink megvalósulását.

A délutáni, nyugodt pihenést a gyermekek számára külön hálóterem biztosítja, amely egybenyitható a tornateremmel. Ez a két egybenyitható helyiség arra is alkalmas, hogy nagyobb óvodai ünnepélyeket, rendezvényeket bonyolítsunk le. Ilyen alkalmak pl. anyák napja, farsang, gyermeknap, színházi előadás. Két gyermeköltöző található egymás mellett. Intézményünk sajátos elrendezésű ezért két vizesblokk áll a gyermekek rendelkezésére, gyermekmosdó, wc. (egyik a csoportszoba a másik az alvó szoba közelében) található. Rendelkezünk irodákkal, külön logopédiai, fejlesztő szobával, értekezletek megtartására alkalmas teremmel, mosókonyhával, főzőkonyhával, és az ahhoz tartozó egyéb helyiségekkel.

Intézményünk helyiségei, azok mérete, benapozása, megvilágítása, szellőzése, hőmérséklete, belmagassága, megfelelnek a jogszabályban meghatározott, általános követelményeknek. Az óvodai törzskönyv részletesen foglalkozik intézményünk helyiségeinek megnevezésével, számával, alapterületével. Intézményünkben két gyermeköltöző, egy csoportszoba, intézményvezetői iroda, ételmezésvezetői iroda, két gyermekmosdó, két személyzeti öltöző, ebédlő, hálóterem, tornaterem, szertár, zuhanyzó, két személyzeti mosdó, mosó és szárító helyiség található. Rendelkezünk egy logopédiai, és egy orvosi elkülönítővel is. Az infrastrukturális feltételek elégségesek, de az intézmény állagmegóvására a fenntartó részéről folyamatos beruházások szükségesek. Intézményünk helyiségei a dolgozók munkájának köszönhetően esztétikusak, praktikusak, családiasak. Játék ellátottságunk nagyon jónak mondható. Minden esetben törekszünk a minőségi vásárlásra. Játékaink mennyisége, összetétele megfelelő. Mozgásos játékok, gyakorló játékok, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, barkácsolás, mozgásigényt kielégítő eszközök énekes játékok eszközei, hangszerek, ezek mind a rendelkezésünkre állnak. Szakmai eszközeink beszerzésében szintén törekszünk a fejlesztésre a korszerűsítésre, szem előtt tartva a minőséget is. Audiovizuális eszközökkel is rendelkezünk. /diavetítő, diakép vetítő, vetítövászón, digitális fényképezőgép, színes televízió, DVD lejátszó, CD-s magnó, számítógép internetes hozzáféréssel, laptop, hangfal, projektor, spirálozó gép, lamináló gép/

Gyermekeink mozgásigényének kielégítését, tágas udvarunk biztosítja.

Óvodánk udvarán homokos, betonos, füves rész egyaránt megtalálható. A fiatalabb és az idősebb fáink gondoskodnak a melegben az árnyékról. A homokozó mellett egy tölgyfa is található, amely alatt ősszel nagy élvezet a gyermekekkel makkot gyűjteni.

2019. őszén, a Kormány által kiírt Magyar Faluprogramra benyújtott pályázatunk sikeres volt. Új, udvari, játszótéri játékok beszerzésére fordíthattuk a megnyert, közel 5 millió forintot. Udvarunkon ellenőrzött, szabványoknak megfelelő játékok vannak elhelyezve, amiket rendszeresen ellenőriznek. Különböző hinták, mászóakák, csúszdák, babaház, homokozó, padok, egyensúlyozó pálya, kombinált abakusz, rajztábla, óriás trambulín állnak a gyermekek rendelkezésére. Az udvari játékeszközök számára zárható raktárhelyiség is biztosítva van. Kis motorok, rollerek, futó kerékpárok, három kerekű kerékpárok, labdák, karikák, homokozó játékok is megtalálhatóak. Az udvarunk végében egy kis konyhakertet is kialakítottunk, amelybe tavasszal a gyermekek segítségével veteményezünk. Együtt gondoskodhatnak velünk a növényekről, gyermek méretű kerti eszközök segítségével. A növények fejlődését természetes módon, folyamatosan nyomon követjük a gyermekekkel. Izgalmas dolog látni, hogyan fejlődik a kis magból növény. Maguk tapasztalhatják meg, hogyan kell gondozni a fejlődő növényeket,

milyen lesz a növények termése, melyik részét használjuk fel. Nagy öröm számukra a saját kezük által megtermelt egészséges zöldségféléket elfogyasztani.

Nagy gondot fordítunk környezetünk tisztántartására, esztétikájára. Óvodánk ablakaiban, udvarunkon sok virág található. Gondozásukba a gyermekeinket is bevonjuk.

Intézményünk sajátossága a gyönyörű, falusi környezet, a tágas, jól felszerelt udvar kis kerttel, EU szabványos, fém játékokkal, gyönyörű, faragott, fa kerítéssel.

Intézményünk saját főző konyhával rendelkezik, amely megfelel a HACCP követelményrendszerének. Színvonalas étkeztetést biztosít az óvodások, iskolások, dolgozók és a kívülálló ebédet igénylők részére. Természetesen a konyhához tartozó helyiségek kialakítása, azoknak a száma, berendezései megfelelnek a szigorú szabályok rendelkezéseinek. Napi háromszori étkeztetést biztosítunk a gyermekeknek. Az étrend, amely az egészséges fejlődéshez elengedhetetlen, alkalmazkodik a jogszabályokhoz, a gyermekek életkori sajátosságaihoz. Az „Eperke” étkeztetési program rengeteg, új, változatos alapanyag bevezetését tette lehetővé, még jobban odafigyelve az egészséges táplálkozásra, a szükséges vitaminok, ásványi anyagok bevitelére. Házias jellegű ételeket fogyaszthatunk, amelyek egészséges alapanyagok felhasználásával készülnek. Naponta biztosítjuk a gyermekek számára a zöldség és a gyümölcs fogyasztást is. Az egészséges táplálkozás fontos szerepet játszik az egészséges életmódra nevelésben is.

Tanulás eszközei

Intézményünkben nagyon sok szakkönyv található, amelyek munkánkat segítik. Ezek mellett többfajta szakfolyóirat, valamint internet elérési lehetőség, asztali számítógép, és laptop is a rendelkezésünkre áll.

4. ÓVODÁNK JELLEMZŐI

***„Minden gondolatunk, minden tervünk azt célozza:
hogy lehetne a gyermeket vidámabbá, életrevalóbbá,
műveltebbé, derekabbá tenni,”***

/Karácsony Sándor/

Olyan program megalkotására törekedtünk, amelyben, pozitív, befogadó, biztonságot nyújtó légkör megteremtése mellett minden gyermeknek egyenlő esélye van személyisége, képességei kibontakoztatására, saját ütemének való megfelelő fejlődésre, legyőzheti, vagy behozhatja hátrányait. A többletteljesítményre képes gyermekek is megfelelő inspirációt kapnak

képességeik kibontakoztatásához. A gyermek mindenk felett álló érdeke, a gyermeki jogok és szabadságok tiszteletben tartása, a gyermekszerető, nyitott, toleráns pozitív légkör képezi az alapját annak a meghitt, bizalmas pedagógus - gyermek kapcsolatnak, amely örömet jelent mindkét fél számára és fejlődésre inspirál.

Óvodai nevelésünk, alapját a jóváhagyott Pedagógiai Program képezi. Az intézményben folyó munka, csak ezen alapdokumentum alapján valósulhat meg. Pedagógiai Programunk az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára épül. A program kidolgozásakor a célunk nem az volt, hogy az eddigiektől eltérő óvodai programot alkossunk, hanem az, hogy az óvodapedagógusi szabadságot figyelembe véve, olyan sajátos programot dolgozzunk ki, amely az érvényben lévő és új alapelveket tartalmazó Alapprogramra épül, valamint megfelel, az aktuális törvényi jogszabályoknak.

5. ÓVODÁNK JÖVŐKÉPE, ÓVODAKÉP, GYERMEKKÉP

Az óvodának „feltétlenül a béke szigetének kell lennie, az elkötelezetlen tudás csodálatos világának, amelyben minden kívánság kielégítettik, minden eleven érdeklődés spontán, játékos cselekvésben nyilvánul meg.” (Marzello D'Orta)

5.1. Óvodaképünk alapelvei

- Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Elismerjük a családi nevelés elsőleges szerepét, ezt kívánjuk kiegészíteni, segíteni. Óvodai nevelésünk a családi nevelés kiegészítéseként óvó-védő, szociális-nevelő, személyiségfejlesztő funkciót lát el. Kiegészítő és hátrány csökkentő szerepe van, a gyermek három éves korától (esetlegesen 2,5 éves kortól) az iskolába lépésig tart.
- Óvodai nevelésünk abból a tényből indul ki, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.
- Olyan gyermekközpontú, befogadó óvodát szeretnénk működtetni, amely maximálisan kihasználja a falusi környezet kínálta előnyöket, lehetőségeket. Családias, érzelmekben gazdag, meleg, derűs, biztonságot nyújtó légkör megteremtésével gondoskodik azokról

az optimális feltételekről, amelyek gyermekeink kiegyensúlyozott, harmonikus személyiség fejlődését segítik elő.

- A gyermeki személyiség tiszteletben tartásával, boldog, élményekben gazdag óvodás évek biztosításával, a szabad játék hangsúlyozásával, törekszünk arra, hogy óvodásaink, testileg, lelkileg és szociálisan egészségesen, saját érési folyamataiknak megfelelően fejlődjenek.
- Óvodánk, mint intézmény egy komplex rendszer, amelynek minden összetevője kölcsönhatásban van egymással. A befogadó nevelés, mint elv, meghatározza az óvoda kapcsolatainak alakítását, a családoktól az iskolával való együttműködésig.
- Nevelésünket olyan inger gazdag, egészséges, biztonságos, óvodai környezetre alapozzuk, amelyben gyermekeink, boldogan, tevékenyen élhetik gondtalan óvodás éveiket.
- A gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi intézményünkben.
- Az óvodai nevelésünkben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.
- Intézményünk, tevékenységrendszerével nyitottabbá teszi a gyermekeket a világra, és segíti a környezettudatos magatartás megalapozását, alakulását. Olyan fiatalokat szeretnénk nevelni, akiknek az egészséges életmód, a természetvédelem, a kulturált viselkedés természetes életmóddá válik, felnőtt korukra.
- Minden gyermek számára egyformán biztosítjuk, hogy szeretetteljes, magas színvonalú nevelésben részesüljenek. Pozitív, befogadó, biztonságot nyújtó légkör megteremtése mellett minden gyermeknek egyenlő esélye van személyisége, képességei kibontakoztatására, saját ütemének való megfelelő fejlődésre, legyőzheti, vagy behozhatja hátrányait, a többletteljesítményre képes gyermekek is megfelelő inspirációt kapnak képességeik kibontakoztatásához.
- Miközben ellátjuk óvó-védő, szociális, nevelő, személyiségfejlesztő funkciókat, elősegítjük óvodásainkban az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlesztését, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.
- Az óvoda óvó-védő, szociális, elfogadó, testi-érzelmi biztonságot nyújtó, nevelő-személyiségfejlesztő feladatot lát el. Óvodánkban a gyermeket különleges védelem illeti meg.
- Óvodánk minden dolgozója kiemelt figyelmet fordít az esélyegyenlőség és a hátrányt

csökkentő pedagógiai attitűd mindennapi alkalmazására. Intézményünkben, semmiféle előítélet kibontakozásának helye nincs.

5.2. Óvodaképünk célkitűzései

- Olyan óvoda kialakítása, amely:
  - ❖ Gondoskodik a gyermeki szükségletek kielégítéséről.
  - ❖ Érzelmi biztonságot nyújt, derűs, szeretetteljes óvodai légkört teremt.
  - ❖ A gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységek megvalósulását biztosítja, különös tekintettel a játékra.
- Óvodásaink sokoldalú, harmonikus fejlődését segíti elő.
- A hátrányokat csökkenti, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

5.3. Gyermekképünk alapelvei

*„A gyermeket tiszteletben kell fogadni,
szeretettel kell nevelni,
és szabadságban kell elbocsátani.”
(Rudolf Steiner)*

- Az ember szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.
- Fejlődő személyiség.
- Fejlődését a genetikai adottság, az érés sajátos folyamata és a környezeti hatások együttesen határozzák meg.
- Egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.
- A gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó.

Óvodai nevelőmunkánk középpontjában a gyermek áll. A gyermek fejlődő személyiség. A fejlődését a genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők, együttes hatások következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként

változó testi és lelki szükségletei vannak. A családok életkörülményei az életvitelt, és az anyagi viszonyokat tekintve átlagosak.

A gyermekek három évesen, (esetenként két és fél évesen) különböző adottságokkal, eltérő fejlődésbeli és érési sajátosságokkal, változatos családi környezetből kerülnek hozzánk. Általában az átlagos anyagi körülmények között élő, ép szerkezetű család jellemző azokra, a szülőkre, akik igénybe veszik intézményünket. A legnagyobb többségük átlagos jövedelmi viszonyok között él, de előfordul néhány olyan család is, akiknek a szociokulturális helyzetük kedvezőtlen. Intézményünkre nem jellemző, de előfordul halmozottan hátrányos helyzetű gyermek is. Munkánk során fokozott figyelmet fordítunk ezekre a családokra, gyermekekre. Minden gyermek számára biztosítjuk, hogy szeretetteljes, egyformán magas színvonalú nevelésben, részesüljön és hátrányai csökkenjenek. Intézményünk nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

5.4. Gyermekképünk célkitűzései

- Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó. Így biztosítjuk gyermekeink számára, hogy:
  - egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljenek,
  - meglévő hátrányaik csökkenjenek,
  - a gyermeki személyiségük kibontakoztatására, minden gyermek számára egyenlő hozzáférést biztosítsunk.
- Nem adunk helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.
- Egy olyan befogadó légkört teremtünk meg számukra, ahol a gyermeki személyiség a legteljesebben tud kibontakozni: ahol szeretik, ahol személyes példák és közvetlen megtapasztalás útján ismerkedik meg az emberi értékekkel.
- Számunkra minden gyermek egyedi, önálló személyiség, aki eltérő tulajdonságokkal, képességekkel, ismeretekkel és szokásokkal rendelkezik. Nagy hangsúlyt fektetünk az egyéni bánásmódra, a differenciált fejlesztésre.

A gyermekközpontú, inkluzív /befogadó/ nevelés az óvodáskorú gyermek harmonikus fejlődésének biztosításával, a gyermeki személyiség kibontakoztatásán keresztül, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével valósul meg, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést. Alapvető célunk, hogy a gyermekek személyiségének tiszteletben tartása mellett, boldog óvodás évek biztosításával, iskolaérett gyermekek lépjék át az iskola kapuját.

Amit el szeretnénk érni - a fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Legfőbb élményforrása a játék legyen, amely a személyiségfejlesztés színtere, a tanulás és a készség-, képességfejlesztés leghatékonyabb módja.
- Legyen képes alkalmazkodni környezetéhez, az emberi együttélés szempontjából lényeges szabályokhoz.
- Legyen környezete megismerésére nyitott, érdeklődő
- Akinek kialakult pozitív önértékelése, képes tiszteletben tartani, elfogadni másokat
- Aki fogékony a szép és új iránt
- Aki korának megfelelő mértékben empátikus
- Szeresse a mozgást, felnőtt korára váljon életformájává az egészséges életmód
- Aki képes kötődni környezetéhez, lakóhelyéhez, hazájához,
- Legyen büszke magyarságára, ismerje meg népének kultúráját, hagyományait, értékeit
- Aki együttműködésre, a helyzetnek megfelelő kommunikációra képes
- Nyitott a környezet iránti szépség felfedezésére, tudjon rácsodálkozni, felfedezni
- Jól érzi magát a világban, szereti, óvja a természetet, tisztelje és bátran alakítsa környezetét, a világot anélkül, hogy kárt okozna benne
- Legyen jókedvű és nyugodt, boldog, önálló, érzelmi élete kiegyensúlyozott

A családi nevelést kiegészítve óvodai nevelésünk akkor mondható sikeresnek és eredményesnek, ha olyan boldog gyermekek lépnek ki óvodánk kapuján, akik tudnak szívből nevetni, örülni, tele vannak élményekkel, vele született kíváncsiságuk révén újabb és újabb dolgokat tudnak felfedezni, rá tudnak csodálkozni a világra.

Pedagógiai hitvallásunk szerint, szeretettel, úgy terelgetjük a gyermeket, az iskola kapujáig, hogy egy felhőtlen, gondtalan, élményekben gazdag kisgyermekkor lezárása után, gyermekeinkben harmonikus egységet alkosson a szellem gazdagsága, az erkölcs tisztasága, a test fejlettsége. Miközben óvodánk teljesíti, óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő, funkcióját, a gyermekben kialakulnak a következő életszakasz, a kisiskoláskor, belső pszichikus feltételei. Így testileg, lelkileg és szociálisan is képesek lesznek megfelelni az új kihívásoknak és éretten kezdik meg életük következő szakaszát, a kisiskolás kort.

Szülőkép

- Képes az együttnevelésre, a gyermekek személyiségfejlesztésére, az együttműködő, jó kapcsolat kialakítására és megtartására.
- Segíti gyermekközpontú személyiségével és nevelésével, Pedagógiai Programunk céljainak, feladatainak megvalósítását.
- Tiszteletben tartja gyermeke pedagógusait és az óvoda valamennyi dolgozóját.

Nevelő munkánk csak szülői összefogással, támogatással lehet eredményes. Szorgalmazzuk, hogy a szülők minél előbb megismerjék, elfogadják és támogassák a Pedagógiai Programunkban foglaltakat, hiszen ez a gyermekek harmonikus fejlődése érdekében elengedhetetlenül fontos.

6. INTÉZMÉNYÜNK JÖVŐKÉPE

Olyan óvodát szeretnénk működtetni, amely rugalmasan tud alkalmazkodni a kihívásokhoz, a partneri igényekhez és a közvetlen kapcsolatokra építve, pedagógiai céljaink megvalósításához folyamatosan jó minőségű nevelő munkát végzünk.

- Ahol a szervezeti és szakmai kultúra alapja egymás elfogadása, tiszteletben tartása
- Az intézmény fejlődését és a gyermekek fejlesztését széleskörű kapcsolatrendszer segíti, támogatja
- Ahová, az intézmény sajátos arculata miatt, a szülők célirányosan íratják be gyermekeiket
- Ahol a szülő és pedagógus közös együttműködéssel közös célok elérésére törekszik
- Ahol olyan családias, derűs, pozitív légkör van, amelyben, gyermek, szülő, szakember, látogató jól érzi magát
- Ahol a gyermekek személyisége olyan képességekkel gyarapodik, amelyekkel aktív, alkotó tagjává válik csoportjának, családjának és a társadalomnak
- Ahol fontosak a mély emberi kapcsolatok és értékek
- Ahol dolgozóink együttműködő, összetartó, alkotó közösséget formálnak, lehetőséget kapnak, önmaguk megvalósítására támogatják, segítik egymást, elfogadják a segítő szándékú kritikát
- Ahol a minőségi munkavégzésért erkölcsi elismerés jár

6.1. Pedagógiai hitvallásunk

***„Szent kincs a gyermek teste- lelke, szeretni kell azt melegen,
és fölnevelni féltő gondnal, hogy tiszta, jó, erős legyen”
/Szemplér Ferenc/***

Elismerjük és tiszteletben tartjuk, hogy a gyermek nevelése elsősorban a család joga és feladata. Ehhez kívánjuk felajánlani legjobb szakmai tudásunkat, és együttműködő partnerként segíteni ezt a nehéz, de gyönyörű feladatot.

"A gyermek a miénk is, az enyém, a tied, mindannyiunké" (Hermann Alice)

Pedagógiai Programunk, a nevelőtestület által legfontosabbnak tartott két alappillérré támaszkodik. Ez a játék és a mese.

„Csináljon bármit, ami nyitogatja szemét és eszét, szaporítja tapasztalatait. Ő azt hiszi csak játszik. De mi már tudjuk, mire megy a játék. Arra, hogy e világban otthonosan mozgó, eleven eszű és tevékeny ember váljék belőle.” (Varga Domokos)

Elsődlegesnek tartjuk és támogatjuk azt a szemléletet, amely szerint a gyermek legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége a játék. Meggyőződésünk, hogy ez a leghatékonyabb eszköz a gyermek testi, lelki, értelmi fejlődésének elősegítésében, az ismeretszerzésben, az emberi együttélés szabályainak elsajátításában, a kisgyermekkor leghatékonyabb és legfejlesztőbb tevékenysége, a világ megismerésének, megtapasztalásának leghatékonyabb módszere.

A játék, a gyermek olyan alapvető és természetes alaptevékenysége, amely sokoldalúan fejleszti a gyermeki személyiséget, amelyet szabadon választ, önmagáért a tevékenységért végez, élményt jelent számára, miközben felfedezi, megismeri környezetét, felismeri önmaga lehetőségeit és korlátait. A játék alkalmas a gyermeki szükségletek kielégítésére, örömszerző funkciója van.

„A mese örök. A mese pedig azért örök, mert a közönsége is örök. Amíg gyerekek vannak, addig mese is lesz, és a gyerekek sem változnak lényegesen, alapállásuk örök. Mert mi a gyerek viszonya a világhoz? Meg akarja ismerni, és meg akarja hódítani, és ebben segít többek között a mese is.” /Csukás István/

Hiszünk a mese erejében, abban a varázslatos világban, amely a kisgyermek alapvető szükséglete, „lelki tápláléka”, amely elengedhetetlen és nélkülözhetetlen a mindennapokban. Komplex személyiség fejlesztő hatása, feszültségoldó szerepe megkérdőjelezhetetlen. A mese, a gyermek számára a leghatékonyabb tanulási forma, létszükséglet, olyan érzelmi, értelmi és erkölcsi értékeket közvetít, amely megalapozza a gyermek pozitív személyiségjegyeit.

Mottónk: Ha kedvesen bánnak veled, kedvessé válsz, ha érzékenyen bánnak veled, empatikus leszel, ha őszintén bánnak veled, őszinte leszel. / Steve Biddulph/

Meggyőződésünk, hogy ha óvodásainkat olyan élmény gazdag, szeretetteljes, biztonságot jelentő, elfogadó környezetben neveljük, amely megmutatja számukra, egyéni értékeiket, akkor tudatosodik bennük, hogy mindannyian egyediek, megismételhetetlenek, és egyformán fontosak mindannyiunk számára.

„Keresem a gyermek titkát, és kérdezem: Hogyan segíthetnék abban, hogy ÖNMAGA lehessen?” (Janus Korczak)

7. AZ ÓVODA NEVELÉSI ALAPELVEI, ÉRTÉKEI, CÉLKITŰZÉSEI

*„Minden gyermekben megvan a cselekvési vágy
és a világmindenség megismerésének igénye,
csak annak kibontakoztatását kell elősegíteni.”
/Maria Montessori/*

7.1. Az óvodai nevelés alapelvei

Óvodai nevelésünk pedagógiai alapelveinek meghatározásánál az alábbi szempontokat érvényesítjük, melyeket az Alapprogram is megfogalmaz.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja mellett figyelembe vesszük:

- a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésével összefüggő irányelveket.
- ❖ A gyermeket – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.
- ❖ A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be.
- ❖ A gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

Alapelveink

- ❖ Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvodai nevelésnek, kiegészítő és családhoz illesztett hátrány csökkentő szerepe van.
- ❖ A család elsődlegességét elismerve, a szülők tisztelete
- ❖ A gyermeki személyiséget tisztelet, szeretet, elfogadás, megbecsülés, bizalom és védelem övezi. Tiszteletben tartjuk az egyéni értelmi és testi képességeiket.
- ❖ A gyermeket – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.
- ❖ Minden helyzetben elsődleges a gyermek érdekeinek figyelembe vétele, és szükségleteinek kielégítése.
- ❖ Minden gyermek egyedi, önmagáért szeretjük
- ❖ Derűs, kiegyensúlyozott, elfogadó magatartással fordulunk a gyermekek felé, hogy megteremtjük számukra az érzelmi biztonság kialakulásának feltételeit

- ❖ Érvényesül az életkorhoz és az egyéni képességekhez igazodó pedagógiai intézkedések, műveltségterületek közvetítésével, a gyermekek személyiség fejlődésének és egyéni képességeinek kibontakoztatása az egyéni bánásmód elve és az esélyegyenlőség előmozdítása.
- ❖ A gyermekek személyre szabott, folyamatos értékelése során érvényesülnek a pozitív eredmény érdekében a jutalmazás elvei és formái
- ❖ A különleges bánásmódot igénylő gyermekek sajátos nevelési igénye, valamint a nemzetiségi gyermekek nevelése során; megvalósul a tolerancia, a különbözőségek elfogadásának elve, a differenciált képességfejlesztés, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció.
- ❖ A gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

7.2. Az óvodai nevelés értékei

Az óvoda története, meghatározza önazonosságát, sajátos arculatát. Fontosnak tartjuk, hogy óvodánk történetét megismertessük a családokkal, a hagyományokat megőrizzük, ápoljuk, valamint, együttműködve a családokkal újabb lehetőségeket keressünk a jó kapcsolat kialakítása, ápolása és megőrzése érdekében.

Nevelési értékek	Pedagógiai feladat
A mozgás prioritása	<p>A játékos mozgás, torna által a mozgásigény kielégítése, felkeltése mozgáskultúra fejlesztése, az egyéni szükségletek és képességek figyelembe vételével.</p> <p>A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása, a mozgásra készítő biztonságos környezet kialakítása.</p> <p>Testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség), fizikai erőnlét a koordinációs készségek, és a térérzékelés tudatos fejlesztése.</p>
Az egészséges életmód kialakítása és fenntartása	<p>A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.</p> <p>Az egészséges életmód, betegségmegelőzés, valamint a biztonságos környezet szokásainak alakítása.</p> <p>A gyermek komfortérzetének biztosítása és a testi fejlődés elősegítése.</p>

	A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok megvalósítása.
A játék elsődlegessége	<p>Rugalmas napirend biztosítása</p> <p>A szabadjáték elfogadása: az egyes gyerekek játékfejlődése, az egyéniségben rejlő lehetőségek támogatása, a társas együttműködésben rejlő lehetőségek kihasználása.</p> <p>Derűs, nyugodt légkör biztosítása.</p> <p>A játék sokoldalú fejlesztő hatásának kibontakozásához változatos eszköztár biztosítása.</p> <p>A tárgyi környezet kiszolgáló funkciójának bővítése.</p> <p>A támogató, visszaható játékpedagógiai eljárások intézményi kimutatása.</p>
Az érzelmi az erkölcsi és a közösségi nevelés fejlesztése	<p>Az interperszonális (személyközi) kapcsolatok új formáinak alakítása.</p> <p>Az énkép – önismeret – önértékelés fejlesztése.</p> <p>Értékek, normák kialakítása.</p> <p>Az erkölcsi nevelés alakítása, a jó és rossz felismerése, az őszinteség az igazmondás, az igazságosság, a felelősségvállalás, a gyengébb védelme, segítése, saját élethelyzetbe való megtapasztalása a dolgozók modell értékű bánásmódja során</p> <p>A közösségi nevelés, az egymásra figyelés, az együttérzés, az egymáshoz való alkalmazkodás, egymás segítése, a különbözőség elfogadása, tisztelete.</p>
Az egyéni különbségek tiszteletben tartása	<p>Az egyéni fejlődési ütem nyomon követése a képesség fejlesztéshez kidolgozott szempontok alapján.</p> <p>Minden pedagógustól és nem pedagógus kollégától elvárás a másság elfogadása, a tolerancia, és a segítőkészség.</p> <p>Fejlődési lapok vezetése – a szülők rendszeres tájékoztatása.</p> <p>Tervezőmunkánál a gyermekek fejlettségének figyelembe vétele.</p>

Működési értékek	Működési feladat
Minőség iránti elkötelezettség	<p>A Pedagógiai Program megvalósítása (a mozgás, a testséma, a percepció és a verbális fejlesztés).</p> <p>A helyi nevelési célok elfogadása, azokkal való azonosulás.</p> <p>Egyénre szabott, tudatos, célzott fejlesztés.</p> <p>Gyermekcentrikus szemlélet, a gyermekek szeretete, tisztelete.</p> <p>Nyugodt, biztonságot nyújtó légkör, empátia.</p>

	Változatos élményszerzés lehetősége, tevékenykedés. Szakmai elhivatottság. Másság elfogadása, értékeinek tudatos közvetítése a gyermekek felé. Értékorientáltság, pozitív beállítottság.
Együttműködési készség	Az önkifejezés készsége, a kommunikációs készségek, a véleményalkotás fejlesztése. Közös munka a közös célok megvalósításához. A dolgozókkal és a partnerekkel való jó kapcsolat kialakítása. Társadalmi részvétel biztosítása: csoporthoz tartozás, szociális érzékenység, szolidaritás, feladatvállalás.

7.3. Az óvodai nevelés célkitűzései

7.3.1. Általános célkitűzés

Az óvoda, szakmailag önálló nevelési intézmény, a közoktatási rendszer része. A családi nevelés kiegészítője, a gyermek óvodába lépésétől az iskolába lépésig, legfeljebb hét éves korig tart. Elősegíti az óvodás korú gyermek sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

7.3.2. Az óvoda nevelési filozófiájára épülő sajátos célkitűzés

- ❖ Az óvodáskorú gyermek eltérő fejlődési ütemének és érési jellemzőinek figyelembe vételével, a gyermeki személyiséghez igazított pedagógiai módszerek alkalmazásával, játékos keretek között alakuljon:
  - az egészséges sokoldalú személyiség,
  - gyermek környezettudatos szemlélete,
  - a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki, szociális, értelmi érettség.
- ❖ A cigány nemzetiségű gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően ismerik kultúrájuk elemeit, szokásait, ezáltal erősödik identitástudatuk
- ❖ A tehetséges gyermek átlag feletti speciális egyéni képességei felszínre kerülnek, fejlődnek

- ❖ A hátrányos helyzetű gyermekek összehangolt integrált nevelése révén, az esélyegyenlőség növekszik, az indulási hátrányok csökkennek az iskolába való átmenet, zökkenőmentesebbé válik.

7.3.3. Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. A személyiségértékek, tulajdonságok, képességek közül kiemelten alapozza meg az alábbiakat:

- az egészséges életmód kialakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés megvalósítása,
- az anyanyelvi,- értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Ezeknek a feladatoknak a szem előtt tartása a napi nevelő-oktató munkában minden pedagógus, és a gyermekekkel közvetlenül foglalkozók, segítők feladata is.

8. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

*"Az egészséges személyiség aktív befolyást gyakorol környezetére, személyisége bizonyos egységről tanúskodik, s helyesen képes észlelni a világot és saját magát."
(Marie Jahoda)*

8.1.1. Az egészséges életmód alakításának célja

- ❖ A gyermekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése során
  - az egészséges életvitelhez szükséges jártasságok, készségek megalapozása
  - testi, lelki fejlődésük elősegítése

8.1.2. Az óvodapedagógus feladatai

- ❖ Gondozási feladatok ellátása, a mozgásigényük, testi, lelki szükségleteik kielégítése, egészségük megóvása,

- ❖ A testi fejlődés elősegítése
- ❖ Az egészséges életmód, a testápolás, étkezés, öltözködés, pihenés és a betegség megelőzés az egészségmegőrzés szokásainak megalapozása, belső igénnyé fejlesztése
- ❖ A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, nyugodt, biztonságos környezet megteremtése, környezet megóvására irányuló szokások alakítása
- ❖ Párhuzamos tevékenységek gyakorlásához, elegendő idő, türelmes légkör, rugalmas napirend kialakítása
- ❖ A szokás és normarendszer kialakítása, összehangolt közös munka alapján
- ❖ Saját személyükkel kapcsolatos gondozási, testi szükségleteik kielégítéséhez készségek, képességek fejlesztése ezzel az iskolai beilleszkedés közvetett segítése
- ❖ Az önállósági törekvések segítése, támogatása, pozitív szóbeli megnyilvánulás
- ❖ A mozgásigény, fejlettség, terhelhetőség megismerése, fejlesztése- különös tekintettel sajátos nevelési igényű és hátrányos helyzetű gyermekek esetében- egészségügyi szűrővizsgálatok kezdeményezése, szükség esetén megfelelő szakember bevonása
- ❖ A szülők egészségmegőrző, betegségmegelőző szokásainak megismerése, befolyásolása
- ❖ Szociális hátrányok enyhítése egyéni higiénés problémák megoldásával

8.1.3. Az egészséges életmód alakításának tartalma

Gondozás

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele a gyermeki szükségletek kielégítése. A gyermeket engedjük szabadon mozogni, szükség szerint WC-re menni, vizet inni, tisztálkodni a nap bármely szakaszában. A gondozási tevékenységeknek kiemelt jelentősége van a gyermekekkel történő kapcsolatépítés, önállóságuk fejlődésének elősegítése szempontjából. Fontosnak tartjuk az óvónő és a gyermek, a dajka és a gyermek közötti bensőséges, meghitt, megértő kapcsolatot, az óvoda dolgozóinak modell értékű kommunikációját, bánásmódját. Ennek kiemelt jelentőséget tulajdonítunk az óvodát kezdő gyermekek tekintetében, a befogadás időszakában, a minél nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb szokás kialakítás érdekében. Az önkiszolgáló feladatok elvégzése a tevékenységek többszöri gyakorlását teszi lehetővé, alakítják a gyermekek énképét, segítik önállósodásukat. A gondozási tevékenységben a gyermek egyéni fejlettségéhez igazodva adunk segítséget. Tanítjuk, gyakoroltatjuk a napi élethez szükséges szokásokat, melyek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhatnak. A

napi életritmus megtervezésénél a gondozásra is elegendő időt kell biztosítani, hogy ez a tevékenység nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg. Így érhetjük el, hogy belső igénnyé váljanak a testi és egészségügyi szokások, a tiszta, esztétikus, rendezett megjelenés és környezet, kulturált étkezés.

Az iskolakezdéshez elengedhetetlen, hogy saját személyükkel kapcsolatos gondozási, testi, szükségleteik kielégítéséhez szükséges készségek, képességek kialakuljanak, ezeket a feladatokat önállóan végezzék.

A testápolás, öltözködés, étkezés szokásrendszere

- Ebbe a kategóriába tartozik a mosakodás, a kéztörlés, a fogmosás, a fésülködés, a zsebkendő, a WC használata. Ezek helyes elsajátítása a fertőzések, a betegségek megelőzésére szolgálnak, és a gyermekek komfortérzetét biztosítják.
- Feladatunk a higiénikus szokások, szabályok kialakítása, az intimitás tiszteletben tartása, a személyi higiénia feltételrendszerének megteremtése a megfelelő egészségügyi szokások elsajátíttatásával, az egészséges életmód szabályainak automatizálásával az egészségügyi szokások kialakítása, a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.

Öltözködés

- A test védelmét szolgálja az időjárás változásaival szemben, és a gyermeki önállóságot, ízlésvilágot alapozza meg. Az öltözködnél, fontos, hogy a ruhadarabok felvételének sorrendjét megismertessük, valamint az időjárás és az öltözködés összefüggéseit felismerjük, egymáshoz igazítsák. A szülőket arra ösztönözzük, hogy gyermeküket rétegesen öltöztessék. A gyermekek vegyék észre, ha melegük van, vagy fáznak és ennek érdekében, szükségszerűen vegyék fel, illetve le, ruhájukat. Biztonságos, kényelmes cipő használatát kérjük.

Az önálló testápolás, öltözködés, étkezés, szervezettségét az óvodába lépés első pillanatától igyekszünk biztosítani.

3-4 éves korban:

Segítséggel, az egyéni eltéréseket figyelembe véve végezzék a maguk körül adódó testápolási, öltözködési étkezési önkiszolgáló teendőket.

A segítségadás: folyamatos közös tevékenységet, szóbeli magyarázatot jelent.

4 - 5 éves korban:

Kis segítséggel egyéni eltérésüknek megfelelően végezzék maguk körül adódó testápolási,

öltözködési, étkezési önkiszolgáló teendőket.

A kis segítségadás: A tevékenység szóbeli magyarázattal történő bemutatását, az önállóság egyre erőteljesebb ösztönzését jelenti.

5– 7 éves korban:

Önállóan végezzék a tisztálkodási, öltözködési, étkezési teendőket, szükség szerinti segítségadással.

A szükség szerinti segítségadás: Folyamatos figyelemmel kísérést, elakadás esetén azonnali segítséget jelent. A szokás- normarendszer kialakul, az önállóság mértékének megfelelően bővül.

8.1.4. Testi nevelés elősegítése

A testi nevelés magába foglalja:

- a gyermek természetes mozgásigényének, testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, testápolás, egészséges táplálkozás) kielégítését,
- a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, edzését, óvását, megőrzését

Mozgás

- Belső igény, élmény, szükséglet a gyermek számára, amit felszabadultan, jókedvűen és örömmel végez.
- Harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése: folyamatos testedzés, testi nevelés, prevenció, tartózkodás és tevékenykedés a szabadban.

A gyermek természetes mozgásigényét sokféle szabad és célirányos mozgástevékenységgel elégítjük ki. Ideális, jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetünkben naponta kapnak szerepet a mozgásfejlesztés spontán és tervszerű formái. A különböző mozgásformák sokszori gyakorlásával, a mozgásokhoz kapcsolódó szabályok megtanulásával egyre biztonságosabban használják a szereket, eszközöket, egyre jobban eligazodnak a térben. A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk. Ugyanezt biztosítjuk a csoportszobában is. A mozgásfejlesztő szerek biztonságos, és elérhető helyen vannak, hogy szükségletüknek megfelelően bármikor hozzájuthassanak.

A mozgást, finommotorikát fejlesztő játékokat előnybe részesítjük. Olyan tevékenységeket szervezünk, ahol a különböző szem-kéz, szem-láb koordinációk fejlődnek. Érvényre juttatjuk

az egyéni eltérésekre épülő differenciált fejlesztést.

Speciális hatású játékos, prevenciós gyakorlatok pl. testtartásjavító, beépülnek a testnevelés foglalkozásokba.

Levegőzés, pihenés és alvás

Az egészséges életmód egyik legfontosabb eleme a levegő. Az évszaktól és az időjárástól függően minden nap a lehető legtöbb időt töltjük a gyermekkel a szabadban.

Pihenés

- A gyerekek egyéni alvásigényének kielégítése a testi fejlődésüket szolgálja. Fontos a szoba levegőjének cseréje, a külső zavaró ingerek megszüntetése, a kényelmes fektető, az alvóruha, illetve a nyugodt pihenés és alvás légkörének megteremtése.
- Az alvás, pihenés időtartama a gyermekek igényeitől függ. Nyugalmukat biztosítani kell az óvodapedagógusoknak, tiszteletben tartva az egyéni szokásokat.

Pihenéshez nagy gondot fordítunk a nyugalom feltételeinek megteremtésére.

Pihenés feltételei:

- tiszta levegő, kényelmes fekvőhely
- nyugodt légkör,
- mese, halk relaxációs zene, ének.

Az egyéni alvásigények és szokások figyelembevételével, valamint a szükséges személyi tárgyi feltételek megteremtésével, a gyermekek számára alternatív pihenési lehetőséget biztosítunk; így pl. a nem alvó gyermekek részére lehetőséget, teremtünk arra, hogy felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak (pl. mesekönyv nézegetés). Ezzel is előkészítve az iskolások napirendjét.

8.1.5. Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása

- Mindez a gyerekek egészséges fejlődésének fontos feltétele.
- Az étkezés óvodai feltételei önkiszolgálással, a középső és nagycsoportos korosztályúaknál naposi tevékenységgel valósulnak meg.
- Fontos az esztétikus terítés, és a kulturált étkezési szokások betartása. A megjelölt időkereten belül a gyermekek az étkezés időpontját a tízórainál maga választja meg, az ebédet és az uzsonnát is egyéni tempóban fejezi be.

8.1.5.1 Egészséges táplálkozás

Az élettani szükségletnek megfelelő minőségű és tápértékű étkezést kell biztosítani. Intézményünkben a bevezetésre került korszerű „Eperke” számítógépes program nagy segítséget nyújt ebben. A program kiszámolja, hogy mennyi egy gyermek, napi kalória szükséglete, mennyi lehet a só bevitel, továbbá a nyersanyagok összetevőiről tájékoztatást kapunk. Ennek a programnak a segítségével, a jogszabályi előírásokat figyelembe véve állítja össze az élelmezésvezető az étlapot. Gyermekeink számára minden nap biztosítunk friss zöldségfélét és gyümölcsöt. Házas, változatos ételeink elkészítéséhez egészséges, jó minőségű alapanyagokat használunk.

A kulturált étkezés elengedhetetlen feltétele az esztétikus eszközrendszer, a tervszerűen átgondolt, kidolgozott szokás- normarendszer, az óvoda dolgozóinak modell értékű jelenléte. Az étkezések önkiszolgálásra és naposi munkára épülnek. Ez elősegíti az önállóság fejlődését. Kiscsoportos gyermekeknél az önkiszolgáló munka biztos kialakulása a cél, de, amikor ez a tevékenység már jól működik, akkor, életkori fejlettségüktől, érettségüktől, lelkesedésüktől függően lehetőséget adunk a 3-4 éves gyermekeknek is arra, hogy ők is átélhessék a közösségért végzett naposi munka örömét. Természetesen ebben, szükség szerint segítséget nyújtunk. A gyermekeket, táplálkozási szokásaik tiszteletben tartásával ösztönözzük, de nem kényszerítjük a számukra ismeretlen ételek megkóstolására. Az étrend megismertetésével, közvetve segítjük a családok korszerűbb táplálkozásának kialakítását.

A művelődési anyagban szerepelnek az egészséges ételeket népszerűsítő tevékenységek.

A gyerekeknek lehetőségük van megfigyelni a természetben, kertekben, található zöldségfélét, gyümölcsöket. Külön programokat is szoktunk ezzel kapcsolatban szervezni, Ilyen pl. az őszi növények betakarításában való tapasztalat szerzés, pl. krumpli szedés, kukorica szedés, szőlő, alma, szedés, nyáron évek óta hagyomány nálunk a faluban található meggyes kertben a meggyeszedés, a rázógép megfigyelése. Természetesen nem csak szedjük, hanem, amit lehet meg is kóstolunk, vagy különböző tevékenységekbe építjük be ezek sokoldalú megismerését, tapasztalat szerzést. Nagyszerű tapasztalati lehetőséget nyújt ezzel kapcsolatban az udvari kiskertünk, ahol lehetőség nyílik a kert megmunkálását követően a magocska elültetésétől kezdve a növény leszedéséig, elfogyasztásáig. Minden érzékszervet megmozgató tapasztalatszerzés során, mindezeket, versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve tesszük még vonzóbbá, érdekesebbé a gyermekek részére, ezzel is erősítve az egészséges táplálkozási szokásokat.

8.1.6. *Lelki egészség fejlesztése, viselkedési szokások formálása*

A testi, lelki, mentális egészség fejlesztésének célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermek környezethez történő alkalmazkodását és pozitív hatást gyakoroljon a gyermek személyiségének fejlődésére.

A lelki egészség fejlesztésének főbb feladatai az óvodában:

- a társas beilleszkedés (integráció) megvalósítása,
- a normatartás elsajátítása és a tevékenységek gyakorlása

A lelki- egészségre nevelés területei az óvodában:

- az egészséges napirend gyakorlása,
- a hibás viselkedési módok kezelése
- a stressz hatások kompenzálása
- a gyermekektől érkező segítségkérések, az ún. „segélykiáltások” megértése és megoldása.
- szükség esetén esetmegbeszélés kezdeményezése, óvodapszichológus segítségnek kérése

A feladatok komplex módon kapcsolódnak valamennyi feladathoz, átszövik az óvodai tevékenységeket.

8.1.7. *A bántalmazás, erőszak megelőzése*

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, olyan magatartást tanúsít, amely veszélyt jelent egészségi állapotára

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek

van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság, amely a gyermek fizikai sérüléséhez, halálához vezet, vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (pl. gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely azt közvetíti a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszégyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása.

8.1.8. Alapvető feladataink a bántalmazás, erőszak megelőzésében:

- ❖ közreműködés a gyermekvédelmi feladatok ellátásában, együttműködés a gyermekek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében
- ❖ a szülőkkel szoros kapcsolattartás során, felvilágosítás, a szakemberek segítségének felkínálása, a káros hatások ellensúlyozása
- ❖ az agresszió minden formájának feloldása elítélése, befolyásolása (pl. a TV káros hatásai, mint a szülői értekezlet témája)
- ❖ közlekedési ismeretet adó játékos tevékenységek szervezése
- ❖ veszélyhelyzetek elkerülését segítő mesék, beszélgető könyvek beépítése

8.1.9. A gyermekek egészségének védelme, edzése

A gondozási, a testi nevelés és a mozgás megvalósításával segítjük elő a gyermek egészségének megóvását. Nagy figyelmet fordítunk a higiénés szabályok betartására: a környezet tisztántartása, szükség szerinti fertőtlenítése, időjárásnak megfelelő réteges öltözködés, a napi tevékenység minél nagyobb részének szabad levegőn való megszervezése, folyamatos

szellőztetés. Programunkban az egészségnevelés területén a betegségek megelőzésére nagy hangsúlyt fektetünk.

A balesetek, megelőzését szolgálja:

- ❖ Balesetvédelmi oktatást tartunk minden év szeptember első napjaiban a gyermekeink részére, a balesetek megelőzése érdekében, amelynek során ismertetjük a baleset elkerülése érdekében kötelezően betartandó szabályokat. A szabályokat a nevelési év során folyamatosan ismételjük, gyakoroljuk, betartatjuk. Szükség esetén balesetvédelmi jegyzőkönyvet készítünk.
- ❖ Az udvar játékaiknak átvizsgálása balesetvédelmi szempontból
- ❖ A dolgozók évente balesetvédelmi és munkavédelmi oktatásban részesülnek
- ❖ A gyermek által használt eszközök biztonságos elhelyezése.

Az óvodába lépéskor az anamnézis lapon, nyomon követhető a gyermek különös betegsége, illetve erre való hajlama, amely alapján az egyéni bánásmódot előre tervezhetjük.

A speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása a megfelelő szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve történik.

Éves rendszerességgel sor kerül védőnői, orvosi szűrésekre és vizsgálatokra.

Elsőrendű feladatunk a gyermek testi épségének védelme és a baleset megelőzés, amely magában foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak ellenőrzését és karbantartását, a hibaforrások megszüntetését. Fontos továbbá, hogy önmaguk és társaik testi épségének megóvására is neveljük a gyermekeket (konfliktuskezelés, tolerancia).

A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek testi edzettségét. Figyelmet fordítunk minden évszakban a szabadlevegőn való tartózkodásra, nyáron a vizes játékokra a nap káros hatásainak kiküszöbölésére, a folyamatos folyadék bevitelre. A fentiek, megvalósítása hozzájárul a derűs, érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez, így kialakulhat az igény a későbbi egészséges életvitelre.

8.1.10. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A szokások elsajátítása folyamán kialakulnak egészséges életmódbeli készségei, jártasságai.
- Szükségleteit képes kielégíteni, önállóan kielégíteni.

- Szem-kéz koordinációja megfelelő, képes, ujjai tudatos irányítására, az eszközök önálló használatára. A tisztálkodási eszközre vigyáz, tisztán tartja, használat után a helyére teszi.
- Megtanul önállóan tisztálkodni, öltözködni, ismeri, alkalmazza a higiénés és esztétikus étkezési szokásokat. Zsebkendőjüket köhögéskor, tüsszentéskor önállóan használják, majd a szemetesbe dobják. Készségszinten használják az evőeszközöket, (kanalat, kést, villát). Képes önállóan eldönteni, miből, mennyit tud elfogyasztani. Szívesen fogyaszt zöldségleveket, gyümölcsöket, magvakat.
- Igényli, és tudatosan részt vesz saját testi-lelki komfortérzetének kialakításában, önállóan öltözik, ruháikat ki – begombolják, cipőjüket befűzik, bekötik. Ruháikat védik a szennyeződéstől és a megfelelő helyre, teszik az öltöző szekrénybe. Vigyáz ruhájára, környezete rendjére, tisztaságára. Alakul igénye a rend megteremtésére. Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés okát, mikéntjét.
- Képesse válik önmaga és társai segítésére.
- Életkorának megfelelően edzett, teherbíró, mozgása összerendezett, jó állóképességgel rendelkezik. Elkezdődik az első alakváltozás.
- Képesek beilleszkedni, alkalmazkodni, magatartásukban a normakövetés megjelenik
- Ismeri és betartja a balesetvédelmi magatartásformákat.
- Az egészségfejlesztés kialakítása, a gyermekek egészségi állapota kedvezően alakul

9. AZ EGÉSZSÉGNEVELÉSI ÉS KÖRNYEZETI NEVELÉSI ELVEK

Meggyőződésünk, hogy az egészséges környezet és az egészséges életmód kölcsönhatásban vannak, egymásra épülnek, és kiegészítik egymást. Ezért, létfontosságúnak tartjuk a környezettudatos szemlélet és magatartás megalapozását, melynek során kiemelten kezeljük a szülők szemléletformálását.

9.1. Egészségnevelési elvek

Az egészségnevelés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok az intézményben végzett tevékenységet, a pedagógiai programot és szervezeti működést úgy befolyásolják, hogy az, a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

Céljaink

- A gyermekek testi és lelki szükségleteinek, valamint mozgásigényeinek kielégítése.
  - Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése.
  - A gyermekek testi és lelki egészségének védelme, megőrzése, szervezetük edzése.
  - A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, stressz mentes és biztonságos környezet megteremtésével és megőrzésével a környezet megóvására irányuló szokások alakítása, melyek a gyermekek testi, lelki és szociális egészségét szolgálják.
- Egészségmegőrzés, egészségvédelem:
    - Óvodába lépés előtt az óvónő tájékozódik a gyermekek egyéni fejlettségéről, szokásairól, esetleges allergiás, vagy más állandó betegségéről.
    - A betegség megelőzésének alapjai: a tisztaság biztosítása, a rendszeres szellőztetés, a higiéniai szokások betartására nevelés, a megfelelő öltözködés.
    - A gyermekek testi épségének védelme és a baleset-megelőzés magában foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak folyamatos és tervszerű ellenőrzését, karbantartását, valamint a hibaforrások megszüntetését.Önmaguk és társaik testi épségének megóvására neveljük a gyermekeket.

Az óvoda mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítanunk a gyermek egészséghez, biztonsághoz való jogai alapján a teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra.

Feladatok

- a személyi higiéné,
- az egészséges táplálkozás,
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- a bántalmazás megelőzése,
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- a mindennapos, frissítő mozgás, szabad mozgás lehetősége.

Az egészséges életmódra vonatkozó szabályok betartása az intézményben mindenki számára kötelező. Testi egészség önmagában nincs. Testnek, léleknek értelemmel kell épen, összhangban működnie ahhoz, hogy egészséges embernek érezhessük magunkat.

9.1.1. Környezeti nevelés elvei

Az óvodai környezeti nevelés fontossága, személyiségformáló, szokásalakító szerepe ma már mindenki számára természetes. Az óvodai nevelés vezérfonalának is tekinthető, amelyre építhetjük a tevékenységeket (játék, vers, mese, ének, zene, énekes játék, rajzolás, mintázás, mozgás stb.). Így lesz komplex egész az óvodai nevelés, így lehet megalapozni az óvodába járó gyermek környezeti tapasztalatait, amelyek később ismeretté, egész életre szóló tudássá alakulnak.

A külső tevékenység megismerése alapozó jellegű, így meghatározó szerepet játszik az egyén környezetkultúrájának alakításában.

9.1.2. A környezet megismerésének fontos területe a környezetvédelem

- A játék hatásos eszköze, mert e tevékenység közben a gyermek megismeri a környezetet, a valóságot.
- Munkatevékenységekkel szorosan összefüggő feladatokat tartalmaz. Tiszteletre nevel a természetes, épített technikai és a társadalmi környezet iránt.
- Lehetőséget teremt, arra, hogy aktívan, saját cselekedeteinkkel védjük, óvjuk, szebbé otthonosabbá tegyük környezetünket, úgy, hogy az, ezáltal ne sérüljön.
- A környezet ismeretén, megbecsülésén, a természet szeretetén alapul.

Elveink között szerepel, hogy a gyermekek védjék az élő és élettelen környezetet. Szokják meg már kisgyermekkorban a természettudatos magatartást, érezzék, hogy ők is a természet részesei:

- a természet tisztelete,
- az egészség védelme,
- növény- és állatgondozás, megfigyelés,
- közvetlen környezetünk rendjének fenntartása,
- a környezetszennyezés kérdései,
- a tisztaság védelme, a szemét, szemetelés kérdése, hasznos hulladékok.

9.1.3. Egészséges környezet biztosítása

Helyi sajátosságainkat, lehetőségeinket figyelembe véve a környezet alakítását, szépítését tudatosan megtervezzük. Olyan optimális tárgyi környezet kialakítására törekszünk, amely

kedvezően befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának alakulását, a környezettudatos magatartás megalapozását. Udvarunk alkalmas a természetes mozgás, játékos gyakorlására. A csoportszobánk, helyiségeink berendezése, felszerelése, dekorációja, színharmóniája a gyermekek otthonosságát, jó közérzetének biztosítását szolgálják.

Környezetvédelmi tapasztalat biztosítása

Az élethez szükséges elemek – föld, víz, levegő – megfigyeltetése, megismerése szellőztetés, séta, kirándulás, kísérletek alkalmával. Óvjuk környezetünk tisztaságát. A hulladékok újra hasznosítását tevékenységeinkbe beépítjük.

10. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Programunkban fontos a gyermek korai, óvodáskort megelőző testi-lelki fejlődésének alapos ismerete. Ennek egyik eszköze az anamnézis lap és a családlátogatás. Ezekből információt kapunk az óvodába lépés előtti anya-gyermek és család-gyermek kapcsolatáról, a gyermek élettörténetéről. A későbbiek során napi tapasztalatokkal kiegészítve hasznosítjuk a gyermek jobb megismerésének érdekében, a fejlesztési feladatok megtervezésében.

10.1.1. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés célja:

- ❖ Kiegyensúlyozott, érzelmi biztonságot nyújtó otthonos, derűs, szeretetteljes, befogadó légkörben, a családi nevelést kiegészítve
  - alakulnak a gyermekek társas szükségletei,
  - gazdagodnak az erkölcsi, esztétikai, intellektuális érzelmei,
  - fejlődik a közösséghez és különbözőségek elfogadásához való pozitív viszonyuk.
- ❖ Érzelmi, akarati tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése az óvodapedagógus és az óvodai alkalmazottak példaadásával.
- ❖ Óvodánk egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését.
- ❖ A társadalmi beilleszkedést segítő szociális együttélés szabályainak értékközvetítése.

- ❖ A szülőföldhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása, az önazonosság megőrzése, átörökítésének biztosítása.
- ❖ Együttműködés a speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében.

10.1.2. Az óvodapedagógus feladatai

- ❖ Az újonnan érkező gyermek befogadásának segítése
- ❖ A befogadástól az óvodáskor végéig barátságos, családi környezet biztosítása, a gyermekek életrendjének és közös tevékenységeinek megszervezése,
- ❖ Az erkölcsi nevelés alakítása, a jó és rossz felismerése, az őszinteség az igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, a gyengébb védelme, segítése saját élethelyzetbe való megtapasztalása, a dolgozók modell értékű bánásmódja során
- ❖ A gyermek fejlettségéhez alkalmazkodó szokás – normarendszer kialakítása.
- ❖ A közösségi nevelés az egymásra figyelés, az együttérzés, az egymáshoz alkalmazkodás, egymás segítése, a különbözőség elfogadása, tisztelete.
- ❖ Társas kapcsolatok alakulásának segítése, a közösségi érzés elmélyítése a gyermek-gyermek, gyermek-óvodapedagógus, gyermek-dajka viszonylatában, melyet pozitív attitűd jellemez.
- ❖ A gyermekek szociális érzékenységének fejlesztése, az én-tudat alakulásának elősegítése, az egészséges életvitelhez, a társadalmi élet mindennapjaihoz szükséges jártasságok, készségek alakítása.
- ❖ A nevelésünk hagyományrendszerébe beépülő, ismétlődő, közös, örömteli tevékenységek szervezésével a szülőföldhöz való kötődés és a hazaszeretet érzelmi megalapozása, az összetartozás élményének erősítése.
- ❖ A cigány nemzetiségi gyermekek szokásainak, kisebbség kultúrájuk, egyes elemeinek, megismertetése, identitástudatuk fejlesztése, sikeres szocializációjuk megvalósítása.
- ❖ A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek különbözőségeinek elfogadása és tisztelete, valamint az egyenlő hozzáférés biztosítása.
- ❖ A hátrányos helyzetű gyermekek mielőbbi beíratása az óvodába és rendszeres óvodába járásának segítése nyitott programokkal, valamint a családokkal történő intervenciós gyakorlat megvalósításával.

- ❖ A szülők bizalmának megnyerése, szemléletének formálása a nevelési problémák közös megoldásában.
- ❖ Szociális hátrányok enyhítésére szükség szerint lehetőséget teremtünk az óvodai felszerelések biztosítására (ágynemű, tornaruha, egyéb ruhák, cipők, babzsák, törölköző, pizsama. farsangi jelmez)
- ❖ A befogadó, biztonságot nyújtó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése: az óvoda alkalmazottai és a gyermekek közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- ❖ A gyermek megismerésén alapuló óvodai befogadás megvalósítása: rendkívül fontos, hogy az óvodakezdés gyermeknek, szülőnek egyaránt örömmel várt esemény legyen. A személyes kapcsolatok kialakulásának elősegítése: segíti az óvónő-gyermek kapcsolat pozitív alakulását a személyes beszélgetés, a testközelség és az együtt játszás igényének kielégítése.
- ❖ A gyermekek érzelmi és kommunikációs intelligenciájának fejlesztése: az óvónő és a munkáját segítő munkatárs kommunikációs intelligenciájának mutatói a jó beszédpéldát adó artikuláció, a választékos beszéd és a hitelesség (metakommunikáció). A felnőtt kerülje a büntetést, a bírálatot, a kiabálást, a hibáztatást, a panaszkodást. Az óvodapedagógus kivárással, kérdésekkel, a probléma meghallgatásával, a gyerekekkel együtt megoldási módok keresésével, az alternatívák közül való önálló választás ösztönzésével segítse, hogy a gyerekek megtalálják a saját megoldásukat.

10.2. Az érzelmi az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés tartalma

A befogadás rendszere

A befogadási időszak erősen meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához, ezért igyekszünk a szülőkkel együtt a lehető legnyugodtabb feltételeket megteremteni az újonnan érkező gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Bármely életkorban történik is a befogadás, a tapintat, a törődés, a szeretetteljes odafordulás, pozitív, elfogadó attitűd, az óvoda minden dolgozójával szemben követelmény. Az óvoda dolgozóinak modell értékű kommunikációja és bánásmódja mintát jelent a gyermek magatartásának alakulása szempontjából.

A befogadás kapcsán főbb tennivalóink:

- “Ovis játszónapok” megszervezése (nyílt napok a szülők és a gyermekek részvételével)
- Személyes kapcsolatfelvétel, anamnézis felvétel
- Minden nevelési év szeptember 1-től, szeretettel várjuk az új gyermekeket. Anyás, apás befogadás egyéni igények szerint történik. Az együttlét biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő is lehetőséget kap az óvoda belső életét, a gyermek napirendjét, szokásait megismerni. A gyermek kedvenc játékát, tárgyát, magukkal hozhatják, hiszen nagyon fontos az érzelmi biztonság kialakulásában.
- A befogadásban egyidejűleg mindkét óvónő és a dajka is részt vesz. Az együtt játszás, beszélgetés mellett megismerkednek a gyermekek a csoportszobával, a játékokkal, az udvarral, a mozgásfejlesztő játékokkal, közvetlen környezetükkel. Az óvónők a szülőknek, gyermekeknek az életkori elvárásnak megfelelően közvetítik és közösen gyakoroltatják a tevékenységeket. Figyelembe vesszük a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, egyéni szokásait. Különösen fontos a testápoláshoz és az étkezéshez szükséges tárgyak, azok használatának bemutatása.
- A befogadást és a gyermekek eddigi életének történéseit segíti megismerni az anamnézis lap. Az ebből származó információ az alapja a későbbi egyéni fejlődést követő dokumentációnak.

A családi légkör megteremtésével, különböző ismerkedési játékokkal segítjük elő a társas kapcsolatok alakulását, az évkezdés bizonytalanságát. Lehetőséget biztosítunk, hogy érdeklődésüknek megfelelően válasszanak tevékenységet. Ilyenkor jól megfigyelhetők a vegyes életkorú gyermekcsoport előnyei, hiszen ebben az időszakban öröm látni, ahogy az idősebb gyermekek, szerető gondoskodásukkal veszik körbe a kicsiket, ez a kedvező jelenség megfigyelhető a testvérek esetében is. Ösztönözzük a középsős és nagycsoportos gyermekeket, hogy segítsenek a kiscsoportosoknak (pl. öltözködésben) és vegyék körül őket szeretettel.

10.2.1. Szokás-normarendszer

A jól megtervezett szokás-normarendszer, biztonságérzetet, nyugalmat jelent a gyermekek számára. Kialakításában fontos a következetesség, valamint két óvodapedagógus és dajka közötti összhang.

_A szokás és normarendszer minden nevelési év elején kerül meghatározásra.

Alapja: a csoport fejlettségi szintje, a feladatok és tevékenységek rendszere, amelyet a csoportban meg kívánunk valósítani.

A szokás-normarendszer napirend-követő. Tartalmi elemei mindazok az elvárások, amelyek:

- a gondozás és egészséges életmód, teljes körű egészségfejlesztés
- közösségi nevelés, társas kapcsolatok
- a játék, mozgás;
- a tanulás területén normaként jelennek meg az óvodai életben.

- Rögzítjük a sikerkritériumokat, valamint a felzárkóztatást, illetve a tehetséggondozás feladatait, amely meghatározása felelősségteljes gyermekismeretet követel

- A tevékenységek segítik a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat) fejlődését, teret adva a gyermeki önkifejezésnek, önérvényesítésnek

- A játékos tevékenység és a szülőkkel való kapcsolat során a nemi sztereotípiák erősítésének kerülése, nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontásának elősegítése is feladatunk.

Ismétlődő közös tevékenységek megszervezése

Az óvodában nagy hangsúlyt fektetünk a közös ünnepek és hagyományok kialakítására. A közös tevékenység a gyermek fejlődését segíti elő. A közös készülődés, tervezgetés érzelmi motivációt jelent a gyermek számára.

A közösségi nevelés szempontjából kiemelt jelentőségűek:

- a közös ünnepek és hagyományok ápolása,
- a szűkebb és tágabb környezethez, a szülőföldhöz való kötődés alakítása,
- közös programok a szülőkkel (nyílt napok, gyermeknap, kirándulások, szalonnasütés, kézműves délután, műsorok)

A népi hagyományokra épülő ünnepi szokások megismerése, megőrzése, valamint szűkebb és tágabb környezetünkhöz való pozitív viszony kialakítása által erősödik a társakhoz fűződő kapcsolat, a szülőkhöz, felnőttekhez, az ismert környezethez, tájhoz, természethez való érzelmi kötődés, a hazaszeretet. Erősödik identitástudatuk, pozitív irányba terelődik az erkölcsi tulajdonságok alakulása. Az ünnepek kapcsán a közösen feldíszített csoportszobák, az ünneplőbe öltözött gyermekek, felnőttek látványa, a közös verselés, éneklés, játék az esztétikai érzelmek és a közösségi élet alakításának fontos eszközei. Változatos tevékenységekkel és gazdag eszköztárral segítjük a hagyományok ápolását. pl. farsangi jelmeztár, karácsonyi, húsvéti, anyák-napi csoportszoba díszek, dramatizálás eszközei.

10.2.2. Intézményi szintű hagyományos ünnepeink, programjaink

HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEINK	TEVÉKENYSÉG TARTALOM	SZERVEZETI FORMA
MÁRTON NAP	Csoporton belüli megemlékezés Eredete, mese, barkácsolások, lámpás készítés	Csoporton belüli megemlékezés
LUCA NAPJA	- Luca napi hagyományok	- Csoporton belüli megemlékezés
MIKULÁS	- Mesék, dalok, versek, dramatikus játékok - Közös Mikulás várás	- Csoporton belüli megemlékezés - Előkészületek a csoportban
KARÁCSONY	- Adventi előkészületek, közös kézműves délután a szülőkkel - Karácsonyfa díszítés (szülőkkel) - Karácsonyi ünneplés a csoportban a gyermekekkel - Közös ünnep a szülőkkel - Falu Karácsony	- Előkészületek a csoportban (adventi várakozás) - Szülők részvételével adventi készülődés, karácsony várás - Közös ünneplés, műsor a gyermekekkel csoporton belül - A szülők részvételével - Községi szintű ünnepség - Iskolával együttműködve
FARSANG	- Farsangi multság - Közös ünneplés a csoportban a szülőkkel - Iskolai farsang meglátogatása a szülőkkel	- Közös ünneplés a szülőkkel - Előkészületek a csoportban - Óvodai szintű közös multság - A szülők részvételével - Iskolával együttműködve
MÁRCIUS 15.	- Képek, jelképek készítése, gyűjtése (zászló, kokárda, huszár) - Közös megemlékezés a Petőfi szobornál Sárváron, gyermekkel készített jelképek elhelyezése - A huszár kiállítás megtekintése a Sárvári várban. (Buszos kirándulás) - Csoporton belüli megemlékezés. Közös előkészületek (dekoráció, versek, mesék, dalok)	- Ünneplés csoporton belül
VÍZ VILÁGNAPJA	Játékos tevékenység, mese, vers	- Csoporton belüli
HÚSVÉT	- Népi játékok, hagyományok felelevenítése - Húsvéti készülődés, barkácsolások - Tojásfestés - Locsolóversek	- Csoporton belüli megemlékezés

FÖLD VILÁGNAPJA	- Játékos tevékenységek, mese, vers	- csoporton belüli tevékenységek
ANYÁK NAPJA	- Ajándék készítése, anyák napi készülődés, versek, mesék, dalok - Szülőkkel közös ünneplés	- Csoporton belüli megemlékezés a szülőkkel
MADARAK ÉS FÁK NAPJA	Közös játék, szalonnasütés a szabadban, a szülőkkel együtt Séta, játék a természetben	-A csoport részvételével - Szülők részvételével
GYERMEKNAP	Közös játék délután a szülőkkel	- Szülők részvételével
ÉVZÁRÓ	„Búcsúznak az iskolába menő nagycsoportosok” - Mese dramatizálás - Zenés- mozgásos-táncos játékok - Multikulturális dalok, versek	- A csoport közreműködésével - Szülők részvételével
KIRÁNDULÁSOK	Kirándulás a csoporttal (állatkert, őszi erdő, Sárvár) Kirándulások a szülők részvételével (Ausztria)	- A csoporttal - Szülők részvételével
SZÜLETÉSNAP NÉVNAP	- Évszakonként, a csoportban kialakított szokások szerint	- Csoporton belüli megemlékezés
ÉLMÉNYEK, TAPASZTALATOK	Látogatás a könyvtárba, az orvosi rendelőbe, bábszínházba, boltba, postára, Hivatalba, iskolába, séták, gyűjtögetések a természetben, meggy szedés. Bábszínházi látványszínházi előadások	- A csoporttal, felnőttek kíséretében

Közösségi és erkölcsi nevelés során a társas kapcsolatok alakulásának segítése a gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek viszonylatban.

Óvodai nevelőmunkánkat egymás megismerésére, a toleranciára, a különbözőségek megismerésére, elfogadására és tiszteletére alapozzuk. A társas kapcsolatok alakulásának felmérése, (a szociometria) segíti a gyermekek egymás közötti viszonyának megismerését, és ezzel lehetővé válik a társas kapcsolatok kialakításának célzott segítése. Modell értékű, a gyermekek személyiség fejlődésének szempontjából a felnőttek közötti kommunikáció, bánásmód és viselkedés. A társas együttműködés közben megtanulják a gyermekek az egymás felé fordulást, egymás segítségét valamint a közösség alapvető normáit. Alkalom nyílik a reális énkép alakulására, az önkifejező törekvések érvényre juttatására. A gyermeki közösség együttműködése során természetessé válik a különbözőség elfogadása, annak meg tapasztalása, hogy minden gyermek egyedi, önmagáért, feltétel nélkül szerethető.

A gyermek számára a felnőtthez fűződő jó kapcsolat érzelmi biztonságot nyújt, amely a jó közérzet, a nyugodt, harmonikus tevékenységek alapja. Lehetőség nyílik az udvarias magatartás formáinak elsajátítására, amely által a gyermekek képessé válnak a társak ellentétes véleményének elfogadására, valamint, alakul a szülők, felnőttek iránti figyelmesség, tisztelet is.

10.2.3. A fejlődés eredménye az óvodáskor végére

- ❖ Érzelmileg kötődnek óvodájukhoz, társaikhoz, a felnőttekhez.
- ❖ Igényükké válik a tevékenységekben való közös részvétel és együttműködés.
- ❖ Segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- ❖ Képesek a különbségek elfogadására, tiszteletére
- ❖ A gyermekek igényévé válik a helyes viselkedés, a mindennapi élet szokásainak, szabályainak betartása.
- ❖ A tevékenységekben kitartóak, a megkezdett tevékenységet befejezik.
- ❖ A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- ❖ A felmerülő akadályokat megpróbálják legyőzni, konfliktushelyzetben képesek megegyezésre jutni.
- ❖ Az udvariassági szokásokat igyekeznek betartani (köszönés, figyelmesség, előzékenység, vendég köszöntése, kérés, megköszönés módja).
- ❖ Ismerik szűkebb és tágabb környezetüket, mely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- ❖ Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.

11. AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

*„Amit csak hall a gyermek, könnyen elfelejti.
Amit lát is, már inkább megjegyzi.
De amiben Ő maga is tevékenyen részt vesz,
az bizonyosan bevésődik az emlékezetébe.”
/Kodály Zoltán/*

Az értelmi nevelés tevékenységeken keresztül, a kultúraátadással, elsődlegesen a gyermekek szabad játéka által valósul meg. Szoros kapcsolatban van az anyanyelv és a kommunikáció

alakulásával. Programunk fontos része a beszéd, az anyanyelv és a kommunikáció fejlesztése. A kommunikáció, a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze, egyszerre cél és eszköz a társas kapcsolatokban. A kommunikáció és a metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól. Az óvodapedagógusnak személyes példájával, (odafigyelés, beszélgetés, meghallgatás) kommunikációs helyzetek megteremtésével kell ösztönöznie a gyermekek közötti kommunikációt. Nyitott, érdeklődő, szeretetteljes légkör megteremtésével alakítjuk ki, fokozzuk a beszédkedvet, ezáltal fejlődik szókincsük, gazdagodnak kommunikációs ismereteik (pl. érzelmeket kifejező gesztusaikat, arc kifejezések, testtartások).

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. A gyermek beszéd – kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mely előnyös vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermekek számára a közösségben.

11.1. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés célja

Az anyanyelv megbecsülésén és szeretetén keresztül alakul:

- ❖ a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs készsége,
- ❖ beszédészleléssel a beszédhangok felismerése, kapcsolása,
- ❖ beszédmegértéssel a szavak, mondatok jelentésének tartalmának megértése,
- ❖ fejlődnek értelmi (kognitív) képességeik.

11.2. Az óvodapedagógus feladatai

A gyermek egyéni kíváncsiságára, érdeklődésére építve:

- ❖ A gyermekek érdeklődésének, kíváncsiságának felkeltése a különböző változatos tevékenységek által.
- ❖ A kommunikáció, különböző formáinak alakítása, a beszélő környezet, a helyes minta a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartásával, ösztönzésével, a gyermeki kérdések támogatásával.
- ❖ Tevékenységekben az anyanyelv gazdagságának, multikulturális elemeinek

megismertetése, verbális és nem verbális jelzések használatának gyakorlása.

- ❖ Az óvodapedagógusok és a dajka beszédmintájának, kommunikációjának összehangolása
- ❖ A tervezetten szerzett tapasztalatok gyakorlatorientált megvalósítása
- ❖ A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése, játékos cselekedtetés során, kommunikációs helyzetben az ok-okozati összefüggések felismertetése, környezettudatos magatartás megalapozása.
- ❖ A kognitív képességek fejlesztése az egyre pontosabb, valósághű észlelés, a figyelem, a képzelet, a problémamegoldó gondolkodás, az alkotóképesség fejlesztése és az alakuló fogalmi gondolkodás fejlesztésével, az iskolai beilleszkedéshez szükséges értelmi érettség kialakítása.
- ❖ Valamennyi értelmi képesség fejlesztése, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését biztosító ösztönző környezet megteremtése.
- ❖ Szókincs bővítése, metakommunikációs helyzetek teremtése, gesztusok, arckifejezések, testtartások, testbeszéd.
- ❖ Folyamatos, összefüggő, tiszta beszéd, nyelvi kifejezőkészség kialakítása.
- ❖ A cigány gyermekek nevelésében és a nyelvi kifejezőkészség –hanghordozás, gesztikuláció- és a belső érzélemvilág közötti összhang megteremtése.
- ❖ A szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés, együttműködés a logopédussal és a családdal.

A nyelvi elmaradások korrigálásának gyakorlata:

Logopédiai terápia

Anyanyelvi játékok

Drámajáték elemeinek alkalmazása

Alapvető pedagógiai elvünk: Az egyéni fejlettséghez igazodó differenciált fejlesztés, különös tekintettel a nyelvileg hátrányos helyzetű gyermek esetében.

11.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés tartalma

Az anyanyelvi nevelés az óvodai nevelés egészét átszövi. Az anyanyelvi nevelést valamennyi tevékenységi forma keretében meg kell valósítani. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és

szabályközvetítéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Az értelmi nevelés változatos tevékenységeken keresztül, elsődlegesen a gyermek játéka által valósul meg. Szoros kapcsolatban van az anyanyelv és kommunikáció alakulásával. A gyermekek ismeretszerzésének és képességfejlődésének alapfeltétele a sokféle tevékenységi lehetőség, az óvónő gyermekismerete, szituációérzékenysége, módszertani gazdagsága.

A társas kapcsolatok, a beszédet természetes körülmények között fejlesztik. Ezt erősíti a beszélő környezet, helyes mintaadással és szabálykövetéssel. A szerepjáték nagyszerű lehetőségeket rejt magában a gyakorlásra. A másik nagyon jó fejlesztő hatású módszer a bábjáték. Bábozás során fejlődik a gyermek önkifejező készsége, önbizalma. Azonosul a szereppel, a bábbal, miközben megtanulja a hangját elváltoztatni (hangerő, hangmagasság, hangszín). A párbeszéd részek kitűnő alkalmat biztosítanak erre. A játék során lehetőség van az anyanyelvi játékok kezdeményezésére is. Ezeknek közvetlen beszédfejlesztő céljuk van. Az anyanyelvi játékok alkalmazásánál figyelembe vesszük a gyermekek életkori sajátosságait, játékos mozgásra, cselekvésre építve történik meg az összefüggő beszéd és a párbeszéd fejlesztése, valamint az artikuláció, szókincs, mondatalkotás. A nyelvi játékokat mindig játékos keretben végezzük. A nyelv- és ajak ügyesítő, valamint a hallás differenciálási gyakorlatokkal, lehetőséget teremtünk, a hangzók helyes ejtésére. Természetesen a logopédiai szűrés után kiderül, hogy kinek van szüksége logopédus által nyújtott segítségre. A csoportban, csak a szükséges készségeket fejlesztjük a napi tevékenységek alkalmával. Az anyanyelvi játékokhoz, különböző eszközöket használunk: pl. bábok, tükör, hangszerek, feladatlapok, a csoportszoba berendezési tárgyai, eszközei, képes dominó, képes ABC, Bohóc kártya, szóvonat, bujkáló képek, memória-játék, ellentétes szó párok képei.

Célunk:

- ❖ A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése.
- ❖ Kognitív képességeik fejlesztése.
- ❖ A beszédkedv felkeltése és fenntartása.
- ❖ A beszédhallás és szövegértés fejlesztése.
- ❖ Kapcsolatfelvétel támogatása, az információ eljuttatásának segítése a másikkal, verbális és nonverbális eszköztár kialakításával.

Feladatok:

- ❖ Változatos tevékenységek szervezése, biztosítása, a gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére építés.
- ❖ Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő,

ösztönző környezet biztosítása.

- ❖ A természet és a társadalmi környezet jelzéseinek, nonverbális közléseinek megfigyelése, megismertetése.
- ❖ A gyermekek fejlődésének egyéni nyomon követése, a szükséges fejlesztési feladatok tervezése és beépítése a gyakorlatba.

A gyermekek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek – érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség – fejlesztése. Ezek legfőbb színtere a játék és a mozgás.

A gyermekek fejlődésének segítéséhez a differenciálás és a sokféle tevékenységben megvalósuló tanulási forma kihasználása szükséges:

- Az utánzásos, modellkövető tanulás (a szokások kialakítása)
- A spontán, játékos tapasztalatszerzés
- A tevékenykedés és a szóbeliség összekapcsolása
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretszerzés
- Az óvónővel való együttműködés, az irányított megfigyelés, tapasztalás
- Különböző problémamegoldások a tevékenységek során
- Az óvónő által indított tevékenységek,
  - A spontán kommunikációs helyzetek kihasználása.

Az óvónő kísérje figyelemmel a gyermekek beszédészlelési és beszédmegértési szintjét. A felismert beszédzavarok, hibák esetén a szülővel és az érintett szakemberekkel együttműködik a logopédus.

A kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése az anyanyelvi játékok felhasználásával, mely a szavak játékanak örömezésén túl sikerélményhez juttatják a gyerekeket.

Formái:

- A beszédkésztség fejlődését segítő játékok: szókincsbővítő, szókereső játékok.
- Beszédtechnikát fejlesztő játékok: légző, artikulációs, hangadó, hangutánzó játékok.
- A kifejező beszéd kialakulását elősegítő játékok: hangsúly, tempó, hangerő, ritmus gyakorlását szolgáló játékok.
- Beszédmegértést segítő játékok: a belső hallást és a fonémahallást fejlesztő játékok.

11.4. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- ❖ Helyesen, tisztán, érthetően, összefüggően beszél.
- ❖ Beszédfigyelmük kialakul, türelemmel, figyelmesen végig hallgatják a felnőtteket és a társaikat.
- ❖ Gondolatait érthetően ki tudja fejezni, képes meghallgatni és megérteni másokat.
- ❖ Koruknak megfelelően kialakult a pontos érzékelés, észlelés, képesek vizuális, auditív differenciálásra.
- ❖ Térbeli viszonyokat képesek felismerni és megnevezni. A testséma kialakult, téri tájékozottsága fejlett.
- ❖ Keresztcsatornák működése korának megfelelő.
- ❖ Megjelenik a szándékos figyelem.
- ❖ Érdeklődése sokoldalú, elemi ismeretei vannak önmagáról és környezetéről.
- ❖ Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, emlékezetük, szándékos figyelmük fejlődik.
- ❖ Gondolkodásukra a problémamegoldásra törekvés és a kreativitás a jellemző.
- ❖ Bátran és szívesen kommunikálnak a társaikkal és a felnőttekkel.
- ❖ A metakommunikációs jelzéseket jól használják.
- ❖ Tudnak szemkontaktust teremteni és tartani.
- ❖ Ismeri és használja az udvariassági szavakat.

11.5. A személyiségfejlesztést biztosító tevékenységek

A gyermekek, tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, fejlődnek.

Óvodai tevékenységeinket, komplex módon építettük fel azoknak az elveknek a megvalósítására, amelyeket a programunk elején, a gyermekképünkben és az óvodaképünkben megfogalmaztunk.

Ez a rendszer egységbe foglalja, integrálja a személyiség fejlődésében meghatározó tevékenységformákat, a játékot, a tanulást és a munkajellegű tevékenységeket. A tevékenység, az aktív személyiség megnyilvánulása, az óvodáskorú gyermek szükségletinek kielégítője összekötő szál a belső világ és a külső környezet között. A tevékenységben, annak minőségében

tükröződik a gyermek fejlődése, melynek során az eredményes cselekvések, műveletek visszahatnak a belső feltételek alakulására. Az önkifejezés, a kontaktusteremtés, kapcsolattartás fontos eszközei a tevékenységek, amelyek az óvodáskorban a cselekvésre, manipulációra, a közvetlen szenzomotoros tapasztalásra épülő értelmi aktivitást is magukba foglalják. E szemlélet alapján a gyermekek természetes életterében zajló és szervezendő tevékenységek, cselekedtető helyzetek szolgálják a fejlődést és a fejlesztést.

A gyermekek szabadon használhatják az eszközöket és a nyersanyagokat. Szükségleteiknek megfelelően gazdagíthatják az eszköztárat. Arra törekszünk, hogy a megfelelő hely mellett, egyszerű, alakítható, a gyermek fantáziáját segítő anyagokat, játékszereket biztosítsunk számukra. Több kreativitásra serkentő anyag áll a gyermekek rendelkezésére. A gyermekek az eszközöket elrakják, ha már nem használják. Lehetőséget adunk arra, hogy a játék során elkészült alkotásokat a csoportszobában megőrizzük, így több napon át folytatódhat a játék. Ez a rendszer a szabad játék és az óvodapedagógus által felajánlott, választható tevékenységek színtere, a gyermekek természetes élettere.

Fontos célunk a kultúra átörökítése. Minden esetben a gyermek természetes megnyilvánulásaira, a játékra és mozgásra alapozva örökítjük át az emberi értékeket. Komplexitását éppen ezért, elsődlegesen a külső világ megismerésén keresztül biztosítjuk. Az óvodapedagógus a természeti és társadalmi környezetből szerzett gyermeki tapasztalatokra építve, új élményekkel, ismeretekkel bővítve juttatja el a gyermeket magasabb szintre. A játéknak a kiemelt jelentősége az óvoda napirendjében és időbeosztásában is megmutatkozik.

12. JÁTÉK

*„A játék. Az különös.
Gömbölyű és gyönyörű,
Csodaszép és csodajó,
Nyitható és csukható,
Gomb és gömb és gyöngy, gyűrű.
Bűvös kulcs és gyertya lángja,
Színes árnyék, ördöglámpa.”
(Kosztolányi Dezső)*

A játék az óvodás korú gyermek legjellemzőbb megnyilvánulása, a kisgyermekkor legfontosabb, legjobban fejleszthető alaptevékenysége, az óvodai nevelés leghatékonyabb

eszköze. Olyan elemi pszichikus szükséglete a gyermeknek, amelynek örömszerző funkciója van, amelyet önmagáért a tevékenységért végez, amely élményt ad számára, és aminek mindennap, visszatérő módon és hosszantartóan ki kell elégülnie. A játék, nevelési eszközök, módszerek szervezeti keretének formája. Alapvető jellemzői az önkéntesség, a spontaneitás, az örömélmény, az aktivitás megnyilvánulása, erősíti, fejleszti a pszichikumot, a kreativitást.

A játék és a fejlődés elválaszthatatlan. Ennek a tevékenységnek a folyamán történik meg a tapasztalataik, élményeik feldolgozása. Olyan érzelmi hatások érvényesülnek, amelyek befolyásolják a társas kapcsolatok alakulását, a társas szükségletek kielégítését. A játék sokoldalúan fejleszti a gyermeket, játéktevékenysége közben fedezi fel, ismeri meg környezetét, ismeri fel önmaga lehetőségeit és korlátait. E tevékenység közben fejlődik a gyermek érzékelése, észlelése, fejlődik emlékezete, megfigyelőképessége, fantáziája, gazdagodik érzelemvilága, erősödik akarata, kitartása, alakul kreativitása, gondolkodása, szabálytudata. A játékba ágyazódva történik meg a mozgás, a testséma, a percepció gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszéd folyamatok fejlődése, alakul a világkép és a tudat. A játék által követhetővé és megfigyelhetővé válnak az érési, fejlődési folyamatok a gyermek személyiségében. Ezért is tekinti pedagógiai programunk a játékot a tanulás elsődleges keretének, mint ahogy azt már korábban is megfogalmaztuk.

Célok:

- ❖ A szükséges feltételek biztosítása mellett, a gyermeki szabadság, önállóság tiszteletben tartásával a gyermekek egyéni vágyainak, kreatív ötleteinek kibontakoztatása.
- ❖ A játék közben szerzett tapasztalatok, élmények többszöri átélésével önmaguk, a tárgyi világ és az emberi kapcsolatok megismerésének elősegítése.

12.1. Feladatok

A szabad játék túlsúlyának érvényesülését a gyermeki tevékenység folyamatában az óvodapedagógus tudatosan biztosítja. Fontos szerepe van abban, hogy a játéklehetőségeket az egyéni teljesítőképességhez igazítsa, és biztosítsa a sikerélmény megszerzésének lehetőségét. Ezáltal elérheti, hogy megismerje és fejlessze a gyermek képességeit. Az óvodapedagógus biztosítja a gyermek számára az önállóságot, szabadságot a játéktevékenység, játékeszköz, játszóhely, társak kiválasztásában, gyermeki elképzelés megvalósulásában. Az óvónő jelen van a tudatosan kialakított játékfeltételek tervezésével, szervezésével: napirendben,

szokásalakításban, élmény- és tapasztalatszerzésben. Ez történhet direkt (közvetlen) és indirekt (közvetett) módon.

- ❖ A szabad játék elsődlegességének biztosítása.
- ❖ olyan feltételek biztosítása, amelyben a gyermek megtalálja önmagát, élményekhez jut
- ❖ Olyan játéktér kialakítása, amely inger gazdag, a berendezés mobilizálható, a játékok elérhető helyen találhatók.
- ❖ A szülőföldhöz való kötődés alapjaként, szűkebb és tágabb környezetükből szerzett ismeretek egyéni és közös élmények és tapasztalatok feldolgozásának biztosítása.
- ❖ Játékirányítást segítő szakértelem, módszertani kultúra gazdagítása.
- ❖ Indirekt irányítás biztosítása a gyermekek optimális személyiségfejlődésének biztosítása érdekében.
- ❖ Támogató biztonságot adó jelenléttel, nyugodt légkör megteremtésével beszédkedv, a közlésvágy motiválása.
- ❖ A szabad játék és játszótárs biztosítása, játéktámogató magatartással, reflektív attitűddel, (differenciált reagálás, egyéni bánásmód megvalósítása).
- ❖ Szociális hátrányok enyhítése, játék adományokkal.

Nyugodt légkör

A beszélgetések, a gyermek iránti érdeklődés, az együtt játszás élménye, az óvodapedagógus, gyermek kapcsolatának pozitív alakulását segíti elő. Az óvodapedagógus viselkedése legyen természetes, halk, nyugodt, és szeretetteljes. A gyermek viselkedését a pozitívumok erősítésével, dicsérettel, folyamatosan értékelje. A gyermekek közötti konfliktusok megoldásában törekedjen arra, hogy lehetőleg a gyermekek találják meg a jó megoldást. A nyugodt, biztonságérzetet keltő légkörben a gyermekek szabadon szervezik játékukat, önállóan választanak hozzá társat, helyet, eszközt. Ilyen légkörben könnyebb egymás elfogadása, a toleráns óvónői minta, példaértékű.

Hely biztosítása

Olyan környezet kialakítása, amely inger-gazdag, cselekvésre inspiráló, a gyermek kíváncsiságát felkeltő, esztétikus, harmóniát és rendezettséget sugároz.

A csoportokban lévő játéklehetőségek:

- Nagy szőnyeggel borított tér – építéshez, konstruáláshoz, mozgásos-, dalos játékokhoz,
- Igény szerint tagolható tér – kuckók kialakításához, szerepjátékhoz,
- Nyugodt sarkok – könyvnézegetéshez, bábozáshoz, dramatizáláshoz,

- Nagyobb asztalok – barkácsoláshoz, terepasztalok építéséhez
- Kisebb asztalok – a különböző társasjátékokhoz.

Programunk az udvar által kínált lehetőségre is alapozza gyermek játékmozgás tevékenységét. Valamennyi korosztály részére a játék nyugodt feltételeit teremtjük meg. Az udvar játéklehetőségeit az évszaktól függően lehet kihasználni udvari mászóakák, csúszdák, mérleghinta, lengőhinták, alagút, egyensúlyozó pálya, trambulín, játszóház, homokozó. Az időjárásnak megfelelően bővíthetők a kinti lehetőségek: szánkózás, rollerezés, kerékpározás, labdajátékok, különböző mozgásos játékok feltételeinek biztosításával. Konyhakert: növények ültetése, gondozása, fejlődésük megfigyelése.

Idő

A délelőtti elkezdett játékot a gyermekek nemcsak délután, hanem akár több napon keresztül is folytathatják, egészen addig, amíg a gyermeknek élményt, örömet ad. Programunk, a gyermeki játéktevékenységet tekinti a gyermeki tanulás elsődleges közegének. A gyermek legjelentősebb tevékenysége, ezért az óvodai napirendünkben is erre kell biztosítanunk a legtöbb időt. A folyamatos, rugalmas napirend lehetővé teszi, hogy hosszú, egybefüggő időt biztosítsunk a gyerekeknek játékra.

Játékeszköz

A játékeszköz sokfélesége, sokszínűsége hozzájárul a gyerekek játékanak alakulásához, kibontakoztatják, gazdagítják elképzeléseiket, befolyásolják a gyerekek fejlődését. Az óvodapedagógusoknak ismerniük kell a különböző eszközök fejlesztő hatását.

Az óvodás korban megjelenő játékfajták kibontakozásának segítése

- A gyakorló játék
- Az építő-, konstruáló játék (különböző kockák, legó, kirakó és összerakó játékok, közlekedési eszközök, terepasztalok, állatok, a természetes környezet felépítését inspiráló eszközök.
- A barkácsolás rajzolás, festés, gyurmázás, kézi munka, eszköztára: szerszámokkal, inspiráló anyagokkal.
- A szimbolikus szerepjáték szobai és konyhai kellékek, különböző foglalkozások eljátszásának szimbólumai (orvos, szerelő, postás, fodrász, tanító, rendőr, tűzoltó, fotós, mentős, építő munkás, stb.)
- A bábozás, dramatizálás (különböző bábok, ujj bábok, kesztyűs bábok, sík bábok, paraván, fejdíszek)

- A szabályjáték (különböző társas játékok, egyéb képesség fejlesztő játékok)

Fejlesztőmunkánk lényeges eleme, a tudatos játékeszközök kiválasztása, biztosítása. A gyermek általános és egyéni fejlettségén túl, fontos ismernünk a különböző játékeszközök fejlesztő hatását is. A részfunkciók fejlesztése szempontjából óvodánkban megtalálhatóak az alapjátékokon túl:

- vizuo - motoros és vizuális játékok
- figyelemfejlesztő játékok
- emlékezeti vagy felismerő játékok
- értelemfejlesztő játékok.

A csoportszobában és a mosdóban megtalálhatóak a testséma, én-kép kialakításához a nagyméretű és közepes tükrök. A szociális kapcsolatok kialakításához fontosnak tartjuk az ehhez szükséges eszköztár folyamatos bővítését pl. a babák évszakoknak megfelelő ruhái.

Élmények, tapasztalatok

A játék egyik fontos eleme a tapasztalatszerzés és élményszerzés. Fontos feladat, hogy a gyermek újra, és újra átélje, a szerzett tapasztalatokat ezért fontos a spontán élmények mellett témához kapcsolódó közös élményszerzési lehetőségek megteremtése, tervezése. A közös élményszerzés alkalmait minden nevelési évben az óvodai csoportnaplóban tervezzük meg, amelyek tartalmukkal segítik nevelési feladataink megvalósulását.

Irányítás

Az óvodapedagógus segítse elő a játék kibontakoztatását, olyan mintát adva a gyermekeknek, amiben megerősítést és támaszt kapnak, fejlődnek önálló véleményalkotási, döntési képességeik. Az óvónő játékával adjon mintát a játékok helyes használatára és a játékok elrakására. A játéktevékenység irányításában, fejlesztésében fontos szempont:

- ❖ Az élmény szerepe
- ❖ A sokszínű tevékenykedtetési lehetőség biztosítása,
- ❖ A játszótárs választás biztosítása,
- ❖ A feltételek biztosítása életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével,
- ❖ A játék önkéntességének maximális figyelembe vétele
- ❖ Az óvónő, mint modell szerepe: tolerancia, a különbözőség elfogadása

12.2. Korosztályonként előforduló játékfajták

a.) Gyakorló játék (a (2,5) 3-4 éves korosztályra jellemző leginkább)

- Mozgásos gyakorló játék (mászás, bújás, forgás, ugrás...)
- Manipulációs gyakorló játék (építőelemek rakosgatása, tépés, homok kevergetése, autók húzogatása, tologatás...)
- Verbális gyakorló játék (ölbeli játékok, halandzsza szöveg, göcögtetők, egy-egy szótag ismétlése, szófordulatok mondogatása)

b) Konstruáló játék

A gyermekek ismerkednek az építés, összerakás technikájával, az alkotás örömeivel.

c) Szimbolikus és szerepjáték

Színlelő-, szerep-, fantázia játék, bábozás, dramatizálás, alkotójáték, barkácsolás

A szimbolikus és szerepjátékban a gyermekek a részfunkciók gyakorlása által elsajátított, konkrét mozgásos, képi és szimbolikus elemeket jelenítik meg. Ez a játékfajta tükrözi a gyermek egész személyiségét, eddigi tapasztalatait, ismereteit, elképzelései, érzelmeit. A gyermek a szociális tanulással a felnőtt mintáról sajátítja el, tanulja meg az erkölcsi értékek és társadalmi együttélés szabályait. Gyakorolja a társakkal való együttműködést, átéli az alá- és fölérendeltségi viszonyokat, újra alkotva, kreatívan egy-egy átélt eseményt. Fejlődik képzelete, szervezőképessége, empátiája, alkalmazkodó képessége, és kommunikációs képessége.

Az alkotójátékokban a fejlesztési lehetőségek mindig attól függnék, hogy a gyermekek milyen témájú, tartalmú játékot játszanak. Kiemelten a verbális fejlesztésnek van szerepe, hiszen a gyermekek játék közben kommunikálnak, kijelentő, kérdő, felkiáltó, óhajtó mondatokat fogalmaznak meg.

A játék igényéből indul ki a barkácsolás, amelyhez folyamatosan gyűjtjük az eszközöket, amelyeket elérhető helyen tárolunk. Fontos, hogy a barkácsolás a játékfajták természetes kiegészítőjeként jelenjen meg, ne legyen öncélú. Barkácsolás közben, nagyon sok technikát (vágás, tépés, ragasztás, hajtogatás) munkaformát ismernek meg a gyermekek. Munka közben átélik az alkotás örömeit, fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk, alakul társas kapcsolatuk, gyakorolhatják a társas együttlét, viselkedés szabályait.

A gyermek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze a bábjáték. Játék közben feleleveníti tapasztalatait, elképzeléseit, esztétikai és szociális élményeit, miközben szabadon kibontakozhatnak. A gyermek bábozása jelentős a beszéd megindulásában, a beszédkedv, a beszédtechnika fejlődésében.

Csoportunkban életkoruknak megfelelően, rendelkezésre állnak a bábjáték eszközei.

A bábjáték forrása:

- ❖ Az óvodapedagógus játéka,
- ❖ Az óvodapedagógus –gyermek bábjátéka
- ❖ A gyermekek bábjátéka,
- ❖ A gyermekek bábkészítése és a bábok felhasználása.

A (2,5) 3-4 éveseknél a beszoktatás időszakában ismertessük meg és szeretessük meg az ujjbábót, a síkbábót.

Az 5-6-7 évesek az óvónővel közösen, de önállóan is bábozzanak kesztyűbábbal, ujj bábbal, sík bábbal, melyet a barkácsolás során készítenek.

Személyiségfejlesztő hatása:

- ❖ Hat a társas kapcsolatok alakulására,
- ❖ Az önmegvalósításra,
- ❖ Az alkalmazkodni tudásra,
- ❖ Az élmények, tapasztalatok felidézésére,
- ❖ A kommunikáció, kreativitás fejlődésére.

A gyermekek saját vagy irodalmi élményeiket, dramatizálás során, kötetlen módon játsszák el, amely mozgásos cselekvésen, esztétikai látványon és beszéden alapszik.

A dramatizálás személyiségfejlesztő hatása:

- ❖ a felelevenített élmények kapcsán fejlődik emlékezetük, szervezőképességük, kommunikációjuk, alkalmazkodóképességük, önértékelésük, önismeretük.

d) Szabályjáték

Ennél a játékfajtánál a legfontosabb a gyermekek és a felnőttek által megfogalmazott szabályokhoz való igazodás igénye. Játék közben a gyermek érzelmeket tanul, tanulja indulatainak fékezését, a siker és kudarctűrést, felelősségtudata, feladat tudata fejlődik.

- ❖ Mozgásos szabályjátékok: Szabadidőben, testnevelés foglalkozáson, mindennapi testnevelés keretében alkalmazzuk. Ide tartoznak a bújócskák, körjátékok, szembekötősdí, labdajátékok, futójátékok, sorversenyek, célba dobások, kosárlabda játékok, váltóversenyek, fogócskák, népi gyermekjátékok.
- ❖ Értelmemfejlesztő játékok: Amit a gyermekek egyénileg, vagy mikro-csoportban, óvónővel, vagy egyedül játszhatnak. Pl. Társasjátékok, dominók, kártyák, logikai játékok. Puzzle-játékok, Lego - k, memória játékok, Barkochba-játék, formakirakó, anyanyelvi és kommunikációs játékok.

12.3. A fejlődés várható eredménye

- ❖ Örömmel, önfeledten játszik, képes élményeinek eljátszására.
- ❖ Szeretnek együtt tevékenykedni, képesek a társaikkal, felnőttekkel az együttműködésre.
- ❖ Képes egyéni ötlet vagy élmény alapján építeni, konstruálni, építményt lemásolni.
- ❖ Szívesen vállal szerepet.
- ❖ A gyermek játéka, témájában, tartalmában gazdag, színes, elmélyült, játékában kitartó.
- ❖ Kitartóan képes játszani, társaival együttműködve, betartja a társas viselkedés elemi szabályait.
- ❖ Szabályjáték során betartja és másokkal is betartatja a szabályokat.
- ❖ Egészséges versenyszellem jellemző rá.
- ❖ Problémahelyzetekben kreatív megoldásokra törekszik.
- ❖ A szerep- és a szabályjátékokon kívül szívesen és önállóan barkácsolnak, báboznak, dramatizálnak.
- ❖ Érzelmeiken egyre jobban tudnak uralkodni, egymás igényeire tekintettel lenni.
- ❖ A közösségi feladatokban szívesen részt vesznek, segítőkészek.
- ❖ A gyerekek között egyre kevesebb a konfliktus, azt képesek közösen megoldani, elfogadni az igazságot, a közösségi élet szabályait egyre többet alkalmazzák.

A játékhoz szükséges optimális feltételek biztosítása:

A játék feltételeinek átgondolt kialakítása az óvónő feladata, melynél figyelembe kell vennie a gyerekek életkori, egyéni sajátosságait, fejlődésük jellemzőit, a gyermekcsoport összetételét (fiúk, lányok aránya), a gyermeki játéktevékenység sajátosságait és a környezeti adottságokat.

13. VERSELÉS, MESÉLÉS

„A mese az egyetlen hatékony etikai oktatás a kisgyerekek számára, mert abban van jó és rossz, a legkisebb királyfi megküzd a sárkánnyal, vagyis felveszi a harcot a rossz ellen. Van benne élet és halál, igazmondás és hazugság, vagyis minden, ami egy etikai világképhez tartozik.” /Vekerdy Tamás/

Anyanyelvünk ősi forrása a mese, a vers. A gyermek számára olyan fontos „lelki táplálék”, amely régi értékeket, hagyományokat közvetít a gyermek számára, a maga sajátos szóhasználatával, stílusával a népi- klasszikus- és kortárs írói eszközök gazdagságával. A mese, vers a gyermek minden napi alapvető szükséglete, ezért nem fordulhat elő olyan nap, amikor

erre nem kerül sor. Leginkább a magyar népmesék, versek és mondókák, hagyományörző népi játékok anyagát igyekszünk a gyermekekkel megismertetni. A benne rejlő értékeket használjuk fel munkánk során, céljaink eléréséhez. A mese a gyermek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlesztésének egyik legfontosabb segítője. Visszaigazolja a gyermek szorongásait és egyben feloldást és megoldást is kínál. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát, közben belső képi világot jelenít meg. A belső képalakítás folyamata az élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A mindennapos mesélés, mondókázás, verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Cél:

- ❖ Irodalmi élménynyújtás az igényesen, megfelelően kiválasztott irodalmi műveken keresztül, a magyar kultúra értékeinek átörökítése, a mesék, versek iránti érdeklődés felkeltése, az irodalom szeretet megalapozása
- ❖ A nyelv szépségének, kifejező erejének megismertetése által, fejlődik
  - a helyes nyelvhasználat, a gyermekek saját vers- és mesealkotása,
  - A biztonságos önkifejezés megalapozása saját mese, vers,
- ❖ A gyermek mindennapjaiban legyen jelen a mesehallgatás, a mondókázás, elengedhetetlenül fontosnak tartjuk, magyar nyelvi értékeink átadását.

Feladatok:

- ❖ Elsősorban a magyar népi, illetve műalkotásokból választás, és ezen túl mai kortárs irodalmi művekből.
- ❖ Életkornak és egyéni érdeklődésnek legyen megfelelő az óvadás korban felhasználható irodalmi anyag összeállítása.

Az óvodapedagógus feladatai

- ❖ Oldott, derűs légkör teremtése, amelyben a gyermekek természetes közlési vágya, a meglévő ismereteinek különféle élethelyzetben való gyakorlása fejlődik és fejleszthető.
- ❖ Megfelelő anyagválasztással, kifejező előadásmóddal, a gyermeki beszéd-kommunikáció fejlesztése.
- ❖ Magyar népi, klasszikus és kortárs irodalmi, esztétikai élmények közvetítése, hagyományok ápolása
- ❖ A mindennapos mesélés, verselés, mondókázás során az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés
- ❖ Beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása, figyelembe véve a gyermeki személyiségvonásokat és szükségleteket mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, anyanyelvi játékok,

- ❖ A gyermeki vers és mese alkotás ábrázolással való kombinálása fejlődésének elősegítése az önkifejező képesség gazdagítása érdekében.
- ❖ A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális fejlesztésének szakemberrel történő összehangolása.
- ❖ A mesélés fontosságának megismertetése a szülőkkel a szülők nevelési szemléletének formálása.
- ❖ Szociális hátrányok enyhítésére könyvhöz jutás segítése

A feltételek megteremtése

A mese, vers minden nap jelen van az óvodában. Megfelelő hely, meseszőnyeg biztosításával, meghitt hangulat, „mesetündér” (lopótök báb) mesemészes fényénél kezdődik a mese. A mesét, több alkalommal is meghallhatják a gyermekek, és azt követően történik a mese feldolgozás.

13.1. Mesélés

A mese elindítja a gyermek képzeletét, oldja szorongásait, erősíti önbizalmát, pihentet, szórakoztat, segíti az élmények feldolgozását, érzelmi, értelmi és erkölcsi értékeket, igazságot, bölcsességet, közvetít, amely megalapozza a gyermek pozitív személyiségjegyeit.

Mesehallgatás során bővül szókincsük, érzelmi életük, erkölcsi magatartásuk, értékítéletük formálódik, kommunikációs és kooperációs képességük, önkifejező készségük, valamint a gyermekek világról alkotott képe alakul, fejlődik. Lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyerekek saját maguk is alkothassanak, mesét-verset azt ábrázolással-mozgással gazdagítsák, kombinálják. Ezzel önkifejezésük egyik módjának is helyet biztosítunk. Gyermekeinket arra ösztönözzük, hogy bátran kérdezzenek, meséljenek, hogy képesek legyenek szorongásait leküzdeni és megszabaduljanak gátlásaiktól. Fontos feladatunk, hogy ebben bátorítsuk, segítsük őket. Az óvodapedagógus a nap folyamán bármikor mesélhet a gyerekek kérésére, vagy esetleg egy kedvező szituációhoz kapcsolódva. Ösztönözze a gyereket önálló mesemondásra. Követelmény, hogy az óvodapedagógus emlékezetből meséljen, verseljen.

13.2. Verselés

A vers a beszéd zenei elemeire épül. Benne a játék, szöveg, dallam, mozgás, ritmus és hangulat megbonthatatlan egységet alkot. Népi hagyományainkhoz kapcsolódó, a jeles napok szokásait

őrző versekből válogatunk különböző nyelvtörőket, találós kérdéseket, népi mondókákat, rigmusokat, népi játékokat.

A gyerekek beszédtisztaságának fejlődését elősegítik a különböző népi mondókák, nyelvtörők. Kihaszználjuk a spontán alakuló és a magunk által teremtetett helyzeteket a mondókák, versek, ringatók, lovagoltatók eljátszására, megismertetésükre, gyakorlásukra. Nagyon fontos, hogy az óvónő sok mondókát, verset ismerjen, sokat beszélgessen a gyerekekkel.

13.3. Bábjáték

A bábjáték lehetőséget nyújt a gyerekek személyiségének, kreativitásának sokoldalú kibontakoztatására. A bábokkal a gyermekek azonosulnak, lehetőségük nyílik arra, hogy elmondhassák vágyaikat, sérelmeiket, véleményüket az őket körülvevő világról. A bábozás elősegíti a társas kapcsolatok formálódását, készségeik kialakulását, fejlesztését. Eljátszhatnak ismert meséket, vagy átalakíthatják kedvük szerint, más szereplőkkel vagy más helyszínen, előadhatnak kitalált történetet is.

13.4. Dramatizálás, szituációs játékok, drámajátékok

A dramatizálás fejleszti a gyerekek szókincsét, beszédkészségét és előadásmódját, az egyre finomabb nagymozgásukat, saját testükről alkotott képüket. A gyerekek fokozatosan jutnak el az utánozó játéktól a rögtönzött játékon át, az önálló alkotó játékig. Játékkedvüket fokozza, ha a díszletek és jelmezek készítésében részt vesznek.

A drámajáték csak akkor fejti ki hatását, segíti a gyermek önkifejezését, ha nyugodt, oldott, önkéntes gyermeki részvételen és örömet adó együtt játszáson alapul. A zene jól összekapcsolható a gyerekek önkifejezését fejlesztő drámajátékokkal. A gyermekek fejlettségét figyelembe véve az anyanyelvi és a drámajátékok három éves kortól alkalmazhatók.

Szituációs játékkal lehetőség nyílik a mindennapi valós helyzetek eljátszására, élmények, problémahelyzetek feldolgozására. A játék folyamatában a gyerek egy másik személy helyébe képzelheti magát, megvalósíthatja elképzeléseit egy fantázia szituációban.

Olyan szituációkat teremtsen a pedagógus, ahol a gyermekek saját érzelmeiket kifejezhetik, és lehetőségük van megtapasztalni másokét is. A valódi beleélés, a saját élmény akkor jön létre, ha az óvónő szeret és tud játszani, oldott légkört teremteni, kreatív módon improvizálni.

A könyvek használatának, megbecsülésének alakítása. Szervezzon az óvónő a gyermekek részére könyvtárlátogatásokat

MESE – VERS TARTALMA			
	3-4 éves korban	4 - 5 éves korban	6-7éves korban
Népi Mondókák	(10-12) altatók, hintáztatók, ujjkiszámolók, höcögtetők, simogatók, stb.	(4-5) környezetről, időjárásról, az évszakokról, természeti jelenségekről, tárgyakról, állatokról	(4-5) felelgetős, kiszámolás, tréfás mondókák, párválasztók, találós kérdések, közmondások
Versek	(3-4) rövid versek állatokról, természetről, ritmikus, játékos mozdulatokkal kísérve	(6-7) kiszámolók, vidám, humoros témák, évszakváltás, természet szépségei	(15-20) gyermekek élményeihez kapcsolódó versek, ünnepek, hagyományok, jeles napok
Mese	(10-14) rögtönzött történetek, láncmesék	(10-15) állatmesék, népmesék, kortárs, klasszikus, mesék, párbeszédes és elbeszélő történetek	(15-20) magyar népköltészet, kortárs, klasszikus mesék, tündérmesék, tréfás-verses-, mű mesék, folytatásos mesék, elbeszélő történetek, önálló mesebefejezés, önálló mesekitalálás
Dramatizálás	Állatok hangjának, mozgásának utánzása	Állatmesék párbeszédeinek eljátszása, kedvelt epizódok feldolgozása	Hosszabb történetek, saját készítésű díszletek felhasználásával, szerepek önálló elosztásával. Drámajáték alkalmazása.
Bábozás	Az óvónő bábjátéka ujjbáb használata	Az óvónő bábjátéka, síkbábok, ujj bábok önálló használata	Önállóan bábozzanak, saját készítésű bábokat is használjanak, szívesen bábozzanak kiscsoportosoknak, (zsákbábok, kesztyűbábok)

13.5. A fejlődés várható eredménye:

- Örömmel várja a mesélést, mesekezdeményezésen szívesen részt vesz.
- Emlékezetében megtartja az egyszerűbb mesefordulatokat,
- Képes meséket kitalálni, történeteket elmondani, és az elkezdett történetet fantáziája segítségével folytatja, befejezi.
- Képes a folytatásos mese szálait felidézni, a részeit összekötni.
- Szívesen nézeget képeskönyvet, megbecsüli, vigyáz épségére.
- Szívesen mond verseket, mondókákat, szívesen báboz, dramatizál ismert meséket. Kitalál történetet, kreatívan improvizál.
- Csökken a TV - vel, DVD - vel, hangkazettával történő mesehallgatások száma a szülői mesélés gyakoriságának arányában.

14. ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC

*„Az óvodával, annak zenéjével foglalkozni nem mellékes kis pedagógiai kérdés, hanem országépítés.”/Kodály/
„Legyen a magyar népdalkincs az egész magyar nép dalkincse!” /Kodály/*

Óvodánkban az éneknek, zenei nevelésnek mindenütt helye van: a hétköznapiakban és az ünnepeken is. Hétköznapiakon a játékokban – mondókákkal, népi gyermekjátékokkal (dalos játék). A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A magyar zenei nevelés szilárd alapja a közös ének.

A zenei nevelés dal anyagának többségét mozgáshoz, játékhelyzethez kapcsolódó dalos játék és kevesebb játék nélküli, évszakhoz, ünnepekhez kapcsolódó ének alkossa. Az óvodai zenei nevelés egyrészt a gyermekek spontán kezdeményezéseire, másrészt az óvónő ötleteire épül. Az egymásra épülő, komplex formában megjelenő zenei tevékenységek mellett sok lehetőség van az alkalomszerű helyzetek kihasználására (hangulat felkeltése egy-egy gyermek érzelmi állapotának befolyásolására, várakozási idők kitöltésére, gondozási műveletek közben, napirendek közötti átívelésre).

Cél:

- ❖ A környezet hangjainak megfigyelése, örömet adó ölbeli játékok, énekes játékok, népi gyermekdalok, mondókák – a zenélés nyújtson örömet a gyermeknek.
- ❖ A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadásra való képesség megalapozása, zenei

ízlés, formálása, esztétikai fogékonyság

- ❖ A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, éneklési készségének, harmonikus, szép mozgásának fejlesztése.
- ❖ A szülőföld értékeinek átörökítése a népzene, a népi gyermekdalok, a népi játékok, táncok, és hangszerek megismertetése által.

Feladatok:

- ❖ Az óvónő örömmel vesz részt a közös éneklésben, énekes játékokban, maga is élvezze a tevékenységet.
- ❖ Éneklési készség és a harmonikus szép mozgás alakítása.
- ❖ A játékok hangulatának megteremtéséhez olyan eszközöket biztosít, melyek motiváló hatásúak, élményt előhívók, esztétikusak.
- ❖ Zenei fogékonyság megalapozása saját hangszerjátékkal.
- ❖ Énekes népi játékok válogatása: szüreti multság, betlehemes, farsangi állatalakoskodók, lakodalmas, böjti játékok, pütkösdőlő stb.
- ❖ A gyermek zenei kreativitásának alakítása az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotásokkal.
- ❖ Dalanyag megfelelő kiválasztása

14.1. Az ének, zene, énekes játék, gyermektánc tartalma

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. A zenehallgatási anyag megválasztásánál az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevétele mellett, figyelembe vesszük a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is. A zenei anyag feldolgozása Kodály Zoltán irányelvei és Forrai Katalin útmutatása alapján történik. Nagy hangsúlyt fektetünk a népdalokra, népi játékokra. A zenei anyag kiválasztása során figyelembe vesszük az ünnepkört, évszakot is. Nagyon fontos szerepet tölt be a zenei anyag kiválasztásának szempontjainál a magyar népi mondókák, hagyományörző népi játékok, dalok megismerése. A zene az önkifejezés egyik eszköze a nap folyamán bármikor megjelenhet.

Az ölbeli játékok helye, szerepe a befogadási időszakban nagyon jelentős, a gyermekek közösségi nevelésében fontos szerepe van.

Zenei élményszerzésre játék közben is adódik lehetőség, így pl. dúdolgatásra, énekelgetésre, amely oldott, derűs légkörben, a gyermekek önkéntes érdeklődésére és részvételére épül. Nagyon fontos az óvónő pozitív mintaadása, a helyes artikuláció és a tiszta éneklés.

Zenei élményeket szereznek a gyermekek:

Spontán játék közben, óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenység által:

3 – 7 éves korban a tanulás szervezeti formája: tervszerű, kötetlen foglalkozás, hetente 1 alkalommal. A kezdeményezések kapcsán törekszünk a gyermekek érdeklődésének felkeltésére és fenntartására. Lehetőséget teremtünk egyszerű táncos lépések gyakorlására, mint pl. körben járás, ringatózások rugózások, mely a gyermekek harmonikus mozgását segítik elő.

5-7 éves korban hangsúlyt a szép, tiszta éneklésre és a harmonikus mozgásra helyezzük. Ebben a korban már képesek az önállóságra, ezért nem szükséges, hogy az óvónő végig együtt énekeljen velük. A mozgással kísért egyöntetű szép, tiszta előadás megvalósítása tudatos cselekedtetésre épül (testtartás, tekintet, hangsúly, hanglejtés, ritmus). Éneklés közben a beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztésére, a hangzók helyes formálásának gyakorlására, szókincsbővítésre is lehetőség nyílik. A tevékenységszervezés mikro csoportos formában történik.

Fejlesztési tartalom	3- 4 éves korban	4- 5 éves korban	5 – 6 – 7 éves korban
Éneklési készség - Mondóka - Énekes játék	5 – 7 mondóka 10-12 dal, dalos játék (3-4 sz - m), (1-2 l – sz - m), (2-3 m – r - d) b. sz – m – r - d), (1 d – l - sz) Az óvónő segítségével egyszerre, csoportosan, kb. azonos hangmagasságban énekelnek.	4 – 6 mondóka 12-15 dal, dalos játék 2-3 műdal (2-3 sz - m), (2-3 l – sz - m), (1-2 sz – m - d) (2-3 m – r - d), (2-3 sz – m – r - d) (1 m – r – d - l) (1-2 d – l - sz) Az óvónő indításával, önállóan, tisztán, együtt, jó szöveg kiejtéssel énekelnek.	4- 7 mondóka 20-25 dal, dalos játék 3-4 műdal (2 sz - m), (2 l – sz - m), (1-2 m – r - d) (2-4 sz – m – r - d), (6-8 l – sz – m – r - d) (2 m – r – d - l) (2 r – d – l - sz) (2 m – r – d – l - sz) Önálló indítással, csoportosan és egyénileg helyes kezdő magasságban és tempóval énekelnek.

Hallásfejlesztés			
- Magas-mély	Érzékeltetése, guggolással, lábujjhegyre állással, beszéden keresztül. Szemmel követése térben	Érzékeltetése térben, a megnevezett testrésszel, mondókán, dalon keresztül. Változó kezdő magasság átvétele	Dallamív rajzolás kézzel, ujjakkal, lábfejjel, mellkas előtt, fej fölött. Mondókán, dalon, párbeszéden keresztül. Magas-mély térbeli mutatása
- Halk-hangos	Halk-hangos felismerése beszéden, mondókán, éneken, zörejen keresztül (környezet hangjai)	Halk-hangos közötti különbség felismerése, mondókával, énekkel, járás és tapsolás gyakorlásával.	Halkabb és hangosabb éneklés összekapcsolása, tempó változtatással. (halk-hangos, gyors-lassú kombináció)
- Zenei emlékezet: dallamfelismerés		Dalok felismerése szöveg nélkül, dúdolásról és hangszerről. Motívumok váltva, halkan-hangosan.	Dalok felismerése kezdő, vagy belső motívumról. Rövidebb és hosszabb egységekkel, folyamatos tempóban.
- Motívum, visszhang	Egyszerű dallamok visszaéneklése	Egyszerű dallamfordulatok visszaéneklése (szövegre dallam, dallamra, mozgás.	Dallamok kitalálása, énekes beszélgetés, kérdés-felelet Beszédhangszín és hangsúly változtatásával a mondóka értelmének változtatása. Motívum visszaéneklés csoportosan és egyénenként (improvizáció). Kérdés felelet játék.
- Tempó különbségek: gyors-lassú	Élesen eltérő zörejek (környezet, fém, fa üveg eszközök és ütőhangszer hangjai)	Finomabb zörejek (egymás hangjai, természet zörejei)	Sokféle zörej, zenei hang megkülönböztetése (zaj iránya, távolsága) Zenei hang kis eltéréssel (közeledés-távolódás)

Mozgástérforma			
- hangszerek	Egyszerű mozdulatokkal (járás, hintázás, billegés,) gyermekjáték közben egyszerű eszközökkel pl.: ritmuspálca, cintányér, fakocka, Ritmuspálca, cintányér,	Járással, futással, ugrással (hullámvonal, sarokkoppintás, testfordítás)	Gyors-lassú, térforma, megkerülése különböző tárgyak
- Népszokások, ünnepek		2/4 ütem Dalok, mondókák ritmusának kiemelése, hangsúlyának kiemelése	Egyenletes löktetés és ritmus összekapcsolás. Dallam felismerés ritmusról. Dalritmus kiemelése, ritmusvisszhang, szünet, szinkópa.
Zenehallgatás	Tempóváltás követése egyszerű mozdulatokkal	Gyors-lassú beszéd, énekmozgással, tempóváltás lépéssel	Gyors-lassú tempótartás önállóan.
	Mondókák, dalok egyszerű utánzó mozgásokkal egyszerű táncmozgások	Táncos jellegű mozdulatok (oldallépés, fél térden)	Bonyolultabb, táncos jellegű mozdulatok (párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító, fogyó játékok).
	Egyszerű ritmusjátékos hangszerek (dob, ritmuspálca)	Ritmushangszerek (dob, háromszög) Ritmushangszerek készítése	Ritmushangszerek és egyéb természeti tárgyak. Ritmushangszerek készítése (Dob, háromszög, cintányér)
	Ünnepkörök mondókái, énekes játékok (állat, naphívogató, farsang, húsvét, anyák napja)	Ünnepkörök mondókái, énekes játékok (leánykérő, Lucázás, kiszebáb, anyák napja)	Ünnepkörök mondókái, énekes játékok (lakodalmas, szüret, kapus, hidas játék, pásztorjáték, komatálazás, pünkösddőlés, anyák napja)

	Óvónő éneke Zenehallgatás befogadására szoktatás. népi, kortárs, klasszikus	Óvónő éneke és hangszeres játéka Ismerkedés a kétszólamúsággal népi, kortárs, klasszikus	Óvónő éneke, Óvónő hangszeres játéka Óvónők kétszólamú mű előadása népi, kortárs, klasszikus
--	---	--	---

14.2. A fejlődés eredménye, az óvodáskor végére

- Szívesen hallgat zenét, örömmel játszik dalos játékokat.
- Korához, adottságához mérten tisztán bátran énekel, akár egyedül is.
- Miközben megtanulja, gyakorolja a játékszabályokat, szabály tudata is fejlődik.
- Mozgása esztétikus, képes az egyenletes löktetést érzékeltetni, ritmust követni.
- Fejlődik zenei hallása, ritmusérzéke, aktivitása.
- Új szavakat, népi kifejezéseket ismer meg, így fejlődik, bővül szókincse.
- Felismeri néhány egyszerű hangszer hangját, és maga is képes hangszerek megszólaltatására, (pl. dob, cintányér, triangulum).
- Felismerik a tanult dalokat dúdolásról, hangszerjátékról, jellegzetes részletekről.
- Próbálkoznak az improvizálással.
- Képesek dallam bűjtatást végezni.
- Képesek élvezettel, figyelemmel, érdeklődéssel végighallgatni a zenei bemutatásokat.

15. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA

A vizuális nevelés olyan komplex, összetett nevelési terület, amely az óvodai nevelés egészében érvényesül. Nagy hangsúlyt helyezünk a gyermeki önkifejezés lehetőségeinek megteremtésére. Beépül a mindennapos tevékenységbe, nem csupán egy tevékenységi területre szűkül le. A vizuális nevelésen belül résztvékenységnek tekinthetjük az alkotó-alakító tevékenységet, amely ugyanúgy alaptevékenysége a gyermeknek, mint a játék. A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. Óvodásaink számára a szabad rajzolás az egyik legjelentősebb önkifejezési mód. Ennek során a gyermek sémákat használ. A „sémák” alapformák, amelyek a valóságról szerzett tapasztalatok során folyamatosan gazdagodnak. A rajzolás sikerélménye

talán a munkavégzés öröméhez hasonlítható.

Cél:

- Érdeklődés felkeltése a vizuális tevékenység iránt, érzelmek, gondolatok vizuális megjelenítése.
- Az esztétikai érzékük, szép iránti fogékonyságuk alakítása a világra, emberek készíttette alkotásokra való örömteli rácsodálkozással.
- Alkotás örömének megtapasztalása.
- Finommotorika fejlesztése, a helyes ceruzafogás elsajátítása, térbeli tájékozódás, szín- és formavilág gazdagítása.
- Különböző anyagok, változatos technikák megismertetése.

Feladatok:

- megismertetni a gyermeket az eszközök használatával, a rajzolás, mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel, eljárásaival.
- A gyermeki alkotókedv felkeltése az ehhez szükséges feltételek biztosítása
- Életkoruk és egyéni képességeik figyelembevételével vizuális ismeretük segítése.
- Az óvodapedagógusnak minél több és változatosabb látványélményhez kell juttatni a gyermekeket ahhoz, hogy képesek legyenek a befogadásra és az alkotó hozzáállásra.
- Azt kell elérnünk, hogy a gyerekek vágyat érezzenek érzelmeik, gondolataik, élményeik képi kifejezésére, az alkotó-alakító tevékenységre, környezetük esztétikus formálására, alakítására. A gyermek érzéseit, élményeit, a számára egyik legnyilvánvalóbb módon közvetíti felénk a rajzokon, alkotásokon keresztül.
- Az ábrázoló tevékenységek iránt kevés érdeklődést mutató gyermekeket az óvónő érdekes témával, eszközzel, technikával igyekezzon motiválni.
- A művészet, magyar népi művészet és a művészeti alkotások megszerettetése.

15.1. Feltételek megteremtése

Idő

A gyermekek a nap folyamán bármikor, kedvük szerint, önállóan választhatják a rajzolás, mintázás, kézimunka tevékenységeit. A szabad játék adta kötetlen légkörben a gyermekek szívesen tevékenykednek, alkotnak. Az óvodapedagógus örüljön együtt a gyerekekkel felfedezéseiknek, egyéni megoldásaiknak. Alkotókedvüket, egy-egy ötlettel, javaslattal,

eszközzel támogathatja, segítheti.

Eszköz

Fontos a jó minőségű, a gyerekek által könnyen megfogható, használható eszközök biztosítása. A természetes anyagok elsődlegessége, felhasználási lehetőségük sokszínűsége formai és technikai tapasztalatszerzést biztosít. A természetben talált anyagok átlagtól eltérő, érdekes, újszerű formájukkal megindítják a gyermeki képzeletet, így megmunkálásuk során a gyerekek fokozatosan élik át a valódi alkotás örömét.

Hely

Az alkotó tevékenységhez a csendes, nyugodt helyen lévő 6-8 személyes, lehetőleg körbe ülhető hatszögletes asztal a legideálisabb. Az eszközöket, anyagokat nyitott polcokon, kosarakban, tárolókban helyezzük el, hogy a gyerekek könnyen elő tudják venni ezeket, ha szükségük van rá. A csoportszoba, az öltöző, mosdó, folyosó és udvar esztétikumának alakítása, fenntartása során az óvónő formálja a gyermek ízlését, környezettudatos szemléletét.

15.2. A fejlődés várható eredményei

- ❖ Képes rácsodálkozni a világ szépségére, esztétikus látványára, képes esztétikai véleményt mondani.
- ❖ Szereti maga körül a harmóniát, a szépet, szívesen díszíti a környezetét. Alkotás közben ügyel környezete és saját maga, munkája tisztaságára.
- ❖ Sokféle ábrázolási technikát ismer, különböző anyagok tulajdonságairól, alakíthatóságáról széleskörű tapasztalatai, ismeretei vannak, bátran és szívesen használja azokat. A rajzolás, mintázás, kézimunka kedves örömteli tevékenységgé válik.
- ❖ Ábrázolása során kitartó, akár több napon keresztül is képes munkálkodni.
- ❖ A gyermekek alkotására jellemző, a részletező formagazdagság, a színek változatos használata
- ❖ Megfelelő a finommotorikus képessége, nem görcsös, biztos a vonalvezetése. Szem-kéz mozgása összerendezett, helyesen fogja és használja a ceruzát, ecsetet, ollót, ragasztót.
- ❖ Vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete, térlátása korának megfelelő.
- ❖ Képalkotásukban megjelenik a tér, síkba való átfordítása.
- ❖ Munkáikban tükröződnek a világról szerzett egyre valósabb ismeretük, de elsősorban érzelmi megnyilvánulásai, kialakul saját forma-nyelvük.

- ❖ A kiemelt figyelmet igénylő-tehetséges gyermekek szabad önkifejezése megvalósul

16. MOZGÁS

Az óvodás kor elsősorban a természetes mozgások, a nagymozgások tanulásának, az első mozgáskombinációk kialakulásának kora. A mozgás fejlődése a végrehajtás minőségének, pontosságának, gyorsaságának alakulásával halad a finommozgás felé. Miközben mozog a gyermek, tapasztalatokat gyűjt, fejlődik, csont és izomrendszere, alakulnak mozgás koordinációi, testi képességei, pontosabbak, finomabbak lesznek mozdulatai, észlelési funkciói. A tanulási zavarok kialakulásának megelőzésében kulcsfontosságú szerepe van a mozgásfejlesztésnek. Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük. Az aktív nagymozgásoktól a finommotoros manipulációig mindent magába foglal, és az egész személyiség fejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását is.

Cél:

- ❖ A természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgásigény kielégítése és a mozgás megszerettetése.
- ❖ A rendszeres mozgás, váljon az egészséges életmódot erősítő tevékenységgé
- ❖ A mozgásszint fejlesztése, a mozgástapasztalatok bővítése, bő gyakorlási lehetőség biztosításával.
- ❖ Mozgáson keresztül a testi képességek – fizikai erőnlét –, az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlesztése.

Mozgásfejlesztés területei

- Spontán, szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységek
- Irányított mozgásos tevékenységek
- Komplex mozgások, amelyek beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe

Feladatok:

- ❖ Spontán, szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységek feltételeinek biztosítása
- ❖ Rendszeres, mindennapi mozgással, az egészséges életmódot erősítő tevékenységek biztosítása, az egészséges életvitel megalapozása, a gyermekek egészségének megőrzése, edzése

- ❖ Az óvónő a csoportszobában alakítson ki szabad teret a mozgásos játék számára, és biztosítson az időszakosan bevitt eszközökkel lehetőséget különböző mozgásokra.
- ❖ Az irányított mozgásos tevékenységekkel a gyerekek mozgásfejlődésének elősegítése.
- ❖ Harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása.
- ❖ Testi képességek fejlesztése, önbizalom erősítése.
- ❖ Változatos eszközök alkalmazása.
- ❖ Mozgásos játékok beépítése, a játékos mozgásban az értelmi és szociális képességek, társra figyelés fejlesztése.
- ❖ Nagymozgás és finommotorika fejlesztése.
- ❖ Szabad levegőn való tudatos mozgásfejlesztés.
- ❖ Tartásjavítás, lábtorna beépítése a mindennapos mozgásba.
- ❖ Baleset-megelőzés a megfelelő környezet biztosításával, erkölcsi neveléssel.
- ❖ Testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség), fizikai erőnlét a koordinációs készségek, és a térérzékelés tudatos fejlesztése.
- ❖ Biztonságban végezhető mozgásélmény feltételeinek megteremtése, a csoportszobában és az udvaron egyaránt.
- ❖ A mozgás sokoldalú tevékenység, amely az egész óvodai életet átszövi. Fellelhető a szabad játék során, a testnevelési foglalkozáson, de jelen van a különböző nevelési területeken, valamint a gondozási és önkiszolgáló tevékenységben is. Hatással van az értelmi képességek és a szociális képességek fejlődésére is.

Hatása az értelmi képességekre:

- fejlődik a gyermekek vizuális memóriája.
- bővülnek a térről való ismereteik, fejlődik térészlelésük, gyarapszik szókincsük.
- A konkrét, mozgásos tapasztalatok beépülése segíti az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődését.

Hatása szociális képességek fejlődésére:

- A saját testéről szerzett tapasztalat és a mozgásos képességeinek megismerése, a mozgás feletti kontroll kialakulása segíti az „én tudat” fejlődését a „szociális én” erősödését. Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulását.
- A közös, örömmel végzett mozgás közben társas kapcsolatai kiszélesednek. A társakkal végzett együtt mozgás fejlődik önfegyelmük, önuralmuk, együttműködő, kooperáló képességük és toleranciájuk.

- A mozgásos versengések során átéli a sikert és a kudarcot egyaránt. Így tanulják ezeknek a kezelését, elviselését.

Mozgásfejlesztés a szabad játékban

3 - 4 éves korban:

A hangsúlyt a nagymozgások fejlődésére helyezzük, ezért a csúszáshoz, kúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz, guruláshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk (csúszda, létra, Greiswald egy-egy eleme, pad, tornaszőnyeg, asztalok, székek).

4 - 5 éves korban:

Nagyobb hangsúlyt kap a szem-kéz, szem-láb koordináció. Mindezt jól szolgálják a célba dobó játékok (kugli, ugróiskola, ugrókötel, labda). Kiemelt szerepet kap az egyensúlyérzék fejlesztése (hinta, gólyaláb, füles labda, lépegető, forgó korong, billenő rács, stb.)

4 – 7 éves korban:

A finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére. Pl.: ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, varrás, gyöngyfüzés, építés, konstruálás, babaöltöztetés, barkácsolás, stb.

Külön tornatermünknek óriási a jelentősége napi életünk során a mozgásfejlesztésben, a napirendünk célszerű kialakításában.

Tágas udvarunkon a mászóakák, csúszdák, hinták, a kosárlabda palánk, kötélletra, trambulin, egyéb tornaszerek, elősegítik a testi képességek fejlődését, mozgásuk összerendezettségét, sok lehetőséget biztosítanak mozdulataik kipróbálására, téri tapasztalataik megszervezésére. Nagy jelentőséget tulajdonítunk az egyensúlyérzék fejlesztésére. A gyermekek rendelkezésére állnak a kerékpárok, rollerek, kis motorok, valamint a ritmikus mozgást biztosító mérleg hinták, forgó, egyensúlyozó tölcser, valamint egyéb más eszközök is.

A gyermekek mozgásigénye különböző. Nagyon fontos, hogy a nagyobb, aktívabb mozgást és a nyugodtabb tevékenységet kedvelő gyermekek megtanuljanak egymáshoz alkalmazkodni, egymást tiszteletben tartani. Ehhez elengedhetetlen bizonyos alapvető szabályok megtanítása, betartása. Az óvodapedagógus kezdeményezzen, tanítson sok, mozgásos játékot, régi népi játékot is, pl.: ugrókötelezés, ugróiskola, dalos játékok. Kapcsolódjunk be a gyermekek által szervezett és kezdeményezett játékokba, ha ezt igénylik, ötleteinkkel lendítsük tovább. Fontos az egymás testi épségének megóvása, a balesetmentes helyszínek, eszközök megválasztása.

16.1. Mozgásfejlesztés

A különböző mozgáselemek gyakorlásánál mindig lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően végezhessék azokat. Differenciált feladatok adásával segítsük elő, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek legmegfelelőbb mozgásos feladatokat. A mozgás kivitelezését segítő utasításokat a feladat végzése alatt többször ismételjük, az értékelést, ellenőrzést egyszerre végezzük. Mutassuk meg a helyes mintát. Ösztönözzük őket az esztétikus, pontos mozgásra. Fontos szempont a foglalkozások szervezésénél, hogy a gyermekek a lehető legkevesebb várakozási idővel folyamatosan mozogjanak. Amíg lehetőség van rá, a szabadban tornázzanak.

A sokoldalú mozgástapasztalat, alapvető mozgáskészségek, mozgásformák megismerése, a testi képességek kibontakoztatása mellett a gyermekeknek sok testnevelési játékra van szükségük. Ezek mellett a testnevelési foglalkozások tartalmában és gyakorlatában a komplexitást is érvényesíteni kell. Több tevékenységi forma művelődési anyagát is be lehet építeni.

A testnevelés műveltségtartalma

A rendgyakorlat és gimnasztika alapgyakorlatai:

- Játékos járás, futás, ugrás, dobás gyakorlatok és a gyakorlásokhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok,
- Játékos támasz gyakorlatok (csúszás, kúszás, mászás, bújás, gurulás hossz tengely körül, átfordulások, tarkóállás), gyakorlására szerkesztett testnevelési játékok,
- Játékos függés, egyensúly, labda gyakorlatok (kézzel, lábbal) és a gyakorlásokhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok,
- Játékos emelések, hordások, küzdő gyakorlatok (húzások, tolások) és a gyakorlásokhoz, alkalmazásukhoz szükséges testnevelési játékok, versengések,
- Játékos foglalkozások a szabadban (rollerezés, kerékpározás, csúszkálás, szánkózás, kuglizás...),
- Játékos testtartásképző – javító és lábboltozat süllyedést megelőző javító gyakorlatok (kúszás előre és hátra, hason és háton, labdadobás hason fekvésben, célba és társnak),
- Játékos, zenés – mozgásos önkifejezés (táncos és népi játékok, gyermek néptánc alapok)

Óvodánkban nagyon fontosnak tartjuk a sport, tornaszerek és kézi szerek folyamatos bővítését, hiszen ezek, magukban hordozzák a játék és a testnevelés mozgás anyagának gyakorlati lehetőségét. A kézi szerek segítségével labda, babzsák, karika, ugrókötel, talpak, tenyerek

segítségével végzett gyakorlatok elősegítik a finom mozgások kialakítását, a téri irányok gyakoroltatását, az oldaliság tanítását, segítik a kéz fogóizmainak erősítését.

Mozgásfejlesztés a mindennapi testnevelés során

A mindennapos testnevelést naponta egyszer 5-10 perces időtartammal szervezzük meg. Nagy hangsúlyt fektetünk a mindennapos testnevelés tervezésére, megszervezésére, biztosítására. A mindennapos testnevelés anyagát elsősorban mozgásos játékok adják, kiegészítve egy-egy gimnasztikai gyakorlattal. Az örömmel és jó hangulatban végzett játékok jó lehetőséget nyújtanak kitűzött feladataink megvalósításához, társas kapcsolatok alakításához, a futó és fogó játékokkal a nagymozgások és a térészlelés, labdajátékokkal a szem-kéz, szem-láb koordináció és a finommotorika fejlődik. A játékok, térformák felidézésével a vizuális, verbális memóriájuk fejlesztésére, valamint szókincsük gyarapítására nyílik lehetőség.

16.2. A fejlődés várható eredményei

- Igényli a mindennapos mozgást, mozgása harmonikus, összerendezett.
- Téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni.
- Magabiztosan (csuklószalag nélkül is) alkalmazza a jobb-bal kifejezéseket.
- Ismeri saját testét, testrészeit, képes ezeket meg is nevezni és beazonosítani.
- Fizikai erőnléte, állóképessége életkorának megfelelő.
- Kialakult a szem-kéz, szem-láb koordinációja.
- Fejlett az egyensúlyérzéke.
- Tud rollerezni, kerékpározni.
- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésére képes, vizuális memóriája korának megfelelően fejlett.
- Ismer legalább egy labdajátékot (foci, kidobós), ismeri legalább 2-3 kézi szer használatát (labda, ugrókötel, karika).
- Képes alkalmazkodni társaihoz, korához képest fejlett az önuralma, toleráns, együttműködő, segítőkész, ismeri a csapatjáték szabályait.
- Egészséges versenyszellemmel képes küzdeni.

17. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

A környezeti nevelés már a gyermek születésekor megkezdődik a családban, az óvodában pedig ezt a folyamatot tudatos, szervezett formában tovább folytatjuk. A gyermek érdeklődése, tevékenykedése során, tapasztal, ismereteket szerez a szűkebb és tágabb természeti, emberi, tárgyi világról, annak formái, tárgyi, téri viszonyairól. A folyamat közben olyan ismeretek, majd képességek birtokába jut, amelyek segítik eligazodni őt, életkori sajátosságainak megfelelően az őt körülvevő világban. A környezeti nevelés a környezeti kultúra megélését és átadását jelenti. Az élő és élettelen környezetünkkel való harmonikus együttélést, életmódot, gondolkodást, viselkedésmódot, szokást és értékrendszert. Ennek megalapozására az óvodáskor a legalkalmasabb. Megismerik a hazai tájat, a szülőföldjüket, az itt élő embereket, a helyi hagyományokat, a néphagyományokat, szokásokat, a családi, a tárgyi kultúra elemeit, értékeit, megtanulják tisztelni, szeretni, megbecsülni, védeni kultúránkat, értékeinket. A szokások már kisgyermek korban kialakulnak, és az egész életre szóló élmények, benyomások, szokások alapvetően meghatározzák a leendő felnőtt, környezeti gondolkodását, környezet és természetvédelmi szemléletét és környezettudatos magatartását. Fontos, hogy gyermekeink olyan alapokat kapjanak, amelyek segítik és támogatják, azt a folyamatot, amelynek segítségével megvalósul a végső cél, amely szerint környezetet szerető tisztelő, megóvó környezetbarát emberré válnak. Aki már kisgyermek korában együtt él azzal a természetszerető szemléletmóddal, amely segít megismertetni és megszerettetni a környezetünket, a természetet, amely segít rácsodálkozni annak minden szépségére, segít megismertetni annak törvényszerűségeit, segít azt elfogadtatni, azzal együtt élni, az a gyermek, felnőtt korában is természetszerető, természetbarát életmódot folytat majd. Felismeri azt a törvényszerűséget, mely szerint az ember a környezet elválaszthatatlan része. Fontos feladatunk, hogy minél közelebb hozzuk gyermekeinkhez a természetet, az őket körül vevő világot, hiszen minél többet tudnak, annál nagyobb érdeklődést mutatnak a számukra ismeretlen iránt, annál nagyobb lesz felfedezési vágyuk. A környezetet a gyermek akkor tudja megismerni a legjobban, ha látja, hallja és érzi is. A legfontosabb cél, nem az ismeretek halmozása, hanem annak megismerő- megfigyelő képességnek a kialakítása, amellyel később képessé válik a gyermek, az önálló eligazodásra.

Arra kell törekednünk, hogy nyugodt, felfedezésre inspiráló légkörben olyan kedvező hatások ériék a gyermeket, amely rácsodálkozásra, tapasztalásra ösztönöz. Ennek a folyamatnak a során a minél több érzékszervvel való megtapasztalást segítjük elő, így támogatva a világ

rejtelseiben való szemlélődést, tapasztalat szerzést.

Programunkban a komplex környezeti nevelésre nagy hangsúlyt fektetünk. A környezet megismerése áthatja a gyermek életét, az óvodai tevékenység egészét.

Cél:

- ❖ Erősödik a pozitív érzelmi viszony a nemzeti, a multikulturális értékek, a népi, és a családi hagyományok, a szülőföld, a hazai táj, a természet szeretete, védelmének igénye, a környezettudatos magatartás.
- ❖ A természeti és társadalmi környezet megismertetésével sokszínű tapasztalathoz juttatás, készségek, képességek alakítása.
- ❖ Biztonságban tájékozódnak környezetükben, ismerik szűkebb és tágabb, természeti és emberi környezetüket.
- ❖ Rácsodálkozni tudás a külső világ szépségeire.
- ❖ Olyan szemléletű és gondolkodásmódú, a környezetvédelemben aktív cselekvő gyermekek nevelése, akik képesek lesznek alkotó módon, de a környezet védelmének, tiszteletének megtartásával, részt vállalni a természet megóvásában.
- ❖ A természet értékeit szerető, védő emberi értékek alakítása, környezettudatos magatartás megalapozása.

Feladataink:

- ❖ A külső világ tevékeny megismeréséhez szükséges feltételek biztosítása
- ❖ A külső világ tevékeny megismerésének tervezése során óvodánk törekszik a következő közös élményeket biztosító tevékenységek megteremtésére, megszervezésére.
- ❖ Az élő és élettelen környezeti tényezők leglényegesebb összefüggéseinek megvilágítása a helyi sajátosságok felhasználásával.
- ❖ a gyermek önálló véleményalkotásának, döntési képességének fejlesztését segítő pedagógiai attitűd, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- ❖ Növények elhelyezése, gondozása az óvodában. Az óvoda kertjének gondozása, az életkornak megfelelő tevékenységek folyamatos végzése.
- ❖ Séták, kirándulások szervezése olyan helyszínekre, élőhelyekre, ahol jól megfigyelhetők a természet változásai, az élő és élettelen környezeti tényezők közötti kölcsönhatások.
- ❖ Múzeumlátogatások tartalmi-módszertani megtervezése, megszervezése; hiszen a gyermekek környezeti nevelésében, ökológiai szemléletük alakításában fontos helyszínek lehetnek a múzeumok is. (pl. Sárospataki Nádasy Vár)

- ❖ A gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire, kíváncsiságára, megismerési vágyára, építés. A természeti, és szűkebb lakókörnyezetükhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása.
- ❖ Több érzékszervre ható, és cselekvés közben felfedezett környezeti tapasztalatszerzés. feltételeinek megteremtése. A spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése, bővítése mellett, ezek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlásának biztosítása.
- ❖ Tanulási készségeket, képességeket meghatározó részfunkciók tudatos fejlesztése alkalmi, folyamatos megfigyelés, gyűjtés, szimulációs játékok közben).
- ❖ A gyermekek önálló véleményalkotási, döntési képességeinek fejlesztése a kortárs kapcsolatokban és a környezet átalakításában.
- ❖ A beszélő környezet megteremtése, a természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése és a gyermeki kérdések támogatása.
- ❖ Olyan jeles napok, településünkhöz fűződő néphagyományok, multikulturális elemek beépítése az óvodai életbe, amelyek érzelmileg gazdagítják gyermekeink óvodai életét, fejlesztik az erkölcsi tulajdonságaikat, megalapozza szokás és normarendszerüket.
- ❖ A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális pedagógiai módszerekkel történő tevékenységének, tapasztalatszerzésének biztosítása.
- ❖ A szülők környezettudatos magatartásának befolyásolása, bevonásuk a környezet megfigyelésébe, átalakításába.
- ❖ Szociális hátrányok enyhítésére szülőkkel közös ismeretszerző kirándulás szervezése.

A természeti és társadalmi környezet megismerésének tartalma, témakörei

A környezet megismerésének tartalmát, a tapasztalatszerzés irányítását három fő területen biztosítjuk:

- Természet és társadalmi környezet megismerése
- Környezetalakítás, a felnőtt környezettudatos mintájának biztosításával
- Környezetvédelem

A témakörök keretét az évszakok változásai, az évszakokhoz kapcsolódó jelenségek megfigyelése, jellemző tevékenységei, a hagyományok és jeles napok adják.

Kihasználjuk gyönyörű, természeti környezetünk kedvező lehetőségeit. Gyöngyös patak, kis erdők, mezők, állat, és növény világa, háziállatok megfigyelése a falubelieknél. A falu megismerése: látogatás a közeli boltba, Polgármesteri Hivatalba, könyvtárba, postára, iskolába, orvosi rendelőbe. Kirándulás a közelben lévő városba, Sárvárra.

Szülőkkel való közös tevékenység során ismerjék meg a társadalmi környezetünkben fellelhető foglalkozásokat: pl. fodrász, kőműves, kozmetikus, varrónő, szerelő stb.)

A természeti és társadalmi témákról szerzett tapasztalatok, ismeretek az életkor előre haladtával folyamatosan bővülnek, mélyülnek, maguk a témakörök is több ponton kapcsolódnak egymáshoz.

Jeles napok: Márton nap, Luca napja, Adventi időszak, Mikulás, Karácsony, Medve napok, Farsang, Húsvét, Március 15, Víz világnapja, Föld napja, Anyák napja, Madarak és fák napja, Gyermeknap

3 - 4 éves korban

ÓVODÁSOK VAGYUNK

- ismerkedés az óvoda helyiségeivel és az ott dolgozókkal, társaikkal, környezetükkel

TESTÜNK

- önmaga felismerése és azonosítása a tükörben,
- testrészek, érzékszervek megnevezése,
- a testrészek, érzékszervek funkciója és ápolása,
- az orvos gyógyító munkája.
- tisztálkodás - eszközök

CSALÁD

- ismerkedés a családdal (fényképen azonosítva) ,
- a mi otthonunk, lakásunk részei (szoba, konyha, fürdőszoba)

ÉVSZAKOK

- figyeljék meg az évszakok szépségeit, színeit, jelenségeit,
- szerezenek tapasztalatot az időjárás és öltözködés összefüggéseiről.

NÖVÉNYEK (ZÖLDSÉGEK, GYÜMÖLCSÖK, VIRÁGOK)

- megneveznek néhány, a környezetükben található növényt, gyümölcsöt,
- zöldségféléket, virágot,
- tapasztalatot szereznek színéről, illatáról, ízéről.

ÁLLATOK (HÁZIÁLLATOK, ERDEI ÁLLATOK, VADÁLLATOK)

- megneveznek néhány, a közvetlen környezetükben található állatot,
- utánozzák mozgásukat és hangjukat.

ÉLŐ-ÉLETTELEN

- élő és élettelen közötti különbségtétel megfigyeltetése (csíráztatás).

NAPSZAKOK

- a csoport napirendje.
- Nappal, - éjszaka fogalma.

KÖZLEKEDÉS (GYALOGOS, SZÁRAZFÖLDI, VIZI, LÉGI)

- ismerkedés a gyalogos közlekedéssel,
- környezetünkben található járművek megfigyelése (autó, autóbusz, kerékpár, repülő)

SZÍNEK

- figyeljék a környezetük színeit,
- ismerkedjenek az alapszínekkel.

4 - 5 éves korban

ÓVODÁSOK VAGYUNK

- középsősök lettünk,
- élményszerző séták az óvoda szűkebb környezetében.

TESTÜNK

- tudatosodjanak a főbb testrészek (páros testrészek) funkciói,
- alakuljon ki testfogalmuk,
- oldaliság tanítása gumiszalaggal,
- alakuljon ki bennünk testünk ápolásának igénye, és az orvos gyógyító munkájának fontossága.
- egészséges életmód (mozgás, táplálkozás, tisztaság összefüggései)
- tisztálkodás (fontossága,

CSALÁD

- a mi családuink, a családuink tagjai (szülők, testvérek, nagyszülők)
- otthonunk címe, lakásunk részei, berendezései.
- Ki, mit tesz otthon? (nemi szerepek sztereotípiáktól mentes közvetítése)

ÉVSZAKOK

- évszakonként az időjárás- és természet változásainak megfigyelése, összefüggéseinek megvártatása,
- az időjárás változásának hatása az emberek tevékenységére és az állatok életmódjára

NÖVÉNYEK

- az évszakok, az időjárás változás hatása a növények életére,
- figyeljék meg néhány növény fejlődését, növekedését, érését.

ÁLLATOK

- figyeljék meg az évszakok és az időjárás változásának hatását az állatok életére,
- ismerkedjenek meg néhány állattal és kicsinyeivel, a valóságban, vagy képen.

ÉLŐ-ÉLETTELEN

- közvetlen környezet megfigyeltetése, osztályozása élőre-élettelenre (növények hajtatása, gondozása, anyagok tulajdonságai).

NAPSZAKOK, NAPOK, AZ IDŐ MÚLÁSA

- napszakokhoz kötött tevékenységek tudatosítása,
- nappal és éjszaka fogalmának megismertetése.

KÖZLEKEDÉS

- a gyalogos közlekedés szabályainak gyakorlása,
- ismerjenek néhány személy- és teherszállító járművet.

SZÍNEK - fedezzék fel a környezetükben található azonos színeket.

5-7 éves korban

ÓVODÁSUNK VAGYUNK

- Nagycsoportosok lettünk,
- Iskolások leszünk,
- Tájékozódás az óvoda tágabb környezetében.

TESTÜNK

- tudatosodjanak az emberi test (a domináns kéz) részei és azok funkciói,
- emberi és állati testrészek, érzékszervek összehasonlítása funkciójuk szerint,
- az egészséges életmód, egészségvédelem fontosságának tudatosítása

CSALÁD

- a mi családjunk, családfa (nemek-, kor szerinti csoportosítás),
- foglalkozások, feladatok a családban, (nemi szerepek sztereotípiáktól mentes közvetítése)
- ünnepeink, szeretteink körében.

ÉVSZAKOK

- az évszakok időjárásának és a természet változásainak összehasonlítása,
- a természeti változások hatása az emberre, állatra, növényre,

- figyeljék meg az évszakokban folyó munkálatok és azok fontosságát, és lehetőség szerint vegyenek részt benne.

NÖVÉNYEK

- tudják, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van,
- kísérjék figyelemmel a növénytermesztést (az óvoda udvarán) és betakarítást (mezőgazdasági területeken),

ÁLLATOK

- tudják, hogy az állatok életmódja és az időjárás változása között összefüggés van (elköltöznek, gyűjtögetnek, szőrmét váltanak)
- hasonlítsák össze külső és belső jellemzőjük alapján, illetve csoportosítsák a szűkebb és tágabb környezetükben található állatokat.

ÉLŐ-ÉLETTELEN

- tegyenek különbséget az élő természet tulajdonságai és az élettelen természet tulajdonságai között,
- élő- és élettelen dolgok összehasonlítása, csoportosítása.

NAPSZAKOK, NAPOK, AZ IDŐ MÚLÁSA

- ismerkedjenek a napszakokkal (hajnal, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjszaka) és az azokban végzett tevékenységekkel,
- az idő múlásának felismerése.

KÖZLEKEDÉS

- önállóan tájékozódjanak a gyalogos közlekedésben (irányok, jelzések megismerése),
- ismerkedjenek szárazföldi, vízi, légi közlekedési eszközökkel,
- hasonlítsanak össze személy- és teherszállító járműveket.

SZÍNEK

- különböztessenek világos és sötét színeket, ismerjék a színárnyalatokat.

Környezetalakítás

Életkori szinten gyakorolják, alkalmazzák a gyermekek a tapasztalati úton megszerzett készségeket, ismereteket. A környezetalakítás céljából fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés olyan rendszeres tevékenység legyen, ami beépül az óvodai nevelés komplex folyamatába.

A gyakorlás legtermészetesebb szinterei:

- ❖ kötetlen játék (játékhelyek átrendezése, csoportszoba rendjének helyreállítása, ünnepek előtti díszítésben való részvétel, stb.)

- ❖ célzott tanulási folyamat: gyűjtögetés, dugványozás, csíráztatás, ültetés, gyomlálás, öntözés, kísérletezés.
- ❖ természetes élethelyzetek: a természet kincseinek alkotó módon történő felhasználása, átalakítása,
- ❖ a konyhakert, a természet az élősarok, termések, levelek, csigaházak, kavicsok, növények nézegetése, válogatása, játékaiban történő felhasználása.

Az óvónő- és a dajka környezethez, természethez fűződő pozitív viszonya, aktív környezetalkító munkája minta a gyermek számára.

17.1. Környezetvédelem

A környezetvédelmi nevelés elsősorban a felnőttek pozitív mintáján, a szokásokon, a környezettel való kapcsolattartáson, hétköznapi apró történésein keresztül érvényesül. Az udvari élet, a séta, a kirándulás nagyon fontos, hiszen az óvónő segítségével a gyermekek rácsodálkoznak a természetre, észreveszik a szépet és jót, de felfedezhetik a káros hatásokat is.

Fontos teendők

- ❖ Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák kialakítása, amelyek lehetővé teszik, hogy gyermekeink harmonikus kapcsolatba kerülhessenek környezetükkel.
- ❖ Érdeklődésük-kíváncsiságuk felkeltésével, érzelmeik alakításával olyan tapasztalatokhoz, ismeretekhez juttatni őket, melyek révén megtanulják a létrehozott értékek védelmét, megbecsülését. Mintaként szolgál a felnőttek környezettudatos magatartása.

Udvarunk nagyszerű lehetőség, a környezet szeretetének, védelmének folyamatos gyakorlására.

- ❖ Velünk, körülöttünk élő növényekre, állatokra vigyázzanak, ne tépjék le a virágokat, ne tapossák el a bogarakat, csigákat, békákat, gilisztákat, egyéb állatokat.
- ❖ A szemetet a kijelölt tárolóba tegyék.
- ❖ Vigyázzanak a környezetük tisztaságára, a 6-7 évesek vegyenek részt heti 1 alkalommal a szemét összeszedésében.

A környezetvédelmi nevelés feladatának eredményes megvalósításához a dolgozók szoros együttműködésére és a szülőkkel való sokrétű kapcsolat kialakítására van szükség. (Pozitív minta, példamutatás)

17.2. A környezet megismerésére nevelés helyszínei

CSOPORTSZOBA	UDVAR, KÖZVETLEN KÖRNYEZETÜNK	KIRÁNDULÁSOK, SÉTÁK
<p><u>Élő-természet sarok:</u></p> <p>Gyűjtött termések, kavicsok, kagylók, növények, hajtások, csírák.</p> <p>Természtudományi könyvek, nagyítók,</p> <p>- zöldségfélék, gyümölcsök feldolgozása</p> <p>képkártyák, fényképek elhelyezése, növényekről, állatokról</p> <p>- kísérletek:</p> <p>növényekkel, természeti jelenségekkel (víz, jég, hó, hő, anyagok)</p> <p>- Kis állatok megfigyelése</p> <p>- jeles napok, hagyományok ápolása, annak jelképei:</p> <p>ADVENT</p> <p>- adventi koszorú,</p> <p>- Mikulás napi jelképek</p> <p>- Luca napi búza</p> <p>- Mézeskalácssütés,</p> <p>FARSANG</p> <p>jelmezek, álarcok, kiskegye báb</p> <p>HÚSVÉT</p> <p>- tojásfestés</p>	<p><u>Tevékenységek a természetben, a természet átalakítása:</u></p> <p>- betakarítás,</p> <p>- levélsöprés,</p> <p>- talaj-előkészítés,</p> <p>- madáretető kihelyezése és folyamatos gondozása,</p> <p>- veteményezés, talaj gondozása</p> <p>- kísérletek (szél, hó, jég, víz, föld, levegő)</p> <p>- jeles napok, hagyományok, ápolása</p> <p>- <u>Szituációs játékok</u>, népi játékok</p> <p>- „farsang farka”</p> <p>- Lakodalmas játék,</p> <p>- Kukoricamorzsolás,</p> <p>- Kiskegye báb készítés</p> <p>- Kukoricacsuhé baba</p> <p>- Madarak, fák napja,</p> <p>- Föld napja,</p> <p>- Víz napja</p>	<p><u>A természet változásainak, szépségeinek, jelenségeinek megfigyeltetése:</u></p> <p>- Gyöngyös patak, part,</p> <p>- Kertek-udvarok, (krumpli szedés, őszi munkák)</p> <p>- Mezőgazdasági területek,</p> <p>- Társadalmi környezet:</p> <p>- erdő</p> <p>- Emberi munka megfigyeltetése, állattartás, bolti eladó</p> <p>- Középületek megfigyelése (Polgármesteri Hivatal, könyvtár, iskola, művelődési ház, posta, orvosi rendelő, bolt, hősi emlékmű</p> <p>- Közele város:</p> <p>- Petőfi Sándor szobor,</p> <p>- Nádasdy Vár, múzeum, huszár kiállítás március 15-én magyar jelképek elhelyezése a szobornál, huszár, lovas szobor megtekintése, hazaszeretet magyarság tudat, szülőföldhöz kötődés erősítése,</p> <p>- vadspark</p> <p>- Vasútállomás</p> <p>- Állatkert</p>

17.3. A külső világ megismerésére nevelés életkornak megfelelő tartalmának

közvetítése:

- ❖ Az óvoda mindennapi életébe ágyazva történik, minden a gyerek környezetéből származó élményre, ismeretre kiterjed.
- ❖ Változatos tevékenységek biztosítása felfedezésre, megfigyelésre, megismerésre.
- ❖ Módszereink, eszközeink igazítása a gyermekek életkori sajátosságaihoz: megfigyelés, játékos tevékenységek, szenzitív játékok, gondolkodtató kérdésekkel problémahelyzet előidézése, kísérletezés, vizsgálat.
- ❖ A környezet szépsége, harmóniája felfedezésének megtanítása.
- ❖ A környezet és a természet romlásának, pusztulásának példáit is megmutatjuk.
- ❖ Megismertetni a környezetvédelem alapjait: a föld, a levegő, a víz, a növényvilág és az állatvilág, valamint a tájvédelem meghatározó szerepét.
- ❖ Környezetbarát szokások megalapozása, pl. takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, ill. hulladékkezelés, szelektálás.
- ❖ Elemi közlekedési szabályokat gyakoroltatni, a közlekedési eszközökkel megismertetni a gyermekeket. A közlekedés biztonságára, önfegyelemre, egymás óvására nevelés.
- ❖ Elősegíteni a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárskapcsolatokban és a környezet alakításában.

Közlekedési nevelés

A gyermekek tapasztalat- és ismeretszerző sétái az óvoda közvetlen környezetében, utcáiban történnek. Fontos feladatunk a gyermekek korai közlekedésre nevelése, az alapvető szabályok és fogalmak megismerése: közlekedési lámpa jelzései, zebra, úttest, járda fogalmának minél hamarabbi megismerése.

17.4. A fejlődés várható eredményei

- ❖ Meg tudja fogalmazni a világ szépségeit, örömet, hálát érez a kapott világért.
- ❖ Különbséget tud tenni az évszakok között, ismeri azok jellegzetességeit.
- ❖ Ismeri a növényápolás és állatgondozás egyszerűbb feladatait. Szívesen ápolja a növényeket, gondozza az állatokat.
- ❖ Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- ❖ Tudja, hol lakik, mi a pontos címe, tudja a szülei és a saját nevét, ismeri szülei

foglalkozását.

- ❖ A gyermekek életkoruknak megfelelően érdeklődnek a szűkebb –és tágabb környezetük iránt.
- ❖ A gyermekek irányított és spontán megfigyelésekből adódó önálló véleményüket, tapasztalataikat, problémahelyzetek mérlegelésével el tudják mondani, mesélni.
- ❖ A gyermekek elemi ismerettel rendelkeznek.
- ❖ Ismerik a testrészek neveit, helyét, funkcióját, igényesek testük tisztaságára.
- ❖ Felismerik az időrendiséget, oksági viszonyokat a napszakok tevékenységeit.
- ❖ Ismerik a hagyományokat, a nemzeti, multikulturális értékek egyes elemeit.
- ❖ Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, jellemzőit, azonosságait, és különbségeit.
- ❖ Alkalmazzák a főbb közlekedési szabályokat.
- ❖ Óvják környezetük tárgyi,- természeti jelenségeit, alakul környezettudatos magatartásuk. Részt vesznek aktívan a környezetvédelmi munkákban.

17.5. A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése

Az óvodában minden szituációban, tevékenységben az egész nap folyamán adódnak olyan lehetőségek, amelynek során a gyermekek matematikai tapasztalatokat, élményeket szerezhetnek. A környező világgal, valósággal való ismerkedés közben, a folyamatos cselekedtetés, tevékenységek kapcsán, sokoldalú tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről. A gyermekeket körülvevő tárgyak, eszközök, bútorok, berendezések alkalmasak a sorba rendezésre, matematikai műveletek végzésére, azonosságok, különbözőségek felfedezésére. Környezetük megismerése során, felismerik a mennyiség, alaki nagyságbeli, téri viszonyokat, fejlődik tér, sík, mennyiség szemléletük, alakul ítélőképességük. Matematikai tapasztalat szerzésre a különböző élethelyzetek is lehetőséget kínálnak, valamint a társas játékok, szabály játékok, manipulációs játékok, egyéb óvodai tevékenységek is kitűnő lehetőséget adnak ez irányú ismeretek, tapasztalatok bővítésére.

Az óvodapedagógus legfontosabb feladata, hogy gondoskodjon azoknak a tevékenységeknek, eszközöknek a biztosításáról, amelyek felkeltik a gyermek érdeklődését és változatos, sokszínű lehetőséget nyújt az alapvető matematikai készségek, képességek fejlődéséhez. A matematikai

tevékenységhez széles eszköztár MINIMAT, színes rúd, logikai játék, tükrök, testek, síkmértani formák, mérleg, mérőegységek, kártyák, dominók, képes kirakók, forma kirakók, készségfejlesztő játékok, társas játékok, saját készítésű munkalapok, fejlesztőfüzetek, állnak rendelkezésre. Ezek az eszközök a gyermekek számára elérhető helyen vannak, konkrét tapasztalatszerzést kínálnak folyamatosan a számolás – sorrendiség, számtani műveletek és összehasonlítás terén.

Célunk:

- ❖ A matematika iránti érdeklődés felkeltése, a logikus gondolkodás megalapozása
- ❖ A gyermekek rendelkeznek életkoruknak és egyéni fejlettségüknek megfelelően
  - sokoldalú érzékszervi megtapasztalásból eredő mennyiségi, formai, és kiterjedésekkel összefüggő ismeretekkel,
  - tapasztalataikat tudják alkalmazni a tevékenységek során

Feladatok:

- A játék során adódó spontán matematikai helyzetek kihasználása, érdekes, a gyermekek kíváncsiságára épülő problémahelyzetek teremtése.
- Pozitív viszony kialakítása, a probléma helyzetek megoldásához a logikus gondolkodás megalapozása, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, tevékenységekben, élethelyzetekben való gyakorlása.
- A kognitív képességek cselekvés során történő fejlesztése, különös tekintettel az érzékelés, észlelés, emlékezés, megértés fejlesztésére.
- Matematikai tartalmú játék kezdeményezése során a gyermekek egyéni fejlettségének, képességeinek figyelembevétele.
- Matematikai halmazokkal végzett feladatoknál a matematikai ítéletek megnevezése.
- A gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességének megalapozása, sajátos logikájának elfogadása, egymás véleményének meghallgatásával, kortárs kapcsolatokban, és problémahelyzetekben.
- A térbeli viszonyok, az irányok és helyzetek pontos megnevezése.

17.5.1. Matematikai képességek kialakítását segítő tevékenységek

- A számfogalom előkészítése, megalapozása.
- Tapasztalatszerzés a geometria körében.
- Tájékozódás térben és síkban.

- A gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált képességfejlesztés.

17.5.2. A fejlődés várható eredményei

- Logikus gondolkodása, logikai következtetései életkorának megfelelnek.
- Problémamegoldó készsége jó
- Számfogalma 10 - es számkörben mozog.
- A halmazokkal való műveletek végzésében jártasak; összehasonlítás: mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Képes halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni.
- Helyesen értelmezi és használja az összehasonlítás, megítélésének fogalmait: hosszabb-rövidebb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb...
- Ismeri az irányokat és helyesen értelmezi feladatvégzése során: jobbra-balra, előre-hátra, lent-fent...
- Helyesen használja a névutókat.
- Felismeri a sorba rendezés logikáját, azt képes jól folytatni, legalább 3 elemszámmal.
- Az alapvető formákat felismeri, azonosítja: kör, négyzet, téglalap, háromszög.
- Képes részekből az egészet kirakni.
- Ismeri az alapvető mértani testeket, azokat képes felismerni és megnevezni (kocka, gömb, téglatest).
- Van tapasztalata a tükrökről, szimmetriáról.
- Felismerik a környezetükben lévő elemi matematikai összefüggéseket.
- Megoldanak alapvető problémahelyzeteket, felismernek tapasztalati összefüggéseket, következtetéseket
- Azonosságokat, különbségeket képes felismerni és megfogalmazni.
- Értik és helyesen alkalmazzák az összehasonlítást kifejező szavakat, relációkat, matematikai összefüggéseket, tapasztalataikat, ismereteiket, a játéktevékenységekben tudják alkalmazni

17.6. A külső világ tevékeny megismerése – mennyiségi és formai színterei

- ❖ A spontán matematikai megismerés általános színterének tekintjük a játékot, a

mozgásos tevékenységeket, ahol természetes környezetben folyik a tapasztalatgyűjtés. Létrejönnek olyan a játék során adódó szituációk, amelyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére, ok– okozati összefüggések felismerésére.

- ❖ A célzott tanulási helyzetekről úgy gondoljuk, hogy a gyermekek eltérő, egyéni képességei, ismeretei, szociokulturális környezete miatt a leghatékonyabb közvetítői az egyéni képességfejlesztés és ismeretszerzés alkalmainak. Az egyéni, páros és mikro csoportos, és kooperatív tevékenykedtetés foglalkoztatás kapcsán az óvodapedagógus differenciáltan foglalkozik a gyermekekkel. Megfigyelheti előre haladásukat, fejlettségi szintjüket, s ennek függvényében tervezheti – egyénre és csoportra szabottan – a magasabb szintre emelést.
- ❖ Négy éves kortól kötetlen formában játékos cselekedtetés, sokoldalú érzékelésen alapuló tapasztalatszerzés útján valósul meg a matematikai nevelés
- ❖ Nagycsoportban mikro csoportban szervezzük a tevékenységeket.

Legfontosabb alapelvünk: hogy ne kész ismereteket és műveleti sémákat akarjunk átadni a gyermeknek. Tegyenek saját felismerést, szerezzenek saját tapasztalatot, ezt támogatva vonjuk be őket az anyaggyűjtő, a kitalálás, a kigondolás, az önálló feladat, és problémamegoldó tevékenységekbe is, amelyek során lehetőség nyílik olyan konkrét műveletekre is, mint az összehasonlítás, megkülönböztetés, lényeges sajátosságok kiemelése. A motoros (mozgásos), az észleléses, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására, megtapasztalására.

A komplex foglalkozások alkalmat adnak, hogy az iskolaérettséghez szükséges:

- tapasztalatokat elmélyítsük, rendszerezzük,
- a részképességeket fejlesszük,
- a gondolkodási műveleteket gyakoroljuk, kognitív képességeket fejlesszük
- a szükséges szokásokat, kialakítsuk, és koruknak megfelelő ismereteket sajátíttassunk el.

17.7. A fejlesztés tartalma

- Az összetartozó dolgok megfeleltetése
- Csoportosítás: tulajdonságok szerinti szétválogatás és halmazba sorolás
- Számfogalom megalapozása
- Halmazok számossága, a számok sorrendben történő ismételtetése és a „Hány?”

kérdés megválaszolásának képessége

- Halmazok összehasonlítása tulajdonságaik szerint
- Sorba rendezés megnevezett mennyiségi tulajdonságok és felismert szabályosság szerint
- Számtani műveletek, halmazokkal végezhető játékos műveletek
- Építések, alkotások szabadon és másolással
- Geometria: a forma és a minta felismerése, azonos és eltérő formák csoportosítása
- Tevékenységek tükörrel
- Tájékozódás térben, síkban, téri irányok

18. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

A munka, a gyermek mindennapi tevékenységének része az óvodai életben. Az életre való felkészítés szerves része, amely az óvodai élet egészében érvényesül. Magában rejtje az önállóságot, az öntevékenység lehetőségeit. Munkavégzés során olyan készségek, tulajdonságok alakulnak ki, amelyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességérzetüket. A munka a gyermek mindennapi tevékenységének része, mely az óvodai élet egészében érvényesül. Megerősítést nyer a munka jellegű tevékenység nevelőértéke, a gyermek saját magához viszonyított értékelés fontossága. Pozitív fejlesztő hatása csak akkor mutatkozik meg, ha a gyermek örömteli, lelkesen vállalt tevékenységén belül valósul meg. Munkavégzésre bármilyen tevékenységben, élethelyzetekben, játékidőben adódik lehetőség. A gyermekek kezdetben önmagukért, saját szükségleteik kielégítéséért dolgoznak az óvodapedagógus közreműködésével. Később már szívesen végeznek önként vállalt munkát társaikért, a közösségért is. A munka sajátossága, hogy bizonyos külső kényszer is motiválja, konkrét cél érdekében történik.

A munkálkodásuk során a gyermekek ismerkednek szűkebb és tágabb környezetükkel, szülőföldjükkel a tárgyi-, és természeti világról egyre pontosabb információ birtokába jutnak. A biztonságos, elérhető és gyermek méretű munkaeszközök használata közben lehetőség nyílik arra, hogy a munkavégzés egyre pontosabb és szervezettebb legyen. Ennek oka, hogy a munkavégzés során, a különböző észlelési formák összekapcsolódnak. A munka nem csak a gyermekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetére is, azt formálja,

átalakítja tevékenysége során.

Célunk

- A munka iránti tisztelet megalapozása, az eredmény megbecsülése, a dolgozó ember szeretete.
- A gyermeki munka megszerettetésén keresztül, alakulnak a munkavégzéshez szükséges, attitűdök készségek, képességek, erkölcsi tulajdonságok, kompetenciák:
  - Kognitív: pontosan értsék meg, mit várunk el tőlük, sajátítsák el az eszközök célszerű használatát, alakuljon az összpontosítási képességük, munkaszervezési képességük
  - Érzelmi-akarati: alakuljon ki önállóságuk, önértékelésük, önbizalmuk, kitartásuk
  - Szociális társas: alakuljon ki a felelősségérzetük, feladattudatuk

18.1. A leggyakoribb munkafajták:

- az óvodai életet végig kísérő önkiszolgáló munka, amely a gyermekek önállóságát, önfegyelmét, kitartását, feladattudatát fejleszti;
- a játékban megjelenő, önmaguk és társaik valós szükségleteit kielégítő munkák, a gyermekek önként vállalt, alkalmi tevékenységei
- a csoporthagyományok ápolásához kapcsolódó munkák (ünnepi készülődések: takarítás, díszítés, a terem átrendezése, meglepetések és ajándékok készítése);
- az élő környezet rendszeres ápolása (növények, állatok gondozása);
- az önként vállalt és kisebb csoportokban is végezhető alkalmi megbízatások
- a játékfajtákkal egybeeső munkák (önként vállalt barkácsolás, a játékeszközök javítása);
- együttműködés a szülőkkel a csoportokért felvállalt munkában

Feladatunk:

- A munka és munkajellegű tevékenységek során fejlődjön kitartásuk, felelősségtudatuk, türelmük, céltudatosságuk.
- Szerezzenek tapasztalatokat, ismereteket.
- Az egyes munkafajták fokozatosan kerüljenek bevezetésre, majd váljanak rendszeres, folyamatos tevékenységgé.
- Saját és mások munkájának elismerésére, megbecsülésére nevelés.
- Fejlődjön egymáshoz való alkalmazkodóképességük.

- Alakuljon ki a gyermekekben az esztétikus környezet iránti igény.
- Tudatos pedagógiai munka során a munkavégzéshez szükséges szokások kialakítása és betartásának, konkrét, reális, fejlesztő értékelése. Az iskolakezdéshez szükséges munkaérettség kialakítása

A legfontosabb azoknak a gyermekméretű eszközöknek és állandó helyüknek a biztosítása, amelyekkel a gyermekek testi épségét nem veszélyeztető munkák önállóan végezhetők.

Fontos továbbá:

- Az emberi munka jelentőségének, az alkotás szépségeinek bemutatása.
- A szülők munkájának megismertetése.
- A gyermekek önálló, szükségletből fakadó munkavégzésének támogatása, a gyermekek próbálkozásainak segítése, a túlvédés és aktivitásuk fékezésének elkerülésével.
- A gyermekek önkéntesen, önállóan, örömmel, képességeik szerint végezhesék a személyükkel kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a közösség érdekében végzett munkatevékenységet. Aktív-cselekvő részvétellel a munkavégzés lépéseinek elsajátítása
- Önálló véleményalkotás, döntési képesség fejlesztése kortárs kapcsolatokban, együttműködés közben
- A közösségért végzett munkák vállalásánál jelenjen meg a helyes önértékelés és önbizalom
- A munka tevékenységek során,- eszköz használat, helyi jellegzetességek- a szülőföldhöz, nemzethez kötődés erősítése
- Beszélő környezet biztosítása, a kommunikációs kedv fenntartása a gyermeki kérdések támogatása a munkavégzés során

Gyermekeink munkára nevelése az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat, amely áthatja minden napjaikat. Könnyen azonosulnak a munka céljával, élvezik az elért eredményeket. A munka az óvodáskor végéig játékos jellegű marad. Legtöbbször külső irányítással folyik, a gyerekektől fegyelmet és kötelezettséget igényel. Ahogy a munkavégzés egyre önállóbbá válik, úgy a gyerekek egyre magasabb fokú együttműködését követeli. Közben alakul szociális magatartásuk, társaikhoz való viszonyuk.

18.2. A munka alapvető feltételei, irányításának alapelvei

- Megfelelő munkaeszközök (célszerűség, méret, anyag stb.), azok rendben tartása.

- Elegendő munkalehetőség (amit csak tud, a gyermek végezzen).
- Elegendő idő a munka elvégzésére (ne kelljen a gyerekeknek egymást várniuk).
- Megfelelő hely, hogy az adott feladatokat kényelmesen, egymást nem akadályozva végezhessék el.
- Nyugodt légkör, hogy békés hangulatban tevékenykedjenek, legyen lehetőségük társaiktól, vagy felnőttől segítséget kérni.

Területei

- a.) Önkiszolgáló munka
- b.) Környezet rendjének megőrzése
- c.) Alkalomszerű munka
  - egyéni megbízatás
- d.) Naposi munka
- e.) Növény, állatgondozás

a) Önkiszolgáló munka

Az önkiszolgálás a gyermek személye körüli feladatok ellátását jelenti. A felnőtt segítségével ismerkedik a tevékenység folyamatával, sorrendjével.

Területei:

- Testápolás
- Étkezés
- Öltözködés

Az egészséges életmódra nevelésnél részletesen kifejtettük.

b) Környezet rendjének megóvása

Lehetőséget adunk a gyermekeknek az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezet átalakítására és rendjének megőrzésére.

- A csoportszoba berendezési tárgyainak átrendezése (játékok, foglalkozási eszközök, tisztálkodási szerek, bútorok)
- A csoport rendjének helyreállítása (asztaltörlés, söprögetés, stb.)
- Udvari játékok, kerti szerszámok rendezése, használata, megfelelő, elérhető és biztonságos helyen való tárolása.
- Környezetvédelmi tevékenységekben való részvétel (levélsöprés, gereblyezés, hulladékgyűjtés)

c) Alkalomszerű munkák

Egyéni, alkalmi megbízatások, a napi élet során folyamatosan adódnak, mely feladatok elvégzése egyfajta önállóság kialakulását eredményezik. Időnként olyan megbízatásokat is teljesítenek, amelyek otthoni előkészületet igényelnek.

- Eszközök, tárgyak, üzenetek átadása
- Gyűjtőmunka
- Ünnepi készülődés (ajándékkészítés, játék javítása, tisztítása, készítése)
- Kisebbségek segítése

d.) Naposi munka

- 5 – 7 éves korban vezetjük be
- A várakozási idő elkerülése ebben a tevékenységben is fő szempont. A munkáért felelős gyermek jelölése, mely segíti a motiváció kialakulását, oly módon történik, amely nem akadályozza a gyermeket a folyamatba-és abból való kilépésben, ill. az egész napos tevékenysége során. (pl. kötény, karszalag, kendő)
- Elsősorban az étkezéseknél, foglalkozási eszközök, előkészítésében, teremrendezés közben valósul meg.

e.) Növény – állatgondozás

Kertet gondoznak, ismerkednek a növények fejlődésével, és tevékenyen részt vesznek a növények ápolásában. Télen gondoskodnak a madarak táplálékáról. A gyermekek munkatevékenységéhez elegendő mennyiségű és minőségű, biztonságos és számukra elérhető eszközök, szerszámok állnak rendelkezésre. Pl.: takarító eszközök, kerti szerszámok

A munkajellegű tevékenység tartalma

Nevelési céljaink megvalósítása érdekében, a gyermek önkéntességét, aktivitását, érdeklődését igyekszünk tudatosan felhasználni. Arra törekszünk, hogy a munkavégzés során biztosítsuk az önállóságot. A munkavégzés olyan rendszeres, folyamatos tevékenység, amely beépül az óvoda nevelési folyamatába. Fontosnak tartjuk a kerti munka végzést. A szülőket arra ösztönözzük, hogy a gyermekek otthon is gyakorolják az önkiszolgálást és a családért végezhető munkajellegű tevékenységet.

18.3. A fejlődés várható eredményei

- Képesek-életkori szinten,- saját személyükkel kapcsolatos feladatok ellátására.
- Szívesen vállal egyéni és közösségért végzett megbízatásokat, és azokat felelősséggel teljesítik.

- A barkácsoláshoz használt eszközöket, anyagokat gondosan rakja el.
- Részt vesz a kerti munkában.
- Az étkezőasztalt esztétikusan teríti meg.
- Étkezés után az edényeket elrakja.
- Aktívan vesz részt a teremrendezésben, ágyazásban.
- Szívesen végez munkajellegű tevékenységet, amelyre a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemző
- Önállóan, örömmel, igényesen végzi feladatát, kisebb megbízatásokat.
- Szívesen segítenek egymásnak, felnőtteknek és kisebb társaiknak.
- Ügyel saját személye és környezete rendjére.
- Kitartóan, aktívan tevékenykednek, munkatempójuk különbségei ellenére képesekké válnak az együttműködésre, szociális magatartásuk (kivárás, tolerancia) a közösségi kapcsolataikat pozitívan befolyásolják

19. A TEVÉKENYSÉGBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

A tanulás az a pedagógiai attitűd igény, amely a gyermeki tevékenységekben biztosíthatja a felfedezés lehetőségét, annak örömét. A gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli, ezért a tanulás során is ebből indulunk ki. A tanulás tapasztalatszerzés, amely sok mozgással és játékkal alakítható. A tanulás, tevékenységekben valósul meg, és a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését segíti elő. Az óvodapedagógus által szervezett tevékenységekben, szervezeti és időkeretekben valósul meg. Fontosnak tartjuk az ismeretek átadását, bővítését, de nem ezek mennyiségi halmozását, hanem a tanuláshoz szükséges alapkészségek, képességek, kulcskompetenciák fejlesztését hangsúlyozzuk. A világban minden, ami megismerhető és befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent, azt komplex foglalkozások rendszerén keresztül juttatjuk el a gyermekekhez.

Célunk:

- Az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése.
- Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.

- Változatos tevékenységek során, a gyermekek meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire, építés közben
  - alakuljon kompetenciájuk,
  - erősödjön attitűdjük, készségeik, képességeik,
  - fejlődjön kreativitásuk.

Feladatok:

- A gyermek tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése, tevékenységekhez való pozitív viszony kialakítása
- Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.
- Spontán, játékos helyzetek kihasználása, spontán tapasztalatoknak, ismereteknek a célirányos fejlesztése
- a gyermeket a tevékenységekben megvalósuló tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segítse.
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségének kiaknázása.
- Tervezett játékokkal és tevékenységekkel felkészülés a mindennapos feladatokra.
- Gyakorlati problémamegoldásra ösztönző helyzetek megteremtése.
- Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembevétele a tevékenység felkínálása során.
- A kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése.
- Személyre szabott pozitív értékeléssel a cselekvéses tanulás segítése
- A gyermekek egyéni képességeinek, fejlődési ütemének, szociokulturális háttérének figyelembe vételével differenciált, egyéni fejlesztése
- Részképesség-lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek és az óvodavezetőnek.
- Tevékenység közben, szokások formálása, szociális együttlét iránti igény felébresztése; türelem, kivárás, alkalmazkodás, egymás segítése
- A gyermek önkifejező törekvéseinek segítése
- Modell értékű kommunikációs helyzetek teremtése a gyermeki kérdések támogatására
- Értelmi,- kognitív- kommunikációs képességek fejlesztése (érzékelés, valóságghű észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, valósághoz közelítő képzelet)
- A gyermekek személyiségének fejlesztése; önállóság, kitartás, pontosság, feladattudat
- A gyermek érési folyamatához személyiségéhez igazított, pedagógiai módszerek alkalmazása

19.1. A tanulás feltétele, formái, típusai, elvei

19.1.1. A tanulás feltétele

Sokoldalú érzékelésen, észlelésen alapuló tapasztalatszerzés lehetőségének biztosítása.

19.1.2. Az óvodánkban lehetséges tanulási formák

- spontán játékban tapasztalatszerzés,
- gyermeki kérdésekre – válaszokra épülő ismeretszerzés,
- célzott megfigyelés, tapasztalat-, élményszerzés (séta, kirándulás),
- cselekvés közben, felfedezés során megvalósuló tanulás.

Egyéni és kiscsoportos differenciált képességfejlesztés

- Megelőzés
- Felzárkóztatás
- Tehetséggondozás

A differenciált képességfejlesztés feltétele:

- A gyermek és környezetének sokoldalú megismerése.
- A gyermek érési folyamatához személyiségéhez igazított pedagógiai módszerek alkalmazásával differenciált tervezés.
- A fejlődés nyomon követése, az eredmények elemzése, szükséges korrekciója.

19.1.3. A gyermek és környezetének sokoldalú megismerése

A sajátos diagnosztikai eszközök pontos vezetése elősegíti a problémák korai felismerését. Lehetőség nyílik arra, hogy egyénre szabott feladatot tudatosan tervezzük. Képet kapunk arról is, hogy melyik gyermeknek lesz szüksége más szakember (logopédus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus) segítségére.

A gyermek érési folyamatához igazított differenciált tervezés

A differenciálás az a folyamat, melyben a gyermekek egyéni szükségletéhez igazítjuk a tapasztalatszerzés, élményszerzés alkalmait.

A kötetlenség a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkoztatási forma. Az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja a fejlődéshez szükséges differenciált tevékenységek feltételrendszerét, és módszereit.

A differenciálás gyakorlata:

- szociális differenciálás (munkaformák kiválasztása, képességek figyelembe vétele a csoportszervezésnél)
- módszertani differenciálás (cselekvéses, felfedező tanulás, megfelelő ingerek, keresztcsatornák működtetése, egyéni munkatempó,- teljesítőképesség figyelembe vétele)
- célra irányuló differenciálás. (prevenció, korrekció, tehetséggondozás, életkori szint, hajlamok és érdeklődés figyelembe vétele)
- eszköz szerinti differenciálás

19.1.4. A fejlődés nyomon követése, az eredmények elemzése, szükséges korrekciója.

A gyermekek fejlődését az erre a célra szolgáló fejlettségmérő lapon követjük az óvodába lépéstől az iskolakezdésig. Az óvodai nevelés a teljes óvodai életet magában foglaló, tevékenységek keretében folyik. A gyermekek iskolaérettségét az egyéni érési tempó figyelembe vételével állapítjuk meg. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés együttes eredményeként kialakul az iskolai munkához szükséges fejlettségi szint.

19.1.5. A tanulás típusai

Az óvónő pedagógiai szabadsága alapján dönt az elvárható és a szükséges szervezeti keretekről a tevékenységalapú tanulási formákról. A foglalkozások kiterjesztett formában alkalmazandók, a szükséges módszertani felkészültség mellett, tervezettek, fokozatos időtartamúak, gyakorlatiasak, tevékenykedtetők. A csoport aktuális fejlettségi állapota, az egyes gyermekek igénye, szükséglete a foglalkozások tartalma és a helyi adottságok függvényében tervezzük, hogy melyik napon, milyen tanulási keretet-formát választunk.

19.1.6. A tanulás szervezési elvei

- A műveltségterületek komplexitása,
- Az ismeretszerzésben, a gyermekek egyéni élményeinek, és tapasztalatainak, a mozgásos-és beszédhelyzeteknek meghatározó szerepe van
- Fontos a tervszerűség és spontaneitás összhangja,
- Egyéni fejlettséghez, eltérésekhez igazodó pedagógiai módszer választás, és differenciált fejlesztés.

A megismerést, a gondolkodás folyamatát, a gyermekek kíváncsiságára, megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére, meglévő tapasztalataira építve irányítjuk. Központi szerepe van a tanulási folyamatban, a mozgásos, cselekvéses felfedező tevékenység biztosításának, valamint, a sokoldalú érzékelésen (vizuális, hallási, tapintásos) alapuló tapasztalat-és élményszerzésnek. A képességek fejlesztéséhez szükséges az ismeretek rendszeres feldolgozása, az alkalmazkodó képesség lehetőségeinek megteremtése. Képességeket tevékenységekben fejlesztünk, a beszéd és a gondolkodás egységével. Az értelmi nevelés során, nem a kész ismeretek és cselekvésformák átadására törekszünk, hanem a „tapasztalni – megismerni” elvet hangsúlyozzuk.

A tanítás-tanulás folyamatában olyan óvónő-gyermek közötti kapcsolat kiépítésére törekszünk, amelynek alapja a bizalom, a megértés, a szeretet. Az ilyen meghitt kapcsolatban, a gyermek, szorongások nélkül, felszabadultan, örömteli kíváncsiságát kielégítve fejlődhet.

20. INTÉZMÉNYÜNK FELADATA, ALAPTEVÉKENYSÉGE

20.1. Intézményünk alaptevékenysége:

Az óvoda ellátja:

- Az óvoda a gyermek három éves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételtől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden a településen, fővárosi kerületben, vagy ha a felvételi körzet több településen található, az érintett településeken lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető.
- Az intézményben megvalósul a halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek integrált nevelése.

- Az intézmény közétkeztetést végez.

Alapító Okiratunk megváltozott a 2021 - 2022. nevelési évben, ezért intézményünk, már nem fogad, különleges bánásmódot igénylő gyermekeket. Ilyenek a sajátos nevelési igényű (SNI – s), illetve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTM – es) gyermekek.

- Intézményünk továbbra is foglalkozik a gyermek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek (HH, HHH) nevelésével.

Célunk:

A gyermek olyan elfogadó környezetben nevelkedjen, amelyben harmonikus személyiségfejlődését, eredményeit, erőit, sikeres próbálkozásait értékeljük.

21. A GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI FELADATOK, TEVÉKENYSÉGEK

Célunk:

- ❖ A gyermeki jogok maradéktalan érvényesülése a jogszabályok naprakész ismeretében.
- ❖ A gyermek testi-lelki egészségének megóvása felvilágosítással, balesetvédelmi előírások betartatásával, a veszélyhelyzetek feltárásával és elhárításával, a szülő – és szükség esetén más szakemberek – bevonásával.
- ❖ Prevenció során feltárni a tényeket, okokat, amelyek a gyermekek fejlődését akadályozhatják, hátrányosan befolyásolják, veszélyeztethetik.

Feladatunk:

- ❖ Intézményi gyermekvédelmi felelős biztosítása.
- ❖ Megadni minden segítséget a hátrányok kompenzálásához, egyéni bánásmóddal, a családgondozás keretei között.
- ❖ Gyermeki és szülői jogok megismertetése és érvényesítése az óvodában
- ❖ Családot, gyermeket megillető kedvezmények ismerete, a hozzájutás segítése.
- ❖ Magatartási függőség és a gyermeket veszélyeztető bántalmazás megelőzése.

21.1. Gyermekvédelmi felelős feladatai

- ❖ Koordinálja a szociális és pedagógiai tevékenységeket, partneri kapcsolatot alakít ki más szakemberekkel (védőnő, családsegítő, óvodapszichológus stb.).
- ❖ Közös esetmegbeszéléseken vesz részt.
- ❖ Szociális eredetű, testi, lelki, mentális egészséget érintő pedagógiai problémákkal foglalkozik.
- ❖ Az ismeretek birtokában megteszi a szükséges lépéseket.
- ❖ Gondoskodik a balesetvédelem biztosításáról.
- ❖ Segíti az óvodapedagógusok munkáját.
- ❖ Munkáját megbízás alapján végzi.
- ❖ Évente elkészíti a gyermekvédelmi programot, gyermekvédelmi ismereteit karbantartja, bővíti. Az óvoda gyermek családi helyzetének felmérését az óvodapedagógusok bevonásával évenként elvégzi (a nyilvántartás szempontjait az aktuális jogszabályok szerint állítja össze).
- ❖ Rendszeres kapcsolatot tart az óvodapedagógusokkal, óvodavezetővel, esetmegbeszéléseket tart.
- ❖ Szükség esetén családlátogatásokat szervez.
- ❖ Megszervezi, lebonyolítja a szükséges támogatásokat.

21.2. A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések, szociális hátrányok enyhítését segítő feladatok, tevékenységek

A gyermekek, napjainkban egyre több negatív hatásnak, veszélynek vannak kitéve. Ezért óvodánkban a szociálisan hátrányos körülmények között élő gyermekek problémáit igyekszünk kezelni, törekszünk a veszélyeztetettségük megelőzésére, illetve megszüntetésére. Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása akkor valósulhat meg, ha minden gyermek számára biztosítottá válik emberi méltósághoz való jog. Alapvető feladatunk, hogy minden gyermek hozzájusson minden olyan szolgáltatáshoz, amely biztosítja személyiségük kibontakoztatásának lehetőségét.

A gyermek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések célja

Az egyéni bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény szellemében a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek

- ❖ oktatási és társadalmi integrációjának támogatása
- ❖ minőségi neveléshez való hozzáférés és az integráció biztosítása
- ❖ esélyegyenlőség növelése
- ❖ hátrányok csökkentése
- ❖ egyéni szükségleteknek megfelelő speciális fejlesztés
- ❖ az iskolába való átmenet segítése

Célunk:

- ❖ Megfelelő minőségű és időtartamú óvodai nevelés a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére.
- ❖ Gyermekközpontú, családtámogató szemlélet kialakítása.
- ❖ Csökkenjen a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek körében az SNI minősítés, az igazolatlan hiányzások száma.
- ❖ Megfelelő időben kezdhessék meg iskolai tanulmányukat.

Feladatunk:

- ❖ A rossz anyagi helyzetben lévő, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek segítése, helyzetük figyelemmel kísérése. (integrációt elősegítő csoportalakítás, igazolatlan hiányzások csökkentése stb.)
- ❖ Óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés az anamnézis elkészítésével.
- ❖ Családlátogatások szervezése az óvodába lépést megelőzően.
- ❖ Kedvezményes étkezés biztosítása.
- ❖ Javaslat tétele rendszeres gyermekvédelmi támogatás folyósítására.
- ❖ Beilleszkedési nehézséggel, magatartási problémával küzdő gyermekeknél pszichológus bevonása.
- ❖ A gyermekek jogainak fokozott védelme.
- ❖ Rendszeres teammunka az óvodapedagógusok részvételével (esetmegbeszélések)
- ❖ Rendszeres kapcsolattartás a gyermekek szüleivel.

A fenti feladatok összefogását az intézményvezető által megbízott gyermekvédelmi felelős végzi, aki folyamatosan kapcsolatot tart a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat szakembereivel, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatokat ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.

22. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével. Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekek tevékenységét óvodapedagógus irányítja.

Intézményünk, egy csoportos óvodaként, egy vegyes életkorú heterogén csoporttal működik.

A felvehető gyermek létszám az alapító okiratban meghatározott 30 fő.

Nevelési programunk hatékonyságát elsősorban az óvodapedagógus felkészültsége, helyzetfelismerése, egyénisége határozza meg.

22.1. Az óvodai élet megszervezése

Napirend, heti rend kialakítása

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a **napirendünk** és a **heti rendünk** biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

A **napirend** igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek. A legtöbb időt a napirendben a szabad játéktevékenységre fordítjuk. A tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítására törekszünk, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napirend lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, a szabadjáték kiteljesedésére megfelelő időt biztosít arra, hogy a gyermek minden tevékenységét befejezze, pontosan elvégezze. Figyelembe vesszük a gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítésére fordítható időkeretet. Így a napirendben vannak rendszeresen ugyanabban az időben végzett tevékenységek, (étkezés, gondozás, mindennapos testnevelés) melyek segítik a gyermeket eligazodni az időben, és nyugalmat, folytonosságot, támaszt biztosítanak.

Mivel az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van – az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti

önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző dajkával –, ezért a napirend kialakításánál figyeltünk arra is, hogy ezekre a tevékenységekre is elegendő idő jusson. A párhuzamos napirend biztonságot és eligazodási támpontot ad a gyerekeknek.

A napirend állandó (étkezés, pihenés, öltözködés, testápolás) és rugalmas elemei biztosítják, hogy érvényesüljön a folyamatos óvodai életszervezés:

- lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, elegendő időt biztosítva arra, hogy a gyermekek minden tevékenységüket befejezhessék, pontosan elvégezhessék;
- hosszú időt ad a játékhoz és a mozgáshoz;
- lehetőséget ad
  - a tevékenységekbe való folyamatos átmenetre, a csoportos helyzetek oldására,
  - az életkorból adódó és az egyéni igénytől függő időszükséglet biztosítására (pihenés, gondozási tevékenységek...),
  - az időjárástól függően a szabadban tartózkodás idejének változtatására.

A csoportban biztosítani kell az alternatív pihenést, az 5-7 évesek esetében minimálisra kell csökkenteni a délutáni pihenő időt. Lehetőséget kell teremteni a csendes tevékenységek és a szabad játék megvalósítására.

A szeptember 1-jétől május 31-éig terjedő időszak napirendjét a fentiek szerint, a gyermek biológiai (életkor, alvás-, mozgásigény, ebéd rendszeres időpontja), társas szükségleteit szem előtt tartva alakítjuk ki.

A nyári időszak napirendjét is gondosan és tartalmasan tervezzük meg. Az év közben már kialakított szabályok, szokások normarendszer megtartásával adjunk lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezze, és kötetlenebb formában biztosítsuk számukra a változatos tevékenységet.

A heti rend nem napokhoz kötött tevékenységeket jelent, hanem az óvodapedagógus által választott egy-egy téma köré tervezett ismeretek, tapasztalatok, élmények feldolgozását segítő komplex tevékenységek.

A heti rend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportokban, és lehetőséget nyújt a normarendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A befogadás idején ügyelünk a rugalmasabb és alkalmazkodóbb heti rend összeállítására. Később az iskolára való felkészítés feladatai a heti rend pontosabb betartását kívánják meg.

NAPIREND		
Szeptember 1 – Május 31-ig		
IDŐTARTAM		TEVÉKENYSÉG
6:30	10:30	Párhuzamos tevékenységek: gyülekezés, szabad játék, szabadon választott tevékenység, folyamatos tízórai, óvodapedagógus által szervezett tevékenységek, Kötelező mozgás heti egy alkalommal, mindennapos mese, mindennapos mozgás Testápolás, öltözködés az udvari játékhoz
10.30	12:45	Udvari játék, levegőzés, séta
12:45	12:30	Öltözködés, testápolás, naposi munka, ebéd
12:30	13:00	Naposi munka, testápolás, fogmosás, Előkészület a pihenéshez,
13:00	15:00	Mese, pihenés, egyéni szükségleteh igazodó ébredés
15:00	17.00	Párhuzamosan tevékenységek: Öltözés, testápolás, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvodapedagógus által szervezett tevékenységek

NAPIREND		
Június 1 – Augusztus 31-ig		
IDŐTARTAM		TEVÉKENYSÉG
6:30	11.45	Párhuzamos tevékenységek: gyülekezés, szabad játék, szabadon választott tevékenység, testápolás, folyamatos tízórai, óvodapedagógus által szervezett tevékenységek, mindennapos mese, mindennapos mozgás, udvari játék, levegőzés, a test edzése (napfürdő, vízfürdő)
11:45	12:30	Öltözködés, testápolás, naposi munka, ebéd
12:30	13:00	Testápolás, fogmosás, Előkészület a pihenéshez, pihenés,
13:00	15:00	Mese, pihenés, egyéni szükségleteh igazodó ébredés
15:00	17.00	Párhuzamosan tevékenységek: Öltözés, testápolás, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvodapedagógus által szervezett tevékenységek

22.1.1. Az óvodai nevelés tervezése

A tevékenységek megszervezésénél maximálisan biztosítjuk a gyermeki jogokat, figyelembe vesszük a gyermek aktuális állapotát, szükségleteit, érdeklődését, terhelhetőségét. Ezek kielégítésére indirekt, a gyermeki aktivitást biztosító módszereket alkalmazzuk.

HETIREND		
KORCSOPORT	KÖTÖTT FOGLALKOZÁS	CSOPORTOS FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSE
3 - 4 éves		A külső világ tevékeny megismerése Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc Mozgás Mindennapi mozgás
4- 5 éves	Mozgás Mindennapi mozgás	A külső világ tevékeny megismerése Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
5 – 7 éves	Mozgás Mindennapi mozgás	A külső világ tevékeny megismerése Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

22.1.2. A szervezett tanulás munkaformái:

Frontális	Mozgásos játékok, Mindennapi mese
Mikro csoportos	A külső világ tevékeny megismerése, Verselés, mesélés Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, Ének, zene, énekes játék, gyermektánc, Mozgás, Mindennapi mozgás
Kooperatív	A külső világ tevékeny megismerése, Verselés, mesélés, Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint
Páros	Együttműködés rokonszenvi alapon, mely segíti a nevelés eredményességét. Tanulási motiváció kialakítását célozza, részképességek fejlesztése.

Az óvodapedagógus által szervezett tevékenységek időkeretei korcsoportonként

Az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozások:	3 - 4 éves korban	4 - 5 éves korban	5 – 7 éves korban
Mozgás	Heti 1x (10-15perc)	Heti 1x (20-30 perc)	Heti 1x (35-40perc)
A külső világ tevékeny megismerése	Heti 1x (10-15 perc)	Heti 1x (15-20 perc)	Heti 1x (30-35 perc)
Verselés, mesélés	Napi 5-10 perc	Napi 10-15 perc	Napi 20-25 perc
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Heti 1x (10-15 perc)	Heti 1x (15-20 perc)	Heti 1x (30-35 perc)
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	Heti 1x (10-15 perc)	Heti 1x (15-20 perc)	Heti 1x (30-35 perc)
Egyéni fejlesztés	Naponta, illetve a sajátos nevelési igény szerint.		

A tervezőmunka az éves munkaterv alapján történik. A tevékenységek tervezése a nevelési év elején történik, összeállításánál figyelembe vesszük a gyermekek életkori sajátosságait. Feldolgozása játékos tevékenységek során történik, a gyermekek érdeklődését figyelembe véve, az azonos témakörű tevékenységekkel összhangban. A sok ismétlés és az egymásra épülő tevékenységek eredményt hoznak, amely a gyermekek fejlődésében mutatkozik meg. Feldolgozásuk játékos, érdekes, ugyanakkor fejlesztő.

23. A GYERMEKEK MEGISMERÉSÉT ÉS FEJLESZTÉSÉT, A FEJLŐDÉS NYOMON KÖVETÉSÉT SZOLGÁLÓ DOKUMENTUMOK

23.1. A gyermekek mérése és értékelése az óvodában

A gyermekek fejlődéséről feljegyzéseket készítünk. A feljegyzések a gyermekek megismerését, fejlődését tükrözik. A személyiséglapok a tudatos munkát segítik, segítséget adnak számunkra a szülők tájékoztatásában gyermekük fejlődéséről.

Cél: Olyan mérési, értékelési eljárások alkalmazása, amelyek a gyermekek megismerését szolgálják. A reális és szakmailag megalapozott értékelés az alapja a további fejlesztési feladatoknak. A szülők folyamatos és egyéni tájékoztatást kapnak gyermekük fejlődéséről.

Alapelvnek tekintjük:

Az óvoda, nevelési intézmény, így a lehetséges és szükséges mérések ennek megfelelően tervezettek. A nevelés-tanulás egymásra ható és egymást feltételező folyamatát kívánjuk a mérésekben tükröztetni.

Az egyéni fejlődést tartalmazó dokumentum intézményi szintű szempontjai:

A differenciált egyéni képességfejlesztésnek mindenhol érvényesülni kell, kiemelten a hátrányos helyzetű és a tehetséges gyermekek esetében. Minden óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy melyik gyermeket miben, mivel kell megsegíteni, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön. Ehhez elengedhetetlen a fejlődési szakaszok nyomon követése, mérése, értékelése és a további fejlesztési menet meghatározása.

A gyermek fejlődésének figyelemmel kísérése

A jogszabály előírása szerint kötelező a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét rögzíteni szükség szerint, de legalább fél évente. Rögzíteni kell a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat.

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció a gyermek fejlődéséről folyamatosan vezetett olyan dokumentum, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát.

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció – fejlődési napló – tartalmazza:

- a gyermek anamnézisét,
- a gyermek fejlődésének mutatóit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődés), valamint a gyermekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket,
- a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,
- amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait,
- a szakértői bizottság megállapításait, a felülvizsgálat eredményeit
- a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket.

Az egyéni képességfejlesztésnek mindenhol érvényesülni kell. Az óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy melyik gyermeket miben, mivel kell fejleszteni ahhoz, hogy önmagához képest

optimálisan fejlődjön. Ehhez elengedhetetlen a fejlődési szakaszok nyomon-követése, megfigyelése, elemzése, értékelése és a további fejlesztési menet meghatározása.

Kiemelt jelentőségű a gyermekek megfigyelése, a spontán és irányított szempontok alapján szerzett információk rögzítése. Az óvodapedagógusi munka hatékonyságát a csoport egészének neveltségi szintje mutatja, amelyhez csoportonként tényfeltáró elemzés is társul.

A gyermek és körülményeinek megismerése már a beiratkozást követő családlátogatással elkezdődik, majd folytatódik az óvodába kerülés előtti időszak feltárásával, anamnézis felvételével. A gyermek fejlődését fejlettségmérő lapon rögzítjük, és követjük az óvodába lépéstől az iskolakezdésig (általános nevelési területek). Megfigyeléseinket folyamatosan dokumentáljuk. Az ezeket az információkat tartalmazó dokumentumokat a gyermek személyiségdossierében „fejlődési napló” címen tároljuk. A gyermekek mérése pontozásos módszerrel történik, amelynek eredményeként számszerűsített adatokat kapunk. Rendszerünk alkalmas az egyéni és a korcsoportonkénti eredmények rögzítésére is, így könnyen nyomonkövethető a gyermekek fejlődésének folyamata. A gyermek rajzfejlődésének főbb állomásait mutató produktumait egybegyűjtjük (pl. emberábrázolás). Amennyiben a gyermek a szakszolgálat által készített szakvéleménnyel is rendelkezik, úgy ez a dokumentum is bekerül a dossieréba.

A gyermek fejlődéséről, a fejlődési naplóban rögzített adatokról, legalább fél évente, – egyéni fogadóóra keretében – tájékoztatjuk a szülőket, akik aláírásukkal igazolják, hogy gyermekük fejlődéséről tájékoztatást kaptak, illetve nyilatkoznak egyetértésükről a rögzítettekkel kapcsolatosan.

23.2. Az információk rögzítését szolgáló dokumentumok

Dokumentum	Mérési, értékelési területek, szempontok	Információ rögzítése
Anamnézis lap	A gyermek óvodáskor előtti fejlődésének, a család szocio-kulturális jellemzőinek megismerése	Óvodáskor kezdetén
Családlátogatás feljegyzései	Abban az esetben, ha történt családlátogatás, ennek tapasztalatait feljegyezzük	Óvodáskor kezdetén

Befogadás tapasztalatai	Feljegyzések a befogadás időszakában történt megfigyelésekről (szülős beszoktatás igénybevétele)	Óvodáskor kezdetén
Fejlettségmérő lapok	<ul style="list-style-type: none"> - Mozgásfejllettség - Testséma fejlettség - Téri tájékozódás, a térbeli mozgás fejlettsége - Értelmi fejlettség - Finommotoros koordináció fejlettsége - Nyelvi kifejező készség - Szociális fejlettség - Szociális érettség - A tanulási tevékenység jellemzői 	Óvodáskor kezdetén - bemeneti mérések, félévi mérések, kimeneti mérések – óvodáskor végén
Fejlettséget követő lapok kimeneti célokkal	<ul style="list-style-type: none"> - Testi fejlettség, egészségi állapot - Mozgásfejlődés - Érzelmi- szociális fejlődés - Értelmi fejlődés - Verselés-mesélés - Zenei képességek - Vizuális képességek - Általános tájékozottság - a beszéd fejlődése - A munka jellegű tevékenységekhez való viszonya 	
Egyéni fejlesztési terv	Tehetséges gyermekek, HHH gyermekek, SNI ill. BTMN gyermekek számára	Havonta

A mérés során keletkezett dokumentumok felhasználása

Az óvodapedagógus számára	A szülő számára
A kapott eredmények alapján megvalósul az egyénre szabott fejlesztés	Jelentős információhordozó
Az eredmények újabb mérések adataival bizonyítják a változásokat.	A szülő a konkrét adatokból látja, a gyermeke aktuális fejlettségi szintjét.
	A tájékoztatás a családdal való együttműködés gerincét képezi
	A mérési eredmények megbeszélése a HHH gyermek szüleinek és pedagógusának részvételével

23.2.1. A csoport előrehaladásának értékelése

Cél: A nevelés folyamatát nyomon követve a csoportok szokás- és szabályrendszerének megfigyelése, mérése, értékelése a kapott eredmények alapján, tovább fejlesztés.

A csoport előre haladásának figyelemmel kísérésével az óvodapedagógusok munkájának, meghatározása.

Nevelési év végén az óvodapedagógusok értékelik a csoport elért eredményeit, az egészséges életmód, az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés, a mozgás, a játék, a munka, a külső világ tevékeny megismerése, verselés, mesélés, rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, ének, zene, énekes játék, gyermektánc területén.

Az összegzett tapasztalatokra, valamint az éves mérési eredményekre épül a következő nevelési év nevelési, fejlesztési terve.

A csoporton belüli neveltségi szint személyes megfigyelésen alapul, amely a csoportban dolgozó két óvónő munkájának megfigyelésére, valamint az egyéni összegző mérés eredményeire épül.

A gyermekek társas helyzetének vizsgálatához évente szociometriai mérést alkalmazunk.

24. A SZÜLŐ, A GYERMEK, A PEDAGÓGUS EGYÜTTMŰKÖDÉSÉNEK FORMÁI – AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az alapelveinkkel összhangban, saját nevelési céljainkat és feladatainkat a családi nevelés kiegészítéseként tervezzük meg, mert tiszteljük, hogy a gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége. Ebben az együttműködésben felvállaljuk a kezdeményező szerepet. A nyitottság mindenekelőtt lehetőségek megteremtése a szülők fogadására, az óvoda-család jó kapcsolatában nyilvánul meg. Intézményünk kiemelt feladata a szülőkkel való együttműködés tartalmi megújítása.

Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

A gyermekek életvitelét a családok szokásrendszere határozza meg, ezért fontosnak tartjuk, hogy megismerjük azt, illetve törekszünk az óvodai szokásrendszer megismertetésére, hogy a kettőt összehangolva, közösen együttműködve fejlesszük a gyermekeket. Szeretnénk gyermekeink fejlesztését a szülők együttműködésével megvalósítani, melynek alapja a kölcsönös bizalom és tisztelet. Nyitottak vagyunk a családok problémái iránt, lehetőségeinkhez mérten mindenben partnerként segítünk, a jó kapcsolat kialakításában kezdeményezők, vagyunk, de mi is elvárjuk az őszinte, segítőkész együttműködést. Az együttműködés egy folyamat, amelyet nem csak időszakos cselekvések sorozatának tekintünk. Pontosan kell tudnunk, hogy mit várunk el egymástól, amelynek alapja a rendszeres véleményfeltárás, ami a minőségbiztosítás megvalósításának is egyik fontos alappillére.

Ebben a munkában csak akkor lehetünk eredményesek, ha megismerjük partnereink igényeit, elégedettségét és elégedetlenségét.

24.1. A szülő, a gyermek a pedagógus együttműködésének célja

Célok: A személyiségi és a szülői jogok tiszteletben tartásával

- elismerjük a nevelésben a család elsődlegességét, erősítjük a jó partneri viszonyt
- kapcsolatunkat áthatja a kölcsönös tisztelet, felelősség, bizalom és az elfogadó toleráns magatartás.
- A szülő, gyermek, pedagógus, segítő szakemberek hatékony együttműködése, kommunikációja.
- Az óvoda és a családok egymás iránti tiszteletének, bizalmának erősítése.
- Kölcsönös segítségnyújtás, a pedagógiai együttműködési formák, lehetőségek feltárása.
- A gyermekén keresztül pozitív hatás gyakorlása a szülőkre.

24.1.1. Az együttműködés alapelvei

- A nevelésben a család elsődlegességének elismerése, tisztelet a szülő iránt.
- A család szokás-norma rendszerének megismerése, elfogadása.
- A gyermek fejlődéséről folyamatos, hiteles tájékoztatás.
- Pedagógiai elvünkkel egyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása, eredményességének figyelemmel követése
- A családi nevelés hiányosságaiból eredő hátrány, kötelességszerű csökkentése.
- A gyermek fejlettségének és a fejlődés egész családot érintő rizikó faktorainak mérlegelése, az erősségekre építés elve alapján

Feladatok:

- Az együttműködés érdekében az óvoda alapelveinek, céljainak, feladatainak összehangolása
- A családok életében azon pontok megkeresése, amelyen keresztül a gyermekek mélyebb megismeréséhez, megértéséhez vezet az út.
- A hagyományos együttműködési formák felülvizsgálata, a jól működők továbbfejlesztése, a kevésbé jól működő formák elhagyása
- A gyermek személyiségének fejlesztéséhez kitűzött alapelvek, célok, feladatok egységes értelmezése és megvalósítása.
- Konkrét feladatok meghatározása az eredményes együttműködés érdekében.
- Pedagógiai elveinkkel megegyező szülői kérések, javaslatok figyelembevétele, megvalósítása
- Együttműködési tartalmak meghatározása.
- A partneri igények, elégedettség és elégedetlenség mérési módjának meghatározása.

A szülőkkel történő együttműködés már az óvodába lépés előtt megkezdődik

- szülő fogadása, az óvoda bemutatása
- szülői tájékoztatás a leendő óvodások szülei számára
- útmutatók, küldetésnyilatkozatok eljuttatása a leendő szülőknek, melyből megismerhetik a helyi nevelési program fő vonalait

Az óvodapedagógusok, szülők, gyermekek együttműködésének formái, tovább fejlesztésének lehetőségei:

- kiemelt fontosságú, a szülőkkel való szoros kapcsolattartás
- családlátogatás, a gyermek, otthoni környezetének megismerése óvodakezdés előtt
- fogadó óra (a megbeszélések a gyermek fejlődésének a szülővel való együttes nyomon követését szolgálják)
- internetes kapcsolattartás, elektronikus levelezés
- faliújság
- szülői értekezletek szervezése
- szülői közösség működésének segítése
- játszónapok, foglalkoztató tevékenységek, nyílt napok lehetőségének megteremtése
- közös kulturális programok szervezése
- ünnepeinken való részvétel
- az óvodát népszerűsítő egyedi programok megvalósítása

24.1.2. Az együttműködés tartalma

- Családlátogatás célja: Megismerni a gyermekek közvetlen környezetét, szociokulturális hátterét, felmérni helyét a családban, tájékozódni a család nevelési elveiről, szokásairól.
tervezett idő: óvodáskort megelőző családlátogatás
- Befogadással biztonságot nyújtó, szeretetteljes családi légkör megteremtése. A csoportról pozitív kép kialakítása, mely meghatározza a gyermek későbbi közösségi életét, személyiségének alakulását, formálódását
- Szülői értekezleteken az óvodát, a csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témákat, feladatokat, programokat, problémákat beszéljük meg. Sor kerül a szülő

véleményének, javaslatának meghallgatására és figyelembevételére (tervezett idő: nevelési év elején, félévkor). Alkalmankénti szülői értekezlet

- Fogadó óra: ezek az alkalmak lehetőséget adnak, olyan információk cseréjére, amelyek a gyermek fejlődésével, vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak
- Egyéni beszélgetések: gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, befolyásolása
- Visszatérő családlátogatás: a családban történő problémák feltárására, megoldására, hiányzás esetén
- Nyílt nap: a szülőknek lehetőséget biztosítunk, az óvodai életbe való betekintésre. A szülők személyes élményeik alapján gyermekük új vonásait, tulajdonságait fedezhetik fel, képet kapnak gyermekük közösségben elfoglalt helyéről, viselkedéséről, aktivitásáról, módjuk van, a társakkal való összehasonlításukra is.
- Közös programok: lehetőséget teremtenek a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás szokásainak, normáinak, értékrendjének még jobb megismerésére, nevelési elveink közelítésére (leendő óvodások fogadása, farsang, gyermeknap, kirándulás, munka délutánok)
- Napi kapcsolattartásra, az óvodai napirend zavarása nélkül van lehetőség. Óvodába érkezéskor, távozáskor. Óvodánk nyitott és rugalmas, hozzájárulunk ahhoz, hogy a szülő folyamatosan tájékozott legyen gyermekével kapcsolatos eseményekről, fejlődésről.

24.1.3. Kapcsolattartás lehetősége

Formája	Tartalma	Résztvevők
Beiratkozás	- személyes kapcsolat felvétel - személyi adatok rögzítése - az óvoda bemutatása	- óvodavezető - szülő - gyermek
Családlátogatás Megelőző családlátogatás Visszatérő családlátogatás	- anamnézis felvétel - a gyermekek életkörülményeinek megismerése, - felmerülő problémák megbeszélése (pl. hiányzás)	- óvodapedagógusok - család
Óvodakezdés Ismerkedő napok	- Anyás, apás beszoktatás, - a bizalom kiépítése - motiváció kialakítása a tevékenységek iránt	- óvodapedagógusok - gyermek - szülő

Szülői értekezlet		
Ismerkedő szülői értekezlet	az óvoda életével kapcsolatos információk megbeszélése, házirend, beszoktatás - ismerkedés a helyi programmal - a csoport életének ismertetése	- óvodapedagógusok - szülő
Ismétlődő szülői értekezlet	- kiválasztott témák, események, programok / bizalomépítés/	
Alkalmankénti szülői értekezlet	- aktuális témák	
Nyílt nap,	- betekintés az óvoda mindennapjaiba	- óvodapedagógus - gyermek - szülő
Fogadóóra fogadó óra Háromhavonta	- szülő - óvónő személyes hangvételű egyéni problémák megbeszélése - HHH gyermekek fejlődéséről tájékoztatás	- óvodapedagógus - szülő
Környezetvédő napok	- környezetvédelmi tevékenységek - kísérletek, megfigyelések	- gyermek - óvodapedagógus
Teadélután	- kellemes hangulatú beszélgetések, játék - kapcsolat – bizalom kiépítése	- óvodapedagógus - szülő, gyermek
Egészségvédő	- egészséges életmód - gyümölcssaláta, zöldséges szendvics	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Karácsonyi kézműves délután	- közös készülődések, vendégvárás, ünnepvárás - érzelmi kapcsolat mélyítése, - gyertyagyújtás, hagyományápolás - sütemények készítése (mézes kalács, sült alma)	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Farsang	- vidám hangulatú együttlét, közösség formálás, hagyományápolás	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Anyák napja	Meghitt, közös együttlét, műsor, ajándékkészítés	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Gyermeknap,	A családokkal közös élmények, az óvodai kötődés erősítése	- gyermek - óvodapedagógus - szülő
Szabadidős programok	Kirándulás, közös játékelmény, szalonnasütés	- óvodapedagógus - szülő, gyermek
Kérdőívek Véleményláda Faliújság	- elégedettségvizsgálat /szülői értekezlet, rendezvény/	- óvodapedagógus - szülő

Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül. Nem vállalhatjuk át a családi nevelés feladatainak megoldását, de hozzájárulunk a családi nevelés, okozta hátrányok, fejlődésben történő lemaradások kompenzálásához. A gyermek reális megismeréséhez, értékeinek felfedezéséhez

alapszükségleteinek kielégítéséhez az önálló véleményalkotásra, döntési képességeinek fejlődésére a szülőket hozzásegítjük a gyermekek óvodai fejlődéséről való rendszeres és hiteles tájékoztatással. Szükség szerint alkalmazzuk a családközpontú beavatkozást. (Szükség szerint felhívjuk a szülők figyelmét saját jogaikra, kötelességeikre.)

A hagyományosan jó kapcsolat konkrét tevékenységeken keresztül mérhető leginkább. A munkaterv, tartalmazza az óvodában elérhető, a családi nevelés gyakorlatát segítő szolgáltatásokat (gyermekjóléti szolgálat, egészségügyi intézmények, szociális ágazat bevonása, fogadó óra, szülők bevonása különböző módszerekkel a nevelési folyamatba, projekt hetek közös megvalósítása). Évről évre megrendezzük a szülők aktív közreműködésével az óvoda hagyományos ünnepeit (karácsony, farsang, anyák-napja, évzáró, gyermeknap). Hagyományos az óvodai életet bemutató nyílt nap, melyek iránt nagy az érdeklődés.

A résztvevő szülők elismeréssel szólnak az óvoda nevelési módszereiről, eredményeiről.

A program előkészítés időszakában kérdőíven keresztül ismertük meg – az óvodai szolgáltatás igénybevevőinek – a szülők véleményét, javaslatát, szükségletét. Az értékelés kapcsán örömmel összegeztük a szülők jó minősítését, elismerését. Megfogalmazták javaslataikat, melyeket természetesen figyelembe veszünk.

Kapcsolat az óvodai élet során:

- az intézmény fenntartójával
- a székhely intézménnyel (iskola)
- az intézmény vezetőjével
- a társintézményekkel
- a polgármesteri hivatallal
- a pedagógiai szakszolgálat intézményeivel
- a gyermekjóléti szolgálattal
- a családsegítő központtal
- a gyermekvédelmi kapcsolattartóval
- a szakértői és rehabilitációs bizottsággal
- a kormányhivatalokkal
- az egészségügyi szervezetekkel
- a gyermekorvosi rendelővel
- a közművelődési intézményekkel

A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában az óvoda a kezdeményező.

24.2. Az óvoda kapcsolatai

Óvoda- Iskola

Nevelésünk egyik fő feladata, hogy a gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként az óvodás az iskolai élet megkezdésére éretté válik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre. A zökkenőmentes iskolakezdés elősegítése érdekében a helyi sajátosságok, szokások figyelembe vételével korrekt kapcsolatra törekszünk az iskolával.

Az együttműködés alapelvei

- Kölcsönös nyitottság, bizalom nevelőpartneri viszony
- Közös dokumentumok ismerete
- Nevelési feladatok összehangolása
- Közös programok

Célunk:

A kudarcmentes iskolakezdet, az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése

Feladataink

- Az iskolakészültséget támogató pedagógiai munka (tanulási képességek, kulcskompetenciák, egyéni differenciált képességfejlesztés)
- Az iskolaválasztás segítése (tanítónők megismerése, nyílt napok, közös programok, kirándulások)
- Gyermek fejlődésének után követése

Az együttműködés formái

Látogatások, tapasztalatcserék, közös programok, bemutatók, fórumok, egymás rendezvényein való részvétel.

Az együttműködés tartalma

- Pedagógusok kölcsönös látogatása az óvoda nagycsoportjába, ill. az első osztályba
- Folyamatos tervszerű ismerkedés az intézmények munkájával és a gyermekekkel (nyílt napok, iskolai óvodai látogatások)
- Az intézményi programokon való részvétel

Óvoda- Fenntartó

Kapcsolatunk egyrészt a közoktatási törvényből adódóan és egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt támogató, segítő jellegű.

Problémáink megoldására a konstruktivitás a jellemző. Kapcsolattartásunk formája a kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések, beszámolók.

Óvoda- Közművelődési Intézmények

A Művelődési Ház és Könyvtár kínálatából a nevelési feladatok sokoldalú színes megoldását segítő programokat választunk, melyek alkalmazkodnak a gyermekeink életkori sajátosságaihoz és életkorához.

- A rendezvények jó alkalmat teremtenek, otthont adnak a szülőkkel való kapcsolat mélyítésére. (pl. farsangi bál, tanévzáró ünnepély)
- A könyvtárlátogatás jól szolgálja az irodalmi nevelés feladatainak megvalósítását, a hazai és nemzetközi irodalommal való ismerkedést.
- A bábszínházi előadások, szervezése, színessé teszik nevelési feladataink megvalósítását.

Az együttműködés formái

Rendhagyó irodalomfoglalkozás, közös rendezvényeken való részvétel.

Óvoda- Egyház

Figyelembe vesszük a lelkiismereti és vallásszabadságról szóló rendelkezést, amely óvodánkban lehetőséget biztosít, speciális szolgáltatások kertében hittan igénybe vételére. Évente történik felmérés a szülői igényekről, és ennek alapján biztosítjuk a hitoktató számára a helyet. Evangélikus és katolikus hittan igénybe vételére egyaránt lehetőséget biztosítunk a szülők számára.

Az együttműködés kialakítása az óvodán kívüli szervekkel

Együttműködés a Gyermekjóléti Családsegítő szolgálattal

- A családok szociokulturális háttérének megismerését követően a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés közvetítése (pl. szülői értekezleten)
- Szükség esetén esetjelzés
- Étkezési kedvezmény lehetőségeinek közvetítése (a beíratást követően)
- Eseti támogatás közvetítése
- Nyári étkeztetésben való részvétel közvetítése
- Adományokra szoruló jelzése
- A szülőkkel való kapcsolat segítése, szolgáltatás fokozása

Együttműködés a védőnővel

- A gyermekek óvodai beíratásának támogatása
- A gyermekek egészségügyi, tisztasági szűrése
- Státusz-vizsgálatok alapján az iskolakészültség megerősítése
- Gyermekorvosi-szakorvosi vizsgálat kezdeményezése

Együttműködés a szakmai és szakszolgálatokkal

Szakmai szolgáltatások:

- Gyógypedagógiai fejlesztés, tanácsadás

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésében szak-pedagógiai segítség kérése

Fejlesztési terv közös kidolgozása

- Nevelési tanácsadás

Tartalma:

- A helyszíni csoportos vizsgálat kérése (családok utaztatásának elkerülése)
- Értesítés kérése a vizsgálat időpontjáról (a vizsgálaton való részvétel segítése)
- A Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság felé közvetlen utalás, soron kívüli vizsgálat kérése
- Logopédiai ellátás: legalább heti 1 alkalommal
- Tehetséges gyermekek fejlesztésének segítése

25. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat együttes eredményeként, kisgyermekek, az óvodáskor végére A gyermekek elérik azt a fejlettségi szintet, amely az iskolai élet megkezdéséhez szükséges. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre. Az iskolai munka megkezdéséhez, a gyermek testi, lelki és szociális érettsége, egyaránt szükséges. Ezek közül egyik sem elhanyagolható, hiszen mindegyik egyformán fontos a sikeres iskolai tanulás megkezdéséhez.

- A testi fejlettség szintje (alakváltozás, teherbírás, összerendezett, harmonikus mozgás, testi szükségletek kielégítésének szándékos irányítására való képesség).

- A lelki képességek szintje (lelkileg kiegyensúlyozott, ismeri a viselkedés általános szabályait, a tanuláshoz szükséges képességek megfelelő fejlettsége – szándékos bevézés és figyelem –, megfelelő kommunikáció, elemi ismeretek önmagáról, a környezetéről).

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél megfigyelhető

- megjelenik a szándékos bevézés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a szándékos figyelem, amely a tanulás alapját képezi, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot, végig hallgatja és megérti mások beszédét,
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az óvodáskor végére *a gyermekek szociálisan is éretté válnak* az iskolára. Készen áll az iskolai élet és a pedagógus elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociális képességek szintje (szociális érettség – elfogadás, együttműködés, kapcsolatteremtés –, alkalmazkodóképesség, feladattudat kialakulóban, az ismeretszerzési tevékenységhez szükséges tulajdonságok megléte). Szükség esetén speciális szakemberek segítségét vesszük igénybe.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg;

kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

Az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.

- A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.

- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

A különleges gondozásra jogosult gyermekek a fejlettségüknek megfelelő intézményben kezdik meg iskolai életüket.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére

- A gyermekek érdeklődnek, bátran kérdeznek.
- Szívesen vesznek részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított játékokban, tevékenységekben.
- A tanuláshoz szükséges kompetenciáik koruknak megfelelően fejlettek.
- A részképesség- és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek.
- A tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet.

„A gyerek az öröm, a reménység. Gyöngé testében van valami világi; ártatlan lelkében van valami égi; egész kedves valója olyan nékünk, mint a tavaszi vetés: ígéret és gyönyörűség.”

/Gárdonyi Géza/

Felhasznált szakirodalom

- Az Óvodai Nevelés Programja (1998) Országos Pedagógiai Intézet
- Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (363/2012.(XII.17.) korm. rendelet
- Komplex prevenciós óvodai program – Kudarc nélkül az iskolában Szerző: dr. Balázsne Szűcs J. Porkolábné dr. Balogh K. Szaitzné Gregorits A. Trefort Kiadó
- Óvodai nevelés játékkal, mesével 1. - Elmélet és módszertan Zilahi Józsefné Eötvös József Könyvkiadó, 1996
- Pedagógiai Program Raabe Kiadó
- Kisgyerekek - óvodások Vekerdy Tamás Central Médiaszoport Zrt. 2016
- Óvodai nevelés országos alapprogramja MÓD-SZER-TÁR Oktatásszervező és Tanácsadó Bt.
- Forrai Katalin: Ének az óvodában

MELLÉKLETEK

**26. A NEVELÉSI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES, A NEVELŐ-
FEJLESZTŐ MUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK, FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE**

Tevékenység	Specifikumok	Darab szám
Mozgás	Csoportszobai, tornaszobai eszközök, játékok	
	- összerakható, mobil testnevelési eszközök	1 készlet
	- padok, egyensúlyozó deszkák,	2
	- zsámoly	3
	- bordásfal	6
	- hengerek	1 készlet
	- labdák	30
	- tenyerek,	25-30
	- tornaszőnyeg	2
	- különböző méretű karikák	30
	- ugrókötelek	10-15 pár
	- babzsákok,	25-30
	- bóják	5-8
	- magasugró készlet	1
	- tappancsok, téglák, alagutak,	készlet
	- ejtőernyő	1
	- teniszlabdák	20
	- kendők	30
	- egyensúlyozó tölcser	2
	- szalagok	25-30
	- libikóka	2
	- rudak	készlet
	- hintaló	2
	- twister szőnyeg	1
	billenő rácsok	2

	- nagy alagút	1
	masszírozó labda	1
	- ugráló labda	2
	- bóják	1 készlet
	mászókötél,	2
	- csikófej	2
	talpmasszírozó	1
	Udvari játékhoz	
	mászókák	
	- csúszdák	2
27.	- lovacsázós kantárok	3
	- trambulin	2
	- egyensúlyozó tölcser	1
	- lépegető egyensúlyozó	2
	- billenő rács	2
	-lengő hinta	2
	- mászókötel, kötélletra	1
	- egyensúlyozó gerenda, csúszda, rönklépők,	1
	- hinta falovacska	1
	- rugós billegő hinta	1
	- traktorok	2
	- focikapuk, kosárpalánk,	1-1
	- gyermekkerékpárok	3
	- rollerek	3
	- lábbal mozgó holdjáró	2
	- tollas-, tenisz felszerelések	1
	- gyermekmotorok, kvadok	5
Játék	- Konyhai eszközök: tálaló garnitúra	

	- mágneses puzzle	
	- torony építő (JENGA)	
	- fa kirakó (sok féle)	
	- horgászjáték	
	- sztetoszkóp	4
	- bábparaván	2
	- különböző méretű építő kockák	2
	- szivárványos kocka	32
	- óriás teherautó	2
	- boltos játékhoz: bevásárló kosarak	3
Környezet megismerésére nevelés	- Időbeli tudatosság foglalkozások, térbeli relációk (hova bújt el?)	1
	- évszak puzzle, állatok lakóhelye	
Környezet. formai és mennyiségi. összefüggései.	- különböző dominók	2
	- társasjátékok	2
	- forma kirakók	2
	- síkidomkészlet	2
	- figurix társasjáték	2
	- különböző formájú és méretű szivacs-kockák	
	Tapintás érzékelő játékok (többféle)	
	Különböző nagyságú papírtéglák	36db.
	Számmérleg	
	Számos kirakók (többféle)	
Verselés, mesélés	- képes mesekönyvek	50
	- mesetündér báb	
	- diafilm vetítő, diafilmek	20

	- báb paraván	1
	- ujjbábok, síkbábok, kesztyű bábok	50
	- felnőtt méretű kesztyűbábok	10
	- tölcsérbáb	
	- fejdíszek	
	- díszletek, fák, bokrok	
	- különböző méretű plédok	
	- textilek rögtönzött bábokhoz, különböző anyagminőségben	20-25 féle
	- kalapok, sapkák, kendők, fejdíszek (koronák, stb.)	10-15 féle
	- jelmezek (vállkendő, palást, fehérköpeny, stb.)	2-3
	- felnőttek jelmezei, jelmezkellékei	10-15
	- textilek rögtönzött jelmezekhez	20-25
	- szegett színes selyemkendők	25-30
	- ejtőernyő	20-30
	- festmények, reprodukciók	20-30
	- gyermekek szerepléséhez különböző eszközök	25-30
	- textil állatfej fejdíszek	1-1
	- nagyméretű, szegett, nem gyűrődő anyagok	1-1
	- fejmaszkok	15-20
	- magnó, CD lejátszó	1
	- DVD lejátszó	1
	laptop	1
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	gyurmázáshoz	
	- gyurma, gyurmatáblák, mintázó eszközök,	30
	- plastilin, liszt, só, olaj, stb.	Szükség szerint
	Rajzoláshoz	

	<i>olajpasztell</i>	
	- zsírkkréták	30 csomag
	filctollak	4-5 csomag
	- különböző vastagságú ceruzák,	30 csomag
	- akvarell kréta vagy ceruza,	2-3 csomag
	- rajztábla	3
	- <i>aszfaltkréta</i>	2-3 csomag
	Festéshez	2-3 csomag
	- gombfesték, tempera, textil- és üvegfesték,	2-3
	- ecsetek (különböző vastagságú), szivacscocka,	4-5 készlet
	<i>Különböző papírok</i>	
	- rajzlap, színes karton, krepp papír, színes hajtogató lapok, csomagoló papír, fotókarton, műszaki rajzlap, pauszpapír, selyempapír, dekorgumi, öntapadós tapéta, zsírpapír	Szükség szerint
	- vágáshoz jó minőségű tompa-hegyű ollók	30
	- cikk-cakk olló, mintavágó olló, mintalyukasztó	2-3
	<i>Gyöngyfűzéshez</i>	
	- különböző méretű gyöngyök, damilok, drót	Szükség szerint
	- cipőfűzők	
	<i>Fonalmunkához</i>	
	- különböző vastagságú fonalak, hímzőfonal	Szükség szerint
	- fűzőcske játékok	5-6
	<i>Építéshez</i>	
	- papírdobozok, hengerek	Szükség szerint
	- országutak	1
	szivacscockák, fakockák, papírtéglák	Szükség szerint
	Barkácsoláshoz	

Ének, zene, énekes
játékok, gyermektánc

- textilek, töltőanyag, hurkapálca, fakanál, csipkék, bőrök, gombok, puha fahulladék, szögek, szerszámok	Szükség szerint
- különböző ragasztók, miltonkapocs, fogpiszkáló	1
spatulák, ragasztópisztoly, fagolyók, hungarocell golyók, különböző anyagok	Szükség szerint
Különböző nyomdák	3 készlet
Nyomat készítéséhez falevelek, karácsonyi mézeskalács formák	2-3
Húsvéti gipszkiöntő forma	1
Cipőfűzés	
Átrajzolás: család, állatkert, különböző sablonok	
<i>Egyéb eszközök</i>	
- ragasztók (stiftek)	Szükség szerint
- lemosható asztalterítő	2-3
- filc anyagok	6-8
- polc az alkotások elhelyezésének	2-3
- faliújság a képek elhelyezéséhez	1-2
- magnó, CD lejátszó	1-1
- CD lemezek,	10
- ritmusbotok, népi ütő- és rázóhangszerek	10-15
- triangulum (különböző méretekben)	4-5
- csörgődobok, cintányérok, kasztanyetták, dobok, cintányérok, töksörgő, csettegő	3-4
- xilofon, harangjáték, fém hangkészlet	1-1
- rögtönzött hangszerekhez: dobozok, termések, különböző alapanyagú tárgyak	Fantázia szerint
- népi játékok kellékei: szalmakalap, filckalap, kendők, zsebkendők, kiskötény, bő szoknya, mellény, bot, stb.	5-10

Külső világ tevékeny megismerése	- különböző maszkok, fejdíszek (kacsa, bárány, nyúl, stb.)	5-10
	- felnőttek játékához	
	- furulya	1-1
	- hangvilla	1-1
	- „ütem” csörgő	1
	- zörgő hernyó	1
	- színes tudományos képeskönyvek	10-15
	- nagyítók	15-20
	- kosarak	25-30
	- gyümölcsök, állatok képei, memória játék	25-30
	- állat- és növényhatározók	2-2
	- képes könyvek, ismeretterjesztő könyvek a természetről, állatokról,	
	- térkép	1
	- faliképek növények, gyümölcsök, háziállatok, járművek, madarak	1-1
	- kisméretű tükrök	15-20
	- cserepek, virágládák – magok, hagymák, virágföld	
	- akvárium (teknős, díszhal)	1
	- üvegek a gyűjteményekhez	Szükség szerint
	<i>Munkajellegű tevékenységekhez</i>	
	- kerti szerszámok (ásó, kapa, lapát, gereblye, lombseprű)	5-6
	- talicska, locsolókanna, cirokseprű, hólapát	5-6
	- törlőkendők	10-12
	- kosarak	
	- kalapács, szögek, szerszámok	Szükség szerint
	- műanyag terítők	5

Matematikai fejlesztés eszközei	
Logikai várjáték, logikai autó hozzá tartozó füzet feladatai alapján	1-1 db.
műanyag kockák, mackók, autók, színes rudak	8-10 doboz
- papír téglák, szivacs építő, (különböző formák, 3 fajta méretben)	3-4 készlet
- legó több méretben	3 doboz
- számolós mérleg, logikai feladatkártyákkal, abakusz	1-1
-összeépíthető szivacs négyzetek, különböző formákkal	1
- logikai készlet	10
- MINI-MAT garnitúra	1 készlet
- logioo tábla cserélhető feladatlapokkal	6 csomag
- logikai feladatlapok	
- Ravensburger logikai társasjátékok	4-5
- mágneses táblák, formák	3
- kirakójátékok, számok, számolási készség fejlesztő játékok	8-10
taktilis játékok	2
nagyméretű tükör, szöges tábla	2
azonosság, különbözőség megállapításra szolgáló játékok, bohóc kártya, differix játék, memória kártyák	8-10
finommotorikát, térérzékelést fejlesztő játékok	8
labirintus, útvezető játékok	3-4
irányok, színek, névutók, gyakorlását szolgáló játékok	8-10

Az intézmény OM azonosítója: 203084	Készítette: A Csényei Óvoda nevelőtestülete
Legitimációs záradék	
Nevelőtestületi elfogadás: határozat száma: ..... A nevelőtestület nevében Kelt: 2022.03.31.	A Pedagógiai Programban foglaltakkal kapcsolatosan magasabb jogszabályban biztosított véleményezési jogát korlátozás nélkül gyakorolta és a dokumentumról véleményt nyilvánított: ..... Szülői Szervezet nevében Kelt: 2022.03. 31.
<div style="text-align: center;"> ph. .... Fenntartó nevében/Polgármester </div>	
<div style="text-align: center;"> Intézményvezetői nyilatkozat </div> <p><i>Az intézmény felelős vezetőjeként Simon Zsoltné nyilatkozom, hogy a Csényei Óvoda Helyi Pedagógiai Programjának érvénybe lépésével a fenntartóra, többletkötelezettség nem hárul.</i></p> <p>Az intézmény Helyi Pedagógiai Programját, döntési hatáskörömben jóváhagytam.</p> <p>Kelt: 2022. 03.31.</p> <div style="text-align: right;"> ph. .... óvodavezető </div>	
<div style="text-align: center;"> A dokumentum jellege: Nyilvános Megtalálható az intézményvezetői irodában és az Oktatási Hivatal és óvodánk honlapján </div>	
Hatályos: a jóváhagyás napjától	Érvényes: visszavonásig

28. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

28.1. Az intézményben működő egyeztető fórumok nyilatkozatai

A *pedagógiai programot/módosítását* a szülői szervezet (közösség) ..... év ..... hó ..... napján tartott ülésén megtárgyalta. Aláírással tanúsítom, hogy a szülői szervezet (közösség) véleményezési jogát jelen pedagógiai program felülvizsgálata során, a jogszabályban előírtaknak megfelelően gyakorolta.

Kelt: ....., ... év ..... hónap ..... nap

.....

szülői szervezet képviselője

28.2. A pedagógiai program elfogadásáról és jóváhagyásáról szóló záradék

A *pedagógiai programot/módosítását* az intézmény nevelőtestülete ..... év ..... hó ..... napján tartott értekezletén elfogadta.

Kelt: ....., ... év ..... hónap ..... nap

.....

hitelesítő nevelőtestületi tag

P. H.

.....

hitelesítő nevelőtestületi tag

A pedagógiai programot jóváhagyom.

Kelt: ....., ... év ..... hónap ..... nap

ph.

.....

óvodavezető

Intézményvezetői nyilatkozat

Az intézmény felelős vezetőjeként Simon Zsoltné nyilatkozom, hogy a Csényei Óvoda Pedagógiai Programjának érvénybelépésével a fenntartóra, többletkötelezettség nem hárul.

.....

ph.

Simon Zsoltné

Óvodavezető

Kelt:

A Csényei Óvoda Pedagógiai Programját, tájékoztatásul a fenntartó részére, Csénye Község Önkormányzatának megküldte.

A Csényei Óvoda Pedagógiai Programja 2022. 04. 01. napján lép hatályba. Ezzel egy időben hatályát veszti a 2018. évi Pedagógiai Program. A hatályba lépett Pedagógiai Programot az óvodával jogviszonyban lévő személyekkel a hatályba lépéstől számított 30 napon belül megismertetjük.

Felülvizsgálat: 3 évenként, illetve a jogszabály változásnak megfelelően. A Csényei Óvoda Pedagógiai Programja érvényes: a kihirdetés napjától visszavonásig.

29. FÜGGELÉK

29.1. Jogszábályi háttér

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény
- A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény
- A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény
- A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény
- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény
- A nemzeti köznevelési törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet
- A pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 31.) Korm. rendelet
- A pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben résztvevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet
- Az óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet
- A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet
- A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26) EMMI rendelet
- A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet
- A nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet
- A katasztrófák elleni védekezés és a polgári védelem ágazati feladatairól szóló 44/2007. (XII. 29.) OKM rendelet